

Α. ΛΑΖΑΡΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΕΝ ΤΗ ΒΑΡΒΑΚΕΪΩΙ ΠΡΟΤΥΠΩΙ ΣΧΟΛΗΙ

ΙΣΤΟΡΙΑ Α / Γ
ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ ΜΗΔΙΚΩΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ Α' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1939

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
953

ΣΤ'

89

ΣΧΒ

Ναύροβ Α

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Α. ΛΑΖΑΡΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΕΝ ΤΗ ΒΑΡΒΑΚΕΙΩ ΠΡΟΤΥΠΩ ΣΧΟΛΗΙ

Προσφέρεται υπό του
Ο. Ε. Σ. Β.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ ΜΗΔΙΚΩΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ Α' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1939

002
C1Σ
ΣΤ2Β
953

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

Η ΧΩΡΑ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ

ΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Ἡ Ἑλλάς εἶναι μία ἀπὸ τὰς ὠραιότερας χώρας τοῦ κόσμου. Εὐρίσκεται εἰς τὸ νότιον ἄκρον τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου, τὸ ὅποιον ἐκτείνεται εἰς τὴν Μεσόγειον. Εἶναι καὶ αὐτὴ μία χερσόνησος σκεπασμένη εἰς τὰ περισσότερα μέρη ἀπὸ βουνά. Ἡ Ἑλλάς εἶναι χώρα τῆς Εὐρώπης, εὐρίσκεται ὅμως πολὺ πλησίον εἰς τὴν Ἀσίαν, εἰς τὸ μέρος τῆς, τὸ ὅποιον λέγεται Μικρὰ Ἀσία.

Ὁ ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου χωρίζει τὴν Ἑλλάδα εἰς δύο μεγάλα μέρη, τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Στερεάν Ἑλλάδα. Πέραν τῆς Στερεᾶς εἶναι ἡ Βόρειος Ἑλλάς.

Οἱ Ἕλληνες ὅμως δὲν περιορίσθησαν εἰς τὴν μικρὰν αὐτὴν χώραν. Πολὺ ἑνωρὶς ἐξηπλώθησαν εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας. Ἀργότερα ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰ νότια μέρη τῆς Ἰταλίας καὶ εἰς τὴν μεγάλην νῆσον Σικελίαν καὶ ἔκτισαν πόλεις καὶ χωρία εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ παράλια τῆς Μεσογείου.

Τοιοιτοτρόπως ἐμεγάλωσεν ἡ Ἑλλάς καὶ ἔγινεν ὁλόκληρος κόσμος. Ἡ καθ'αυτὸ πατρίς ὅμως τῶν Ἑλλήνων ἔμεινε πάντοτε ἡ κυρίως Ἑλλάς καὶ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, ἡ ἀγαπημένη θάλασσα τῶν Ἑλλήνων. Εἰς τὰ μέρη, τὰ ὅποια βρέχονται ἀπὸ τὰ κύματά του καὶ δροσιζονται ἀπὸ τοὺς ἀνέμους του, ἔζησαν οἱ σπουδαιότεροι Ἕλληνες.

Χάρτης της Ελλάδος.

Αί γῶραι τῆς Ελλάδος τὸ ὄρος καὶ τὰ πεδία αὐτῆς.
 Φημιποιοῦνται ἀπὸ τοῦ νοτίου τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πόλεως.

ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ ΧΑΡΙΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Ἡ Ἑλλάς ἔχει προικισθῇ ἀπὸ τὴν φύσιν μὲ ἐξαιρετικὰ χαρίσματα. Ἐχει βουνά, τὰ ὁποῖα ἀστράπτουν εἰς τὸ λευκὸν φῶς τῆς ἡμέρας, ὥραιās πεδιάδας, ἐκτεταμένas παραλίας, εἰς τὰς ὁποῖas εἰσέρχεται ἡ θάλασσα καὶ σχηματίζει κόλπους καὶ λιμένας, ἔχει τὴν θάλασσαν μὲ τὰ γαλανὰ κύματα, τὰ ἀναρίθμητα νησιά της, τὰ ὁποῖα προβάλλουν ἀπ' αὐτά. Τὸ κλίμα της εἶναι γλυκύτατον.

Εἰς τὴν χώραν αὐτὴν ὁ οὐρανὸς εἶναι καθαρὸς καὶ γαλανὸς καὶ ὅλα λάμπουν ἀπὸ φῶς καὶ χρώματα. Ὁ ὀφθαλμὸς ἐδῶ γυμνάζεται νὰ βλέπῃ καλὰ, ὁ νοῦς ἐξυπνᾷ καὶ ἡ ψυχὴ συνηθίζει νὰ ἐπιθυμῇ τὰ ὥραϊα καὶ μεγάλα.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἦσαν μία ἐξαιρετικὴ φυλὴ. Ἦσαν δηλαδὴ ἄνθρωποι ὕψηλοί, λευκοί, ρωμαλέοι, εἶχον πνεῦμα ζωηρὸν καὶ εὐκίνητον. Ἀλλὰ καὶ τὰ χαρίσματα τῆς πατρίδος τοὺς ὠφέλησαν πολὺ.

Ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος δὲν ἦτο πολὺ εὐφορον, οἱ Ἕλληνες ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ ἐργάζωνται πολὺ καὶ νὰ ξενιτεύωνται. Διὰ τοῦτο ἔγιναν πολὺ ἐργατικοὶ καὶ ἠγάπησαν τὰ ταξίδια καὶ τὴν θάλασσαν. Ἡ θάλασσα περικυκλῶνει τὴν Ἑλλάδα σχεδὸν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη καὶ εἶναι σὰν νὰ τοὺς προσελκύῃ πρὸς τὸ μέρος της. Πολὺ ἔνωρις οἱ Ἕλληνες ἔγιναν ναυτικοί, κατεσκεύασαν καλύτερα πλοῖα ἀπὸ τοὺς ἄλλους λαοὺς καὶ διέσχιζον ἐπὶ αἰῶνας τὴν Μεσόγειον ἀπὸ τὴν μίαν ἄκραν ἕως τὴν ἄλλην. Ἡ ἐργασία τοὺς ἔκαμε δραστηρίους καὶ ἐφευρετικούς, τὰ θαλασσινὰ ταξίδια τολμηροὺς, ἡ ζωὴ εἰς τὸ ὑπαιθρον ἔκαμε τὸ σῶμα των εὐκίνητον καὶ δυνατὸν καὶ ὁ ἀῆρ τοῦ βουνοῦ ἐγέννησεν εἰς τὴν ψυχὴν των τὴν ἀγάπην τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ἡ Ἑλλάς εἶναι μικρὰ χώρα, ἀλλὰ ἔχει μεγάλην ἱστορίαν. Εἰς τὸν εὐτυχισμένον αὐτὸν τόπον ἔζησεν ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους λαοὺς τοῦ κόσμου, οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι

προώδευσαν πολύ καὶ ἔκαμαν ἔργα ἄξια θαυμασμοῦ. Ἐκαλλιέργησαν καλὰ τὴν γῆν, ἔκαμαν δρόμους, ἔκτισαν ὠραίας οἰκοδομάς, κατεσκεύασαν θαυμάσια ἀγάλματα, ἐκαλλιέργησαν τὴν μουσικὴν, ἔγραψαν σπουδαῖα βιβλία. Ἐγέννησαν μεγάλους ἄνδρας, πολιτικούς, ποιητὰς, ρήτορας, φιλοσόφους.

Ὅλοι οἱ ἄλλοι λαοὶ ἔμαθαν πολλὰ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, τοὺς θεωροῦν διδασκάλους των, τοὺς ἀγαποῦν καὶ τοὺς τιμοῦν πολύ. Εἰς ὅλα τὰ πολιτισμένα κράτη τὰ παιδιὰ διδάσκονται τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν καὶ οἱ σοφοὶ μελετοῦν τὴν ζωὴν καὶ τὰς πράξεις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ τὰς παρουσιάζουν ὡς παράδειγμα εἰς τὰ ἔθνη των.

Ἀλλὰ περισσότερον ἀπὸ ὅλους πρέπει νὰ εἴμεθα ὑπερήφανοι ἡμεῖς οἱ νεώτεροι Ἕλληνες, οἱ ὅποιοι εἴμεθα ἀπόγονοί των. Ἐχομεν ὑποχρέωσιν μεγαλυτέραν ἀπὸ κάθε ἄλλον νὰ μελετῶμεν τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν καὶ νὰ διδασχθῶμεν ἀπὸ τὰ καλὰ παραδείγματα, τὰ ὅποια μᾶς δίδει.

Ἀρχαῖον νόμισμα τῶν Ἀθηνῶν.

ΠΑΛΑΙΟΤΑΤΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

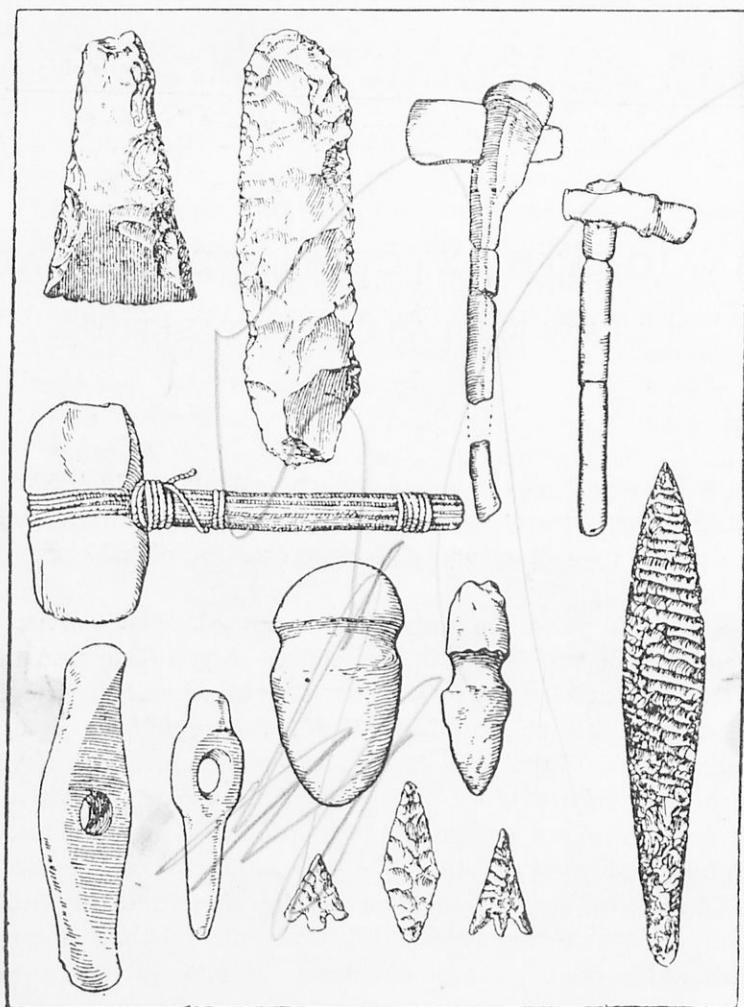
ΟΙ ΑΙΓΑΙΟΙ ΚΑΙ Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΟΙ ΑΙΓΑΙΟΙ

Οι "Έλληνες δὲν εἶναι οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος. Προτοῦ ἔλθουν αὐτοί, εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔζησαν ἄλλοι ἄνθρωποι, ἄρκετὰ προωδευμένοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ Ἕλληνες ἔμαθαν πολλὰ.

Εἰς πολὺ παλαιοὺς χρόνους, 3 καὶ 4 χιλιάδες χρόνια πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, δηλαδὴ 5—6 χιλιάδας ἀπὸ σήμερον, εἰς τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας ἔζησεν ἓνας σημαντικὸς λαός. Ἡμεῖς σήμερον δὲν γνωρίζομεν, πῶς ὠνομάζετο ὁ λαὸς αὐτός. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ χώρα, εἰς τὴν ὁποίαν ἔζησαν, ἦσαν αἱ νῆσοι καὶ τὰ παράλια τοῦ Αἰγαίου, συνήθισαν νὰ τοὺς ὀνομάζουν **Αἰγαίους**.

Οἱ Αἰγαῖοι ἦσαν ἄνθρωποι μετρίου ἀναστήματος, μᾶλλον λεπτοί, μὲ στενὴν καὶ δυνατὴν μέσην καὶ ἰσχυροὺς ὤμους, μὲ μαῦρα καὶ σγουρὰ μαλλιά, εὐκίνητοι, ζωηροί, μὲ μεγάλην ὀρεξιν διὰ τὴν ἐργασίαν καὶ τὰς διασκεδάσεις. Εἶχον προοδεύσει ἄρκετὰ. Ἐγνώριζον νὰ δουλεύουν τὰ μέταλλα, κατεσκεύαζον ὥραιας κατοικίας καὶ πολυτελεῖ ἀνάκτορα μὲ εἰκόνας εἰς τοὺς τοίχους, κομψότατα ἔπιπλα, ὥραιότατα ἀγγεῖα, ἐνδύματα. Πολὺ ἐνωρὶς ἔμαθαν νὰ κατασκευάζουν πλοῖα καὶ ἔγιναν σπουδαῖοι ναυτικοί.

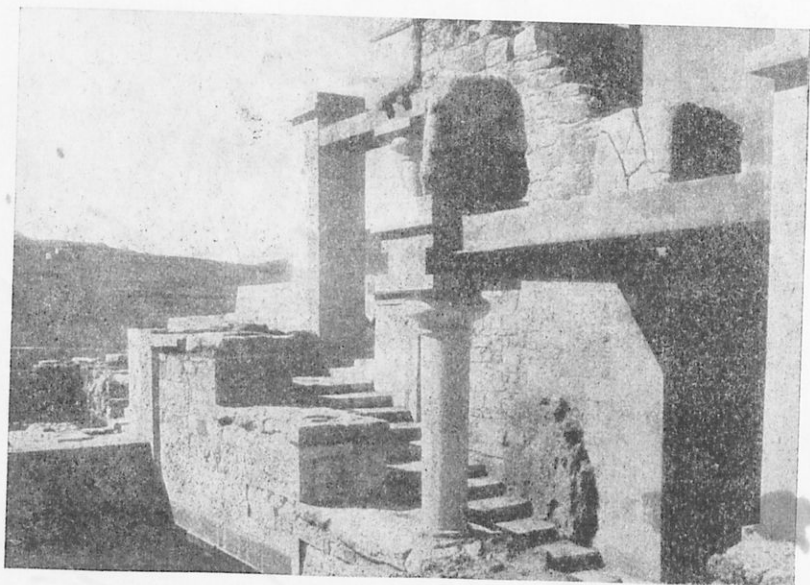

Έργαλεία της εποχής του λίθου.

Κοπίδι, σκαπάνη, πέλεκυς και σφυρί, όλα από λίθον. Είς τὸ μέσον δείγμα, πῶς δένουν οἱ Ἰνδιάνοι τῆς Ἀμερικῆς τὸν πέλεκυν εἰς τὴν λαβὴν. Κάτω δύο βαριές. Εἰς τὴν τελευταίαν γραμμὴν δύο πελέκεις με ὀπὴν εἰς τὸ μέσον, τρεῖς αἰχμαὶ βέλους καὶ τέλος μαχαίριδιον.

ὄπλον. Δι' αὐτὸ ὅλην ἐκείνην τὴν περίοδον τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων ὠνόμασαν ἐποχὴν τοῦ λίθου (λιθικὴ ἐποχή). Ἀργότερον ἀνεκάλυψαν τὸν χαλκὸν καὶ μὲ αὐτὸν ἤρχισαν νὰ κατασκευάζουν ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα.

Ὁ χαλκὸς ὅμως εἶναι μαλακὸς καὶ δὲν ἀντέχει. Παρετή-

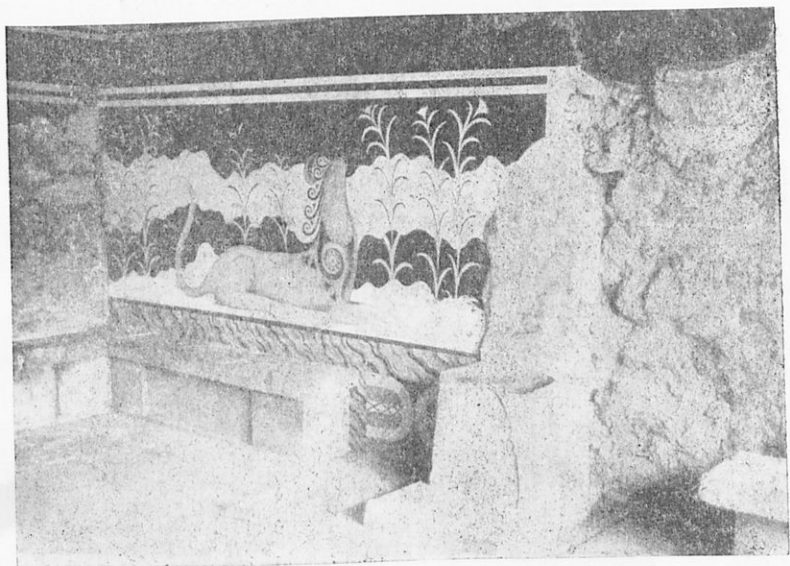

Ἀνάκτορον τῆς Κνωσοῦ.

Οἱ Κρήτες κατεσκεύαζον οἰκίας μὲ δύο πατώματα. Ὅμοιον ἦτο καὶ τὸ βασιλικὸν ἀνάκτορον, τὸ ὁποῖον διέφερε κατὰ τὸ μέγεθος, τὸν ἐσωτερικὸν στολισμὸν καὶ τὴν πολυτέλειαν. Εἰς τὴν εἰκόνα βλέπομεν τοὺς χονδροὺς κίονας, οἱ ὁποῖοι ἐστήριζον τὸ ἀνάκτορον, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν κλίμακα ἀριστερά, ἡ ὁποία ὠδηγοῦσεν εἰς τὸ ἄνω πάτωμα.

ρησαν τότε, ὅτι, ἂν ἀναμείξουν χαλκὸν καὶ κασσίτερον, κατασκευάζουν μίγμα πολὺ στερεώτερον. Τὸ μίγμα αὐτό, τὸ ὁποῖον ὀνομάζουν ὀρείχαλκον, ἔγινε περιζήτητον. Ἐπειδὴ αἱ χῶραι τῆς Ἀνατολῆς δὲν εἶχον κασσίτερον, οἱ ἔμποροι αὐτῶν ἦσαν ὑπο-

χρεωμένοι νά ταξιδεύουν εἰς τὰς χώρας τῆς Δύσεως, τὴν σημερινὴν Γαλλίαν καὶ Ἰσπανίαν, διὰ νὰ προμηθευθοῦν κασσίτερον. Ἡ Κρήτη λοιπὸν ἔγινε σταθμός, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ περάσουν ὅσοι ἐταξίδευον μεταξύ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως. Οἱ ἴδιοι οἱ Κρήτες ἐτελειοποίησαν τὴν τέχνην νὰ κατασκευά-

Ἡ αἵθουσα τοῦ θρόνου. (Ἀπὸ τὸ ἀνάκτορον τῆς Κνωσσοῦ).

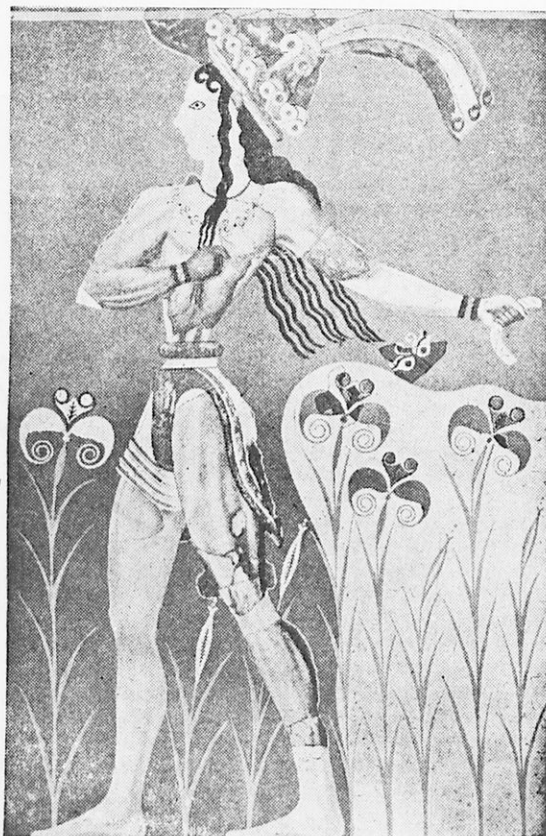
Ἡ αἵθουσα τοῦ θρόνου ἦτο εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ ἀνακτόρου. Φαίνεται ὁ θρόνος, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀπὸ γύψον. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ εἶναι τὰ καθίσματα, ὅπου ἐκάθηντο οἱ σύμβουλοι τοῦ βασιλέως εἰς τὰ συμβούλια. Ὁ τοῖχος ὀπίσω ἦτο στολισμένος μετὰ ὥρας τοιχογραφίας.

ζουν ὀρείχαλκον, ἐπλούτησαν καὶ προώδευσαν εἰς διαφόρους τέχνας.

ΟΙ ΚΡΗΤΕΣ ΚΥΡΙΑΡΧΟΥΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΑΛΑΣΣΑΝ

Πρὸ πάντων ἔγιναν σπουδαῖοι ναυτικοὶ οἱ Κρήτες. Φαίνεται, ὅτι πρῶτοι αὐτοὶ κατεσκεύασαν ἀξιόλογα πλοῖα καὶ διέσχίζον εἰς ὅλας τὰς διευθύνσεις τὴν Μεσόγειον ἐπάνω εἰς τὰ

στενά καὶ μακρουλά πλοῖα των. Αὐτοὶ ἐταξίδευον εἰς τοὺς διάφορους λιμένας, αὐτοὶ μετέφερον ἐμπορεύματα καὶ ξυλείαν εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Ὁ Πρίγκιψ μὲ τὰ κρίνα. (Χρωματισμένον ἀνάγλυφον ἀπὸ τὸ ἀνάκτορον
τῆς Κνωσσοῦ. Μουσεῖον Ἡρακλείου).

Ὁ νεαρὸς πρίγκιψ βαδίζει μεταξύ κρίνων καὶ ἔχει στολισμένον
τὸ στήθος μὲ περιδέραιον καὶ τὴν κεφαλὴν μὲ στέφανον
ἀπὸ τὰ ἴδια λουλούδια.

Ἡ Κρήτη ἐπλούτησεν ἀπὸ τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

οἱ κάτοικοί της ἐπλήθυναν, οἱ βασιλεῖς της, πλούσιοι καὶ δυνατοί, κατεσκεύασαν πολεμικὸν στόλον, ἐξουσίασαν τὸ Αἰγαῖον καὶ τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος καὶ ὑπεχρέωσαν τοὺς κατοίκους της νὰ πληρώνουν φόρον.

Κρητικὸν ἀγγεῖον. (Μουσεῖον Ἡρακλείου).
Πήλινον ἀγγεῖον μὲ εἰκόνα πολὺποδος.

Πρωτεύουσα τοῦ κρητικοῦ κράτους ἦτο ἡ Κνωσσὸς πλησίον τοῦ σημερινοῦ Ἡρακλείου.

Κύριοι εἰς τὴν θάλασσαν οἱ βασιλεῖς τῶν Κρητῶν, δὲν ἐφοβοῦντο ἐπιδρομὰς ἐχθρῶν καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔκτιζον ὀχυρώματα καὶ τείχη εἰς τὰς πόλεις τῶν. Αἱ πόλεις τῆς Κρήτης δηλαδὴ ἦσαν ἀτείχιστοι.

Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΚΡΗΤΩΝ

Οἱ Κρήτες προώδευσαν εἰς τὰς διαφόρους τέχνας. Οἱ βα-

σιλείς των κατεσκεύασαν μεγαλοπρεπή ανάκτορα. Πολλῶν ἀπ' αὐτὰ σώζονται τὰ ἐρείπια καὶ μαρτυροῦν τὴν δύναμιν καὶ τὸν πλοῦτον των. Τὸ κρητικὸν ἀνάκτορον ἦτο κτίριον μὲ πολλὰ πατώματα, μὲ λεπτοὺς τοίχους, μὲ πολλὰ δωμάτια. Εἶχε μεγάλην αὐλὴν εἰς τὸ μέσον καὶ ἄλλας μικροτέρας εἰς διάφορα

Κρητικὸν ἀγγεῖον. (Μουσεῖον Ἡρακλείου).

Πήλινον ἀγγεῖον τῆς Κνωσσοῦ ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα, ὕψους 1.20 μ., ἐνῶ συνήθως τὰ ἀγγεῖα τῆς Κρήτης εἶναι μικροῦ μεγέθους. Κοσμεῖται μὲ κρίνους ἐξαιρετικῆς τέχνης.

μέρη, εἶχε στοάς, αἱ ὁποῖαι ἐχρησίμευον νὰ ἐμποδίζουν τὸν ἥλιον καὶ νὰ εὐκολύνουν τὴν θαλασσίαν αὔραν νὰ φθάνη εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ἀνακτόρου.

Τὰ ἀνάκτορα εἶχον πολλὰ διαμερίσματα. Τὰ χαμηλότερα πατώματα ἐχρησίμευον ὡς ἀποθήκαι. Εἰς αὐτὰς εὐρέθησαν

πολυάριθμα καὶ πελώρια πιθάρια, ὅπου ἔθετον τὴν ἑσοδείαν των, τὸν οἶνον, τὸ ἔλαιον, τὸν σῖτον κτλ.

Εἰς τοὺς τοίχους ἐζωγράφιζον διαφόρους εἰκόνας. Πολλοὶ ἀπὸ αὐτὰς κάμνουν ἐντύπωσιν, διότι εἶναι κομψαὶ καὶ φυσικαί. Παριστάνουν χορούς, τελετάς, κυνήγια, ψάρευμα, ἀκροβασίας, ταυρομαχίας.

Ἀξιοθαύμαστα εἶναι διὰ τὴν κομψότητα καὶ διὰ τὰς ὥραϊας εἰκόνας, αἱ ὁποῖαι εἶναι ζωγραφισμέναι ἐπάνω, τὰ κρητικὰ ἀγγεῖα. Κρῖνα καὶ ἄλλα φυτά, ζῶα ὑδρόβια, μέδουσαι καὶ ὀκταπόδια, εἶναι ζωγραφισμένα ἐπάνω εἰς τὰ ἀγγεῖα μὲ ζωηρότατα χρώματα.

Ἀπὸ τὰς εἰκόνας τῶν τοίχων καὶ τῶν ἀγγείων μανθάνομεν πολλὰ διὰ τὰς συνηθείας καὶ τὴν ζωὴν τῶν Κρητῶν. Οἱ Κρητεῖς ἦσαν ἄνθρωποι ζωηροὶ καὶ εὐθυμοί. Ἠγάπων τὴν καλὴν ζωὴν, τὴν διασκέδασιν, τὰ ὥραϊα ἀντικείμενα, τὰς συναναστροφὰς καὶ περισσότερο ἀκόμη τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις, τοὺς ἀγῶνας. Ἀπὸ αὐτοὺς ἐκληρονόμησαν οἱ Ἕλληνες τὴν ἀγάπην διὰ τὴν γυμναστικὴν.

Ἐντύπωσιν ἐπίσης κάμνει ἡ ἐλευθερία τῶν γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι παρουσιάζονται εἰς τὰς τελετάς, εἰς τὰ θεάματα καὶ εἰς τὰς δημοσίας συγκεντρώσεις, ἐνῶ ἦσαν περιορισμέναι ἀκόμη καὶ εἰς τὴν προωδευμένην ἐποχὴν τῶν Ἀθηνῶν.

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΜΙΝΩΟΣ

Ὅσα εἴπομεν διὰ τοὺς Κρητάς ἔγιναν εἰς πολὺ παλαιούς χρόνους. Μὲ τὸν καιρὸν οἱ ἄνθρωποι ἐλησμόνησαν τὴν πραγματικὴν ἱστορίαν τῆς Κρήτης, διότι δὲν ἐγνώριζον ἀκόμη νὰ γράφουν, καὶ αἱ εἰδήσεις ἥλλαξαν ἀπὸ στόματος εἰς στόμα καὶ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Ἡ δόξα ὅμως τῆς Κρήτης δὲν ἔσβησεν ὀλωσδιόλου. Οἱ Ἕλληνες διηγοῦντο διαφόρους μύθους διὰ τοὺς βασιλεῖς τῆς, διὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δύναμίν των.

Ἡ Κρήτη, ἔλεγον, εἰς πολὺ παλαιούς χρόνους εἶχεν ἓνα περίφημον βασιλέα, τὸν Μίνωα. Ὁ Μίνως ἦτο υἱὸς θεοῦ, τοῦ Διὸς, καὶ μιᾶς βασιλοκόρης, τῆς Εὐρώπης. Ὁ Ζεὺς ἔδωκεν εἰς αὐτὸν μεγάλα χαρίσματα. Ἦτο ἔξυπνος, πολὺ φρόνιμος καὶ

ήκολούθει τὰς συμβουλὰς τοῦ πατρός του. Κάθε ἐννέα ἔτη ἔλεγον, ὅτι ἐπήγαινε νὰ συναντήσῃ τὸν Δία ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν εἰς ἓν σπήλαιον. Ἐκεῖ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἔμενε καὶ ἐσκέπτετο μαζί του διὰ διάφορα ζητήματα. Διὰ τοῦτο ὁ Μίνως ἔγινε σοφὸς βασιλεύς, φιλόανθρωπος καὶ δίκαιος, καὶ ἐκυβέρνησε πολὺ καλὰ τὸ κράτος του. Ἔθεσε σοφοὺς νόμους, οἱ ὅποιοι ἔκαμαν καλὸν εἰς τὸν τόπον. Οἱ νόμοι τῆς Κρήτης ἦσαν περίφημοι εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα.

Εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Μίνως ἡ Κρήτη ἔγινε πλουσία καὶ εὐτυχής. Ὁ Μίνως ἐπροστάτευσε τὰς τέχνας. Ἔκτισε πολλὰς οἰκοδομὰς εἰς τὴν πρωτεύουσάν του, τὴν Κνωσσόν. Περίφημος ἔγινεν ὁ Λαβύρινθος, ἀνάκτορον μὲ πολλὰ καὶ περίπλοκα ὑπόγεια δωμάτια. Εἰς αὐτὸν ἔκλεισεν ἓν τέρας, τὸν Μινώταυρον, ἄνθρωπον μὲ κεφαλὴν ταύρου.

Ὁ Μίνως ἔγινε πολὺ δυνατὸς βασιλεύς. Μὲ τὸν στόλον του ἐκυρίευσεν πολλὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου, ἐκαθάρισε τὴν θάλασσαν ἀπὸ τοὺς πειρατὰς καὶ ἐξουσίασε τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος. Οἱ Ἀθηναῖοι ὑπεχρεώθησαν νὰ τοῦ δίδουν φόρον. Ἐφαντάσθησαν, ὅτι τοῦ ἔδιδον ἑπτὰ νέους καὶ ἑπτὰ νέας, τοὺς ὁποίους ἔρριπτεν εἰς τὸν Μινώταυρον. Ἀπὸ τὸν φόρον αὐτὸν ἀπῆλαξε τὰς Ἀθήνας ὁ Θησεύς, ὁ περίφημος ἥρως.

Οἱ θεοὶ ἐτίμησαν τὸν Μίνωα καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του. Τὸν ὥρισαν μαζί μὲ τὸν ἀδελφόν του Ραδάμανθυν δικαστὴν τῶν νεκρῶν.

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΔΑΙΔΑΛΟΥ

Διὰ νὰ κατασκευάσῃ τὰ μεγάλα ἔργα ὁ Μίνως, ἐκάλεσεν ἓνα περίφημον Ἀθηναῖον τεχνίτην, τὸν Δαίδαλον. Ὁ Δαίδαλος ἐγνώριζε πολλὰς τέχνας καὶ εἶχεν ἐφευρετικώτατον νοῦν. Αὐτὸς ἔκτισε τὸν Λαβύρινθον καὶ ἄλλας οἰκοδομὰς. Ὅταν ὅμως ἠθέλησε νὰ φύγῃ, ὁ Μίνως δὲν τὸν ἄφησε. Τὸν ἐφυλάκισε μάλιστα εἰς τὸν Λαβύρινθον.

Ὁ Δαίδαλος ἐσοφίσθη τότε κάτι πολὺ τολμηρόν. Κατεσκεύασεν ἀπὸ κηρὸν δύο ζεύγη πτερά. Ἐφόρεσε τὸ ἓν ὁ ἴδιος, τὸ ἄλλο ὁ υἱός του Ἴκαρος καὶ οἱ δύο μαζί ἐπέταξαν ἐπάνω

ἀπὸ τὸ πέλαγος τῆς Κρήτης. Εἰς τὰς ἀρχὰς ἐπήγαιναν καλὰ.
 "Εβλεπον νὰ ἀπλῶνεται κάτω ἡ θάλασσα, ἢ μία νῆσος νὰ δια-
 δέχεται τὴν ἄλλην. Ἄλλ' ὁ Ἰκαρος ἦτο νέος, ζωηρὸς πολὺ καὶ
 ἀνήσυχος καὶ εἶχε πολλὴν περιέργειαν. Ἦθέλησε νὰ ἀναβῇ
 ὑψηλότερον, νὰ ἴδῃ νέας ἐκτάσεις, νὰ φθάσῃ εἰς τὸν ἥλιον.
 "Όταν ὁμως ἔφθασεν ἀρκετὰ ὑψηλὰ, τὰ κήρινα πτερὰ του ἔλυω-
 σαν καὶ ὁ ἴδιος ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπνίγη. Ὁ Δαί-
 δαλος ἀνήσυχος ἀνεζήτησε παντοῦ τὸν υἱόν του, ἐφώνασε μὲ
 ταραγμένην φωνὴν τὸ ὄνομά του, ἀλλὰ δὲν ἔλαβε καμμίαν
 ἀπάντησιν.

Σφραγιδόλιθος κρητικός.

ΟΙ ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

Χ ΟΙ ΑΧΑΙΟΙ ΚΑΙ Η ΑΚΜΗ ΤΩΝ ΜΥΚΗΝΩΝ

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΡΧΟΝΤΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Περίπου 2000 έτη π.Χ. έφθασαν οί πρώτοι "Έλληνες εΐς τήν 'Ελλάδα. Εΐχον άναχωρήσει άπό πολύ μακράν, άπό τά βορειοανατολικά της Εϋρώπης, καί ήσαν άπό μίαν μεγάλην οΐκογένειαν λαών, τήν όποιαν όνομάζουν Βορείαν φυλήν ή 'Ινδοευρωπαϊκήν.

Ή 'Ινδοευρωπαϊκή φυλή εΐς πολύ παλαιούς χρόνους έζη εΐς τās μεγάλας πεδιάδας της Βορειοανατολικής Εϋρώπης. Οί 'Ινδοευρωπαΐοι ήσαν άνθρωποι ύψηλοί καί δυνατοί, λευκοί, μέ ξανθά μαλλιά καί μάτια γαλανά. 'Αργότερα διεσκορπίστησαν εΐς διάφορα μέρη, ύπερίσχυσαν παντοϋ, όπου έπηγαν, έκαμαν σπουδαΐα κράτη καί προώδευσαν, διότι ήσαν δυνατοί εΐς τώ σώμα καί εΐς τόν νοϋν, έργατικοί καί δραστήριοι. 'Από τούς 'Ινδοευρωπαΐους κατάγονται οί σπουδαιότεροι λαοί τοϋ κόσμου, "Έλληνες, Ρωμαΐοι, Γάλλοι, "Αγγλοι, Γερμανοί, 'Αμερικανοί.

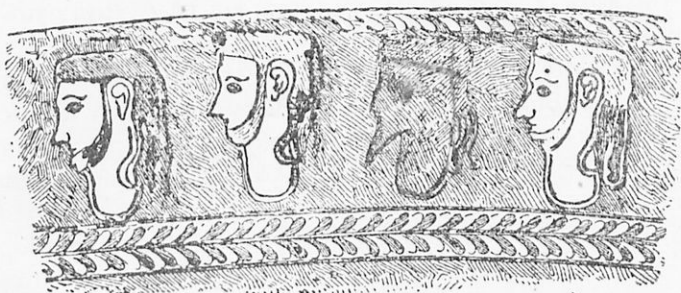
Οί "Έλληνες λοιπόν έξεκίνησαν άπό τήν βορειοανατολικήν Εϋρώπην, έσταμάτησαν όλίγον καιρόν εΐς τόν ποταμόν Δούναβιν καί εΐς τὰ μέρη της Ούγγαρίας. 'Από εκεί δέ έν 2000 μέρος αϋτών έπροχώρησε πρὸς τήν Βαλκανικήν καί περίπου 2000 έτη π.Χ. έφθασεν εΐς τήν 'Ελλάδα. Οί πρώτοι "Έλληνες, οί όποιοι έφθασαν εΐς τήν 'Ελλάδα, ώνομάζοντο 'Αχαιοί.

ΟΙ ΑΧΑΙΟΙ ΚΥΡΙΕΥΟΥΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οί 'Αχαιοί δέν έδυσκολεύθησαν νά γίνουν κύριοι της 'Ελ-

λάδος, διότι ἦσαν δυνατώτεροι ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους καὶ καλύτερα ὠπλισμένοι. Πρῶτοι αὐτοὶ ἔφερον ἵππους εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἶχον πολεμικὰ ἄρματα. Τὰ ὅπλα τῶν ἦσαν κοντάρια καὶ σπαθιά, ἀπὸ χαλκὸν ὅμως ἢ ὀρείχαλκον, διότι οἱ Ἀχαιοὶ καθὼς καὶ οἱ Αἰγαῖοι δὲν ἐγνώριζον ἀκόμη τὸν σίδηρον.

Οἱ Ἀχαιοὶ λοιπὸν ὑπέταξαν τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν μέχρι τῆς Πελοποννήσου. Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἔλαβον τὰ καλύτερα μέρη, τὰς εὐφόρους πεδιάδας, ἔκτισαν φρούρια ἐπάνω

Ὁ τύπος τῶν Ἀχαιῶν. (Παράστασις ἐπὶ μυκηναϊκοῦ ἀγρίου).

Εἰς τὸ ἀπλοῖκόν αὐτὸ σχεδιάσμα διακρίνομεν τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν πρώτων Ἑλλήνων. Τὸ πρόσωπον εἶναι κανονικόν, τριγυρίζεται ἀπὸ γενειάδα, τὰ μαλλιά ἄφθονα καταβαίνουν πρὸς τοὺς ὤμους.

εἰς ὑψώματα, τὰς ἀκροπόλεις, ὅπως τὰς ὠνόμασαν, ἐμάζευσαν εἰς αὐτὰ θησαυροὺς καὶ ἀπέκτησαν μεγάλην δύναμιν.

Οἱ Ἀχαιοὶ ἔμαθαν πολλὰ ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς κατοίκους, τοὺς Αἰγαῖους, οἱ ὅποιοι ἦσαν περισσότερον προωδευμένοι ἀπὸ αὐτούς, ἐσυνέχισαν τὸ ἔργον ἐκείνων καὶ εἰς πολλὰ μάλιστα τοὺς ἐπέρασαν. Ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς κατοίκους ἄλλους ἐφόνευσαν, ἄλλοι ἔφυγαν εἰς ξένας χώρας. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔμειναν πολὺ ὀλίγοι καὶ διετήρησαν τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἔθιμά των. Αὐτοὺς οἱ Ἑλληνες ὠνόμασαν Πελασγοὺς.

ΟΙ ΑΧΑΙΟΙ ΚΥΡΙΑΡΧΟΥΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΑΛΑΣΣΑΝ

Δυνατοὶ εἰς τὴν ξηράν, δὲν ἤργησαν οἱ Ἀχαιοὶ νὰ γίνουν ναυτικοί. Ἔμαθαν τὴν ναυτικὴν τέχνην ἀπὸ τοὺς Κρήτας καὶ μετ' ὀλίγον ἔκαμαν πόλεμον ἐναντίον αὐτῶν. Ἐνίκησαν τὸν κρητικὸν στόλον, ἐκυρίευσαν τὴν Κρήτην, τὴν ἐλεηλάτησαν καὶ ἔκαυσαν τὰς πόλεις τῆς καὶ τὰ ἀνάκτορα τῶν βασιλέων. Οἱ βασιλεῖς τῆς Κρήτης, ἐπειδὴ μὲ τὸν στόλον τῶν ἐξουσίαζον τὴν θάλασσαν, ἐνόμιζον, ὅτι ἦσαν ἀσφαλεῖς εἰς τὴν νῆσον τῶν καὶ δὲν εἶχον φροντίσει, καθὼς εἶδομεν, νὰ ὀχυρώσουν μὲ τείχη τὰς πόλεις καὶ τὰ ἀνάκτορά τῶν.

Ἀπὸ τότε οἱ Ἀχαιοὶ ἔγιναν κύριοι εἰς τὸ Αἰγαῖον καὶ ἔδειξαν μεγάλην δραστηριότητα. Τὰ πλοῖα τῶν διέσχισον τὴν θάλασσαν εἰς ὅλας τὰς διευθύνσεις. Ἐκαμνον διαρκεῖς πειρατικὰς ἐπιδρομάς. Ἐφθασαν μέχρι τῆς Αἰγύπτου. Μὲ ὀλίγα πλοῖα εἰσῆρχοντο εἰς τὸν Νεῖλον, τὸν μεγάλον ποταμὸν τῆς Αἰγύπτου, ἔκαμνον ἐξαφνικὰ ἐπίθεσιν καὶ ἐλεηλάτουσαν τὴν χώραν. Ἐφόρτωνον τὰ πλοῖα τῶν μὲ σιτηρὰ καὶ ἄλλα λάφυρα καὶ ἐπέστρεφον εἰς τὴν πατρίδα τῶν. Οἱ βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου, οἱ Φαραῶ, ὅπως τοὺς ἔλεγαν, εἶχον ἔτοιμον στρατὸν ἐπίτηδες εἰς διάφορα μέρη, διὰ νὰ κτυπήσουν τοὺς Ἀχαιοὺς, ὅταν παρουσιάζοντο.

Ἀργότερα οἱ Ἀχαιοὶ ἤρχισαν νὰ κτίζουν χωρία καὶ πόλεις ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἔκαμαν δηλαδὴ ἀποικίας. Ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας, ἡ ὁποία ἀπὸ τοὺς παλαιοτάτους αὐτοὺς χρόνους (1300 π.Χ.) ἤρχισε νὰ γίνεται ἐλληνικὴ. Οἱ ἐντόπιοι, ὅπως ἦτο φυσικόν, προσεπάθησαν νὰ τοὺς ἐμποδίσουν. Οἱ σπουδαιότεροι ἀντίπαλοι τῶν Ἀχαιῶν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν ἦσαν οἱ Τρῶες, κάποιος λαός, ὁ ὁποῖος ἔζη εἰς τὴν ἀσιατικὴν παραλίαν τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ εἶχε πρωτεύουσαν τὴν περίφημον πόλιν Τροίαν. Μὲ αὐτοὺς ἔκαμαν οἱ Ἀχαιοὶ τὸν Τρωικὸν πόλεμον.

Οἱ Ἀχαιοὶ ἐγκατεστάθησαν ἐπίσης εἰς τὴν μεγάλην νῆσον Κύπρον. Ἡ Κύπρος ἀπὸ τοὺς παλαιοτάτους αὐτοὺς χρόνους ἔγινεν ἐλληνικὴ καὶ οἱ κάτοικοί τῆς ὠμίλου τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν. Τέλος οἱ Ἀχαιοὶ ἔφθασαν ἕως τὰ νότια παράλια τῆς Ἰταλίας.

ΑΙ ΜΥΚΗΝΑΙ ΚΑΙ Ο ΜΥΚΗΝΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Τὸ ἐνδοξότερον κράτος τῶν Ἀχαιῶν ἦτο τὸ κράτος τῶν Μυκηνῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον, πλησίον εἰς τὸ σημερινόν Ἄργος. Πρωτεύουσα τοῦ κράτους τὸν παλαιότερον καιρὸν ἦτο ἡ Τίρυνς. Ἀργότερον ἔγιναν αἱ Μυκῆναι.

Αἱ Μυκῆναι χρεωστοῦν τὴν δόξαν εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν θέσιν των. Ἡ πόλις ἦτο κτισμένη ἐπάνω εἰς ἀπότομον καὶ δυσκολοανάβατον ὕψωμα. Ἐκεῖ οἱ βασιλεῖς ἔκτισαν τὸ ἀνάκτορόν των. Ὅλον τὸ ὕψωμα τὸ ἐτριγύρισαν μὲ παχύτατον τεῖχος. Κάτω ἀπλώνεται ἡ μεγάλη πεδιάς τοῦ Ἄργους, ἀπὸ τὴν ὁποίαν διήρχετο ὁ δρόμος, ὁ ὁποῖος ἐνώνει τὸν Ἀργολικὸν μὲ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον. Αἱ Μυκῆναι λοιπὸν ἀπὸ τὸν ὑψηλὸν των λόφον ἐξουσίαζον τὴν πεδιάδα καὶ τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν δύο θαλασσῶν.

Ἡ πεδιάς τοῦ Ἄργους ἦτο εὐφορωτάτη, ἔδιδεν ἄφθονα σιτηρὰ καὶ λαχανικὰ καὶ ἔτρεφε καλοὺς ἵππους. Οἱ βασιλεῖς λοιπὸν τῶν Μυκηνῶν εἶχον μεγάλα εἰσοδήματα ἀπὸ τὴν πεδιάδα. Ἐπλούτησαν ἐπίσης ἀπὸ τὴν φορολογίαν τῶν ἐμπόρων. Οἱ ἔμποροι δηλαδὴ τοῦ καιροῦ ἐκείνου ἐπρωτίμων νὰ μεταφέρουν τὰ ἐμπορεύματά των διὰ ξηρᾶς, καὶ δι' αὐτὸ ὑπῆρχε ζωηρὰ κίνησις μεταξὺ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου καὶ τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ τῆς βορειοτέρας Ἑλλάδος. Οἱ βασιλεῖς τῶν Μυκηνῶν εἰσέπραττον φόρους ἀπὸ τοὺς περαστικούς ἐμπόρους. Τέλος μὲ τὰ πλοῖα των ἔπλεον εἰς ξένας χώρας καὶ ἔκαμνον λεηλασίας, ἔκαμνον δηλαδὴ πειρατικὰς ἐπιδρομάς. Διὰ τοῦτο οἱ βασιλεῖς τῶν Μυκηνῶν ἐθησαύρισαν μεγάλα πλούτη εἰς τὴν πρωτεύουσάν των. Αἱ Μυκῆναι ἔγιναν ἐνδοξοὶ καὶ ὅλοι τὴν ὠνόμαζον πόλιν τοῦ χρυσοῦ, π ο λ ὕ χ ρ ο υ σ ο ν.

ΑΙ ΜΥΚΗΝΑΪΚΑΙ ΑΚΡΟΠΟΛΕΙΣ

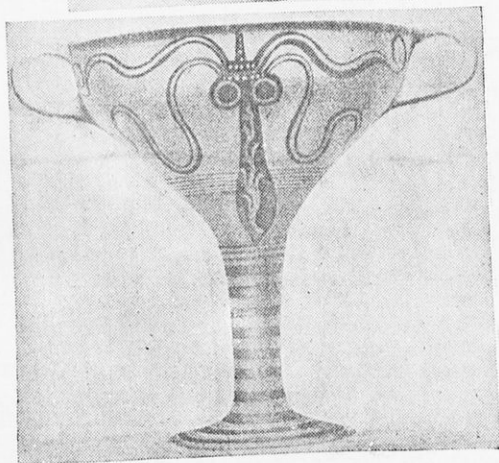
Οἱ βασιλεῖς τῶν Μυκηνῶν, ἐπεὶ εἰς τὴν ξηρὰν ἦσαν ὀλιγώτερον ἀσφαλεῖς παρὰ οἱ Κρήτες εἰς τὴν νῆσον των, ἔκτιζον τὴν κατοικίαν των, τὸ ἀνάκτορόν των, εἰς ὕψηλὰ καὶ ἀπόκρημνα μέρη καὶ τὸ περιέβαλλον μὲ χονδρὰ καὶ δυνατὰ τεῖχη. Τὰ

Κυνήγιον ἀγριοχοίρου.

(Τοιχογραφία Τίανθος. Ἀγματολόγων Μουσείον Ἀθηνῶν.)

ἀνάκτορά των λοιπὸν ἦσαν φρούρια, ὄχυραὶ ἀκρόπολεις.
Ἡ σπουδαιότερα ἀκρόπολις τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων ἦσαν αἱ Μυ-

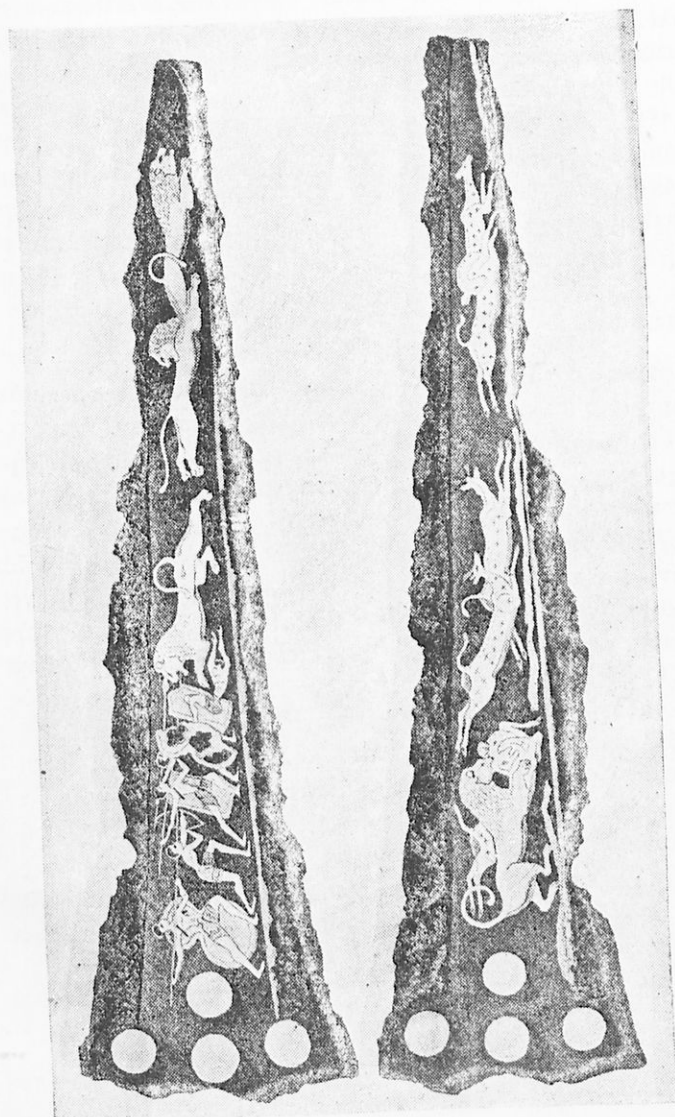
Μυκηναϊκὰ ἀγγεῖα.

κήναι, τῆς ὁποίας σώζονται τὰ περίφημα ἐρείπια. Ἐπίσης σώ-
ζονται σπουδαῖα λείψανα τῆς ἀκροπόλεως τῆς Τίρυνθος, ἡ ὁποία
εὑρίσκετο εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὸν Ἀργολικὸν κόλπον.

Ἡ Πύλη τῶν Λεόντων εἰς τὰς Μυκήνας.

Ἡ περίφημος εἰσοδος τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηναίων. Φαίνονται τὰ Κυκλώπεια τείχη. Ἡ πύλη ἔχει ὕψος καὶ πλάτος 3 μέτρα. Ἡ ἐπάνω πέτρα ἔχει μῆκος 4 1/2 μ., ὕψος 1 μ. καὶ πλάτος 2 μ. Ἐπάνω ἀπὸ τὴν πέτραν αὐτὴν εἶναι σκαλισμένοι δύο λέοντες, οἱ ὅποιοι στέκονται ὁ εἰς ἀπέναντι τοῦ ἄλλου ἀπὸ τὰ δύο μέρη ἐνὸς κίονος. Λεῖπουν αἱ κεφαλαί, αἱ ὁποῖαι πιθανῶς ἦσαν ἀπὸ ὀρείχαλκον ἐπιχρυσωμένον.

Μυκηναϊκά έγχειρίδια. (Λοχαγείοι των Μοναστηρίων Ἀθηνῶν). Προέρχονται ἀπὸ τοὺς τάφους τῶν Μυκηνῶν. Εἶναι ἀπὸ ὀρείχαλκον μὲ σκαλισμένα ἀπὸ χρυσὸν καὶ ἀργυρὸν. Εἰς τὴν μίαν ὄψιν νέοι ὠπλισμένοι κυνηγοῦν λέοντας, εἰς τὴν ἄλλην λέων κυνηγῶν ζαρκάδια.

Τὰ τείχη τῶν ἀκροπόλεων αὐτῶν ἦσαν κτισμένα με πελωρί-
ους ὀγκολίθους χωρὶς ἄσβεστον. Ἀπορεῖ ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου,
πῶς κατῶρθωσαν νὰ ἀναβιβάσουν ἐκεῖ ὑψηλὰ τοὺς μεγάλους
ἐκείνους ὀγκους. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἔχουν μῆκος 9 μέτρα, πάχος
6 καὶ ζυγίζουν 90 χιλ. ὀκάδας, ὅσον δηλαδὴ μεγάλη μηχανὴ
σιδηροδρόμου. Βραδύτερον οἱ Ἕλληνες, ὅταν αἱ ἀκροπόλεις
αὐταὶ ἔμειναν ἀκατοίκητοι καὶ ἔρημοι, ἐνόμιζον, ὅτι τὰ περιέρ-
γα αὐτὰ τείχη ἔκτισαν μεγαλόσωμοι καὶ δυνατοὶ ἄνθρωποι, οἱ
Κύκλωπες, καὶ δι' αὐτὸ ὠνόμαζον αὐτὰ Κυκλώπεια τείχη.

ΤΟ ΑΝΑΚΤΟΡΟΝ

Τὸ μυκηναϊκὸν ἀνάκτορον εἶναι ὀλωσδιόλου διαφορετικὸν
ἀπὸ τὸ κρητικόν. Εἶναι κτίριον βαρὺ, με ἓνα ὄροφον. Ἀποτε-
λεῖται κυρίως ἀπὸ ἓν στενόμεκρον δωμάτιον, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν
εἴσοδον ἔχει μίαν στοάν καὶ ὀπίσω δωμάτια ὕπνου. Εἰς αὐτὰ
κυρίως ἔμεινον αἱ γυναῖκες. Τὸ κεντρικὸν δωμάτιον τὸ ὠνόμα-
ζον μέγαρον. Παράθυρα δὲν εἶχεν. Ἐφωτίζετο μόνον ἀπὸ
τὴν εἴσοδον. Εἰς τὴν ὄροφὴν εἶχε μίαν μεγάλην ὀπήν, διὰ νὰ
ἐξέρχεται ὁ καπνός. Εἰς τὸ μέσον εὐρίσκετο ἡ ἐστία, εἰς τὴν
ὁποίαν ἔκαιεν ἡ φωτιά, ἡ ὁποία ἐχρησίμευε νὰ θερμαίνῃ καὶ νὰ
φωτίζῃ μαζί. Εἰς τὸ δωμάτιον αὐτὸ ἔτρωγον, ἐδέχοντο τοὺς
ξένους καὶ ἐπερνοῦσαν τὴν ἡμέραν των.

Τὸ ἀνάκτορον εἰς τὴν ἀρχὴν ἦτο πολὺ ἀπλοῦν. Οἱ βασι-
λεῖς ἐφρόντισαν πρὸ πάντων διὰ τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν δύνα-
μίν των. Ἀργότερα ὅμως ἐμιμήθησαν τοὺς βασιλεῖς τῆς Κρή-
της. Ἐστόλισαν τὰ ἀνάκτορά των με ὠραίας τοιχογραφίας,
κατεσκεύαζον χρυσοκέντητα ὅπλα, χρυσὰ κοσμήματα, ἀγγεῖα
κτλ. Οἱ τεχνῖται τῶν Ἀχαιῶν ἐφιλοτιμήθησαν νὰ κάμουν ἔργα
ὠραῖα ὅπως καὶ οἱ Κρήτες.

ΟΙ ΤΑΦΟΙ

Οἱ βασιλεῖς τῶν Ἀχαιῶν ἠθέλον νὰ ἐξακολουθήσουν τὴν
καλὴν ζωὴν καὶ μετὰ θάνατον. Ἐφρόντιζον λοιπὸν νὰ κτίσουν
τάφους εὐρυχώρους. Κατ' ἀρχὰς ἔσκαπτον τοὺς τάφους ἐντὸς

τῶν βράχων, οἱ ὅποιοι ἦσαν πλησίον τῶν ἀνακτόρων. Ἀργότερα κατεσκεύαζον ἐντὸς τῆς γῆς ὁλόκληρα δωμάτια, ἐνίοτε δύο, τὰ ὅποια εἶχον συγκοινωνίαν μεταξύ των, καὶ τὰ ἐσκέ-

Ἡ Κυρία μετὴν πυξίδα. (Τοιχογραφία ἀπὸ τὸ ἀνάκτορον τῆς Τίρυνθος. Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον Ἀθηνῶν).

Ἡ Κυρία φορεῖ ἐπίσημα ἐνδύματα καὶ κρατεῖ μικρὸν κιβώτιον (πυξίδα) ἀπὸ ἐλεφαντοστοῦν. Τὰ ζωηρότατα χρώματα ἔδιδον ἐξαιρετικὴν κίνησιν εἰς τὴν εἰκόνα.

παζον με στερεοὺς θόλους ἀπὸ πέτρας. Αὐτοὶ εἶναι οἱ θολωτοὶ τάφοι.

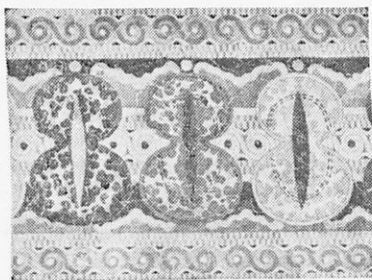
Εἰς τοὺς τάφους αὐτοὺς ἔθαπτον τοὺς νεκροὺς, ἀφοῦ τοὺς

ἐταρίχευον καὶ τοὺς ἐστόλιζον ὅπως ἦσαν εἰς τὴν ζωὴν. Ἔθετον εἰς τὴν κεφαλὴν τὸ στέμμα, ἐκάλυπτον τὸ πρόσωπον με χρυσοῦν προσωπίδα καὶ ἔθαπτον μαζί ὅ,τι ἀγαπητὸν εἶχον, χρυσομένα ὅπλα, χρυσὰ κοσμήματα, ἀγγεῖα κτλ. Πολλὰ ἀπ' αὐτὰ εὐρέθησαν εἰς τὰς ἀνασκαφάς.

ΟΙ ΜΥΘΟΙ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΑΧΑΙΟΥΣ

Μὲ τὸν καιρὸν οἱ Ἕλληνες ἐλησμόνησαν τὴν ἱστορίαν τῶν Ἀχαιῶν, ὅπως εἶχον λησμονήσει καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν Κρητῶν. Ἀλλὰ ἡ δόξα τῶν δὲν ἔσβησεν, ὅπως δὲν ἔσβησε καὶ ἡ δόξα τῆς Κρήτης. Διηγοῦντο πολλοὺς μύθους διὰ τὰ ἔργα τῶν. Ἐμεινε πρὸ πάντων ἔνδοξον τὸ ὄνομα τῶν Μυκηναίων. Ἐπίστευον, ὅτι τὰ θεόρατα τεῖχη τῶν ἔκτισαν οἱ Κύκλωπες, διηγοῦντο πολλὰ διὰ τὰ πλοῦτή της, ἔλεγον, ὅτι ἐκεῖ ἔζησαν σπουδαῖοι βασιλεῖς, ὁ Ἀτρεὺς πρῶτον, ἔπειτα τὰ παιδιὰ καὶ οἱ ἔγγονοί του, οἱ Ἀτρεΐδαι.

Ὁ υἱὸς τοῦ Ἀτρέως Ἀγαμέμνων ἦτο ὁ πλουσιώτερος καὶ δυνατώτερος βασιλεὺς τῆς ἐποχῆς του. Αὐτὸς ἦνωσε τοὺς ἡγεμόνας τῶν Ἀχαιῶν, διὰ νὰ πολεμήσουν ἐναντίον τῆς Τροίας, διότι ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Τροίας Πάρις ἥρπασε τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ του Μενελάου Ἑλένην. Τοιοῦτοτρόπως ἔγινεν ὁ περίφημος Τρωϊκὸς πόλεμος, εἰς τὸν ὅποιον ἔλαβον μέρος ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἡρώων καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Ὀδυσσεύς.

Μυκηναϊκαὶ ἀσπίδες. (Τοιχογραφία).

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΔΩΡΙΕΩΝ

Η ΕΠΙΔΡΟΜΗ

Κατά τὴν ἐποχὴν τῶν Ἀχαιῶν ἡ Ἑλλάς ἦτο πολὺ προω-
δευμένη. Ἡ γῆ ἐκαλλιεργεῖτο καλὰ, ὁ πληθυσμὸς ἡῤξανεν, ἐκτί-
σθησαν πολλαὶ πόλεις, αἱ τέχναι ἐπρόκοψαν, ἡ ζωὴ ἐκαλυτέρευ-
σεν, ὑπῆρχεν ἀρκετὴ ἀσφάλεια καὶ οἱ ἄνθρωποι εἶχον ἀρχίσει
νὰ γίνωνται ἡμερώτεροι.

Αἰφνης ὅμως ἐπῆλθε μεγάλη ἀναστάτῳσις. Εἰς τὴν Ἑλλάδα
ἤρχισε νὰ κατέρχεται ἄλλη ἐλληνικὴ φυλὴ, οἱ **Δωριεῖς**. Ἦσαν
οἱ ὑπόλοιποι Ἕλληνες, οἱ ὅποιοι εἶχον μείνει εἰς τὰς χώρας τοῦ
Δουνάβεως ποταμοῦ, ἀφοῦ ἔφυγαν οἱ Ἀχαιοί. Ἦκολούθησαν
τὸν ἴδιον δρόμον καὶ ἔφθασαν εἰς τὰς ἐλληνικὰς χώρας. Ἦσαν
ρωμαλεώτεροι κατὰ τὸ σῶμα ἀπὸ τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ εἶχον κα-
λύτερα ὅπλα. Ἐν τῷ μεταξύ εἶχεν ἀνακαλυφθῆ ὁ σίδηρος καὶ
οἱ Δωριεῖς εἶχον ὀπλισθῆ μὲ σιδηρὰ ὅπλα. Διὰ τοῦτο κατώρθω-
σαν νὰ νικήσουν τοὺς Ἀχαιοὺς.

Οἱ Δωριεῖς ἐκυρίευσαν τὴν Θεσσαλίαν, ἐπροχώρησαν εἰς
τὴν Βοιωτίαν, ἐπέρασαν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὑπέταξαν τὸ
Ἄργος, τὴν Λακωνικὴν καὶ τὴν Μεσσηνίαν. Ἐκυρίευσαν
τὰς ἰσχυρὰς ἀκροπόλεις τῶν Ἀχαιῶν, ἐφόνευσαν τοὺς **1100**
βασιλεῖς καὶ ἤρπασαν τοὺς θησαυροὺς των. Αὐτὰ ἔγιναν περί-
που 1100 ἔτη π. Χ.

Εἰς τὴν Λακωνικὴν ἐγκατεστάθη ἡ ἰσχυροτέρα δωρικὴ φυλὴ,
οἱ **Σπαρτιᾶται** ἢ **Λάκωνες**. Οἱ παλαιοὶ κάτοικοι ἔγι-
ναν δοῦλοι τῶν κατακτητῶν, ὑποχρεωμένοι νὰ καλλιεργοῦν τὰ
κτῆματά των καὶ νὰ τοὺς ὑπηρετοῦν. Αὐτοὺς οἱ Σπαρτιᾶται
ὠνόμαζον **ἑῖλωτας**.

Πολλοὶ ὅμως ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς κατοίκους ἔφυγαν ἀπὸ
τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐσκορπίσθησαν εἰς διάφορα μέρη. Ἐκεῖ πάλιν
αὐτοὶ ἐξεδιώξαν ἄλλους. Ἐπεκράτησε τότε μεγάλη ταραχὴ εἰς
τὴν Ἑλλάδα. Ὁ μυκηναϊκὸς πολιτισμὸς κατεστράφη.

Ο ἈΧΑΙΟΙ ΦΕΥΓΟΥΝ ΕΙΣ ΤΗΝ Μ. ΑΣΙΑΝ

Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς φυγάδας διηυθύνθησαν πρὸς τὴν Μ. Ἀσίαν, ὅπου ἀπὸ παλαιοὺς χρόνους οἱ Ἀχαιοὶ εἶχον ἰδρύσει ἀποικίας. Ἐγκατεστάθησαν ἐκεῖ καὶ ἔφεραν μαζί καὶ τὸν πολιτισμὸν των. Οἱ παλαιότεροι λοιπὸν κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος, οἱ περισσότερον πολιτισμένοι, οἱ Ἀχαιοί, ἤλλαξαν πατρίδα καὶ ἐπῆγαν νὰ ζήσουν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν. Ἐκεῖ προώδευσαν πολὺ καὶ ἡ Μ. Ἀσία ἔγινε διὰ πολὺν καιρὸν ἡ περισσότερον προωδευμένη ἑλληνικὴ χώρα.

Ἡ παλαιὰ Ἑλλὰς ἔμεινεν ὀπίσω, ἡ πρόοδος τῆς ἑσταμάτησεν. Οἱ ἄνθρωποι ἐλησμόνησαν τὴν λεπτὴν κρητομυκηναϊκὴν τέχνην. Τὰ ἀγγεῖα, τὰ ὅποια κατεσκεύαζον μετὰ τὴν δωρικὴν μετανάστευσιν, εἶναι ἄτεχνα καὶ αἱ εἰκόνες ἐπάνω εἰς αὐτὰ χονδροειδεῖς. Ἡ κυριαρχία τῆς θαλάσσης ἔφυγεν ἀπὸ τοὺς Ἑλλήνας καὶ περιῆλθεν εἰς τοὺς Φοίνικας, ἓνα λαὸν τῆς Ἀσίας, ὁ ὁποῖος ἔζη εἰς τὰ παράλια τῆς σημερινῆς Συρίας.

Ο ΜΥΘΟΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΘΟΔΟΥ ΤΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΔΩΝ

Οἱ Ἕλληνες διετήρησαν ζωηράν ἀνάμνησιν ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐτὴν ἀναστάτῳσιν. Αἱ λεπτομέρειαι ὅμως τῶν γεγονότων ἐλησμονήθησαν καὶ οἱ Δωριεῖς ἔπλασαν ἀργότερα ἓνα μῦθον, διὰ νὰ δικαιολογήσουν τὴν κατὰκτησιν τῆς Πελοποννήσου.

Διηγοῦντο, ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἡρακλέους ὁ ἐξάδελφός του, ὁ γνωστός Εὐρύσθεύς, ἐξεδίωξεν ἀπὸ τὴν πατρίδα των τὰ τέκνα τοῦ ἥρωος, τοὺς Ἡρακλείδας. Ὁ υἱὸς τοῦ Ἡρακλέους προσπαθὼν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του ἐφονεύθη, οἱ ἀπόγονοί του περιεπλανήθησαν καὶ ἐταλαιπωρήθησαν πολλὰ χρόνια εἰς ξένας χώρας. Τέλος συνεμάχησαν μετὰ τοὺς Δωριεῖς, οἱ ὁποῖοι ἦσαν εἰς τὴν Θεσσαλίαν. Κατέβησαν μετὰ αὐτοὺς εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, ἐπέρασαν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐνίκησαν τὸν ἀπόγονον τοῦ Εὐρύσθεως καὶ ἔγγονον τοῦ Ἀγαμέμνονος βασιλέα τῶν Μυκηνῶν καὶ ἔγιναν οἱ ἴδιοι βασιλεῖς. Διὰ τοῦτο οἱ βασιλεῖς τῶν Δωριέων, ὅπως π.χ. τῆς Σπάρτης, ἐκαυχῶντο, ὅτι κατὰγονται ἀπὸ τὸν Ἡρακλέα.

Ἡ ἐπιδρομὴ λοιπὸν τῶν Δωριέων κατὰ τὸν μῦθον δὲν ἦτο

τίποτε άλλο παρά ἡ ἐπιστροφή τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἡρακλέους, τοὺς ὁποίους εἶχον διώξει ἀδίκως ἀπὸ τὴν πατρίδα των, ἡ Κάθοδος τῶν Ἡρακλειδῶν, ὅπως εἶπον. Οἱ Ἕλληνες λοιπὸν ἐγνώριζον καὶ ἐπίστευον, ὅτι ἀνήκουν ὅλοι εἰς ἓν ἔθνος.

Ο ΗΡΑΚΛΗΣ

Οἱ Δωριεῖς ἐλάτρευον τὴν σωματικὴν δύναμιν καὶ τὴν ψυχικὴν τόλμην. Ὁ ἀξιώτερος λοιπὸν ἦρως εἰς αὐτοὺς ἦτο ἓνας ἄνθρωπος μεγαλόσωμος, ὑψηλός, ρωμαλέος, μὲ βραχίονας τόσοις δυνατοῦς, ὥστε νὰ πνίγη λέοντας, καὶ μὲ ψυχὴν, ἡ ὁποία νὰ μὴ δειλιάζη ἐμπρὸς εἰς τοὺς μεγαλύτερους κινδύνους. Τοιοῦτος διὰ τοὺς Δωριεῖς ἦτο ὁ Ἡρακλῆς.

Ὁ Ἡρακλῆς, ὅπως ὅλοι οἱ ἥρωες τῶν ἀρχαίων, εἶχε τὸν ἓνα ἀπὸ τοὺς γονεῖς τοῦ θεόν, ἦτο ἡμίθεος, ὅπως ἔλεγον. Εἶχε πατέρα τὸν Δία καὶ μητέρα τὴν Ἀλκμήνην, βασίλισσαν τῶν Θηβῶν. Ἐξαιρετικὰ σημεῖα ἔδειξαν

Ὁ Ἡρακλῆς καὶ οἱ ἵπποι τοῦ Διομήδους.
(Μαρμάρινον σύμπλεγμα — Ρώμη, Βατικανόν).

ἀπὸ τὰ παιδικὰ του χρόνια, πόσον σπουδαῖος ἐπρόκειτο νὰ γίνη. Ὁκτῶ μηνῶν ἀκόμη ἔπνιξε δύο μεγάλους ὄφεις, οἱ ὁποῖοι εἶχον ὀρμήσει, διὰ νὰ τὸν καταφάγουν εἰς τὴν κλίνην του.

Ὅταν ἔγινε νεανίας, δὲν ἐδίστασε νὰ ἐκλέξη τὸν δρόμον τῆς

ἀρετῆς, ὅπως ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι. Ἀπὸ ἐξαιρέτους διδασκάλους ἐδιδάχθη τὸ τόξον, τὴν μουσικὴν, τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἀρετὴν. Εὐρωστος, ρωμαλέος, μὲ ἀτρόμητον ψυχὴν, ἔκαμεν ἔργα, τὰ ὅποια ὠφέλησαν τοὺς ἀνθρώπους. Ἐκαθάρισε τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὰ ἀγρία θηρία καὶ ἀπὸ τοὺς ληστές. Ὑποχρεωμένος κατὰ τὴν θέλησιν τῶν θεῶν νὰ ὑπηρετῇ τὸν ἐξαδελφόν του Εὐρυσθέα, τὸν βασιλέα τῶν Μυκηνῶν, ἐξετέλεσε τοὺς περιφήμους δώδεκα ἄθλους.

Ὁ Ἡρακλῆς ἔκαμε τόσα κατορθώματα, ὥστε ἔγινεν ὁ περιφημότερος ἥρως τῆς ἐλληνικῆς μυθολογίας. Ὁ ποιητὴς Ὅμηρος εἶπεν, ὅτι ἦτο ὁ σπουδαιότερος ἄνθρωπος, *ἄριστος ἀνδρῶν*. Ὁ Ἡρακλῆς εἶχε δυσάρεστον τέλος. Ἀλλ' οἱ θεοὶ τὸν ἐτίμησαν διὰ τὰς πράξεις του, τὸν παρέλαβον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν ἔκαμαν καὶ αὐτὸν θεόν.

Γεωμετρικὸν ἀγγεῖον
(μετὰ τὴν δωρικὴν με-
τανάστευσιν).

ΟΙ ΓΕΙΤΟΝΕΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΑΙΓΥΠΤΙΟΙ — ΦΟΙΝΙΚΕΣ

ΟΙ ΛΑΟΙ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Κατ' αὐτοὺς τοὺς πολὺ παλαιοὺς χρόνους, τὸν καιρὸν δηλαδὴ τῶν Κρητῶν καὶ τῶν Ἀχαιῶν, ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι μεγάλοι καὶ σπουδαῖοι λαοί, ὅπως οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Φοίνικες, οἱ Χαλδαῖοι, οἱ Πέρσαι καὶ ἄλλοι. Αὐτοὶ μάλιστα ἦσαν παλαιότεροι καὶ εἰς πολλὰ περισσότερον προωδευμένοι ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας. Αἱ χώραι τῶν λαῶν αὐτῶν δὲν εἶναι πολὺ μακρὰν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Εἶναι εἰς τὰ ἀνατολικά καὶ τὰ νότια τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Τοὺς λαοὺς αὐτοὺς ὠνόμασαν Λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς. Οἱ Ἕλληνες ἦλθαν εἰς πολλὰς σχέσεις μὲ αὐτοὺς καὶ ἔμαθον πολλὰ.

Μετὰ τὴν δωρικὴν μετανάστευσιν, εἰς τὴν θάλασσαν ἔγιναν κύριοι οἱ Φοίνικες. Θὰ γνωρίσωμεν ἐδῶ πρῶτον ἓνα μέγαλον καὶ περίεργον λαὸν τῆς Ἀνατολῆς, τοὺς Αἰγυπτίους, εἰς τὴν χώραν τῶν ὁποίων ἔκαμαν ἐπιδρομὰς οἱ Ἀχαιοί. Κατόπιν θὰ ἴδωμεν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν Φοινίκων.

1. ΟΙ ΑΙΓΥΠΤΙΟΙ

Η ΑΙΓΥΠΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΝΕΙΛΟΣ ΠΟΤΑΜΟΣ

Πολὺ παλαιοὶ καὶ περίφημοι εἰς ὅλον τὸν κόσμον εἶναι οἱ **Αἰγύπτιοι**. Αὐτοὺς τοὺς γνωρίζομεν καὶ ἀπὸ τὴν Ἱερὰν Ἱστορίαν.

Ἡ χώρα των, ἡ Αἴγυπτος, εἶναι μία ἀπὸ τὰς περιεργοτέρας χώρας τοῦ κόσμου. Πολλοὺς μύθους διηγήθησαν δι' αὐτήν.

Ἡ Αἴγυπτος εὐρίσκεται εἰς τὰ βορειοανατολικά τῆς Ἀφρικῆς. Εἶναι μία μεγάλη, στενὴ καὶ μακρουλὴ πεδιάς, ἡ ὁποία ἐκτείνεται ἀπὸ τὴν παραλίαν τῆς Μεσογείου πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀφρικῆς καὶ εἶναι περικυκλωμένη ἀπὸ ἐρήμους. Θὰ ᾔτο ἔρημος καὶ αὐτὴ, ἂν δὲν εἶχε τὸν ποταμὸν Νεῖλον, ὁ ὁποῖος τὴν ποτίζει καὶ τὴν κάμνει εὐφορωτάτην. Διὰ τοῦτο οἱ ἀρχαῖοι ὠνόμαζον τὴν Αἴγυπτον δῶρον τοῦ Νεῖλου.

Ὁ Νεῖλος εἶναι εἰς ἀπὸ τοὺς μεγάλους καὶ ὀνομαστοὺς ποταμοὺς τῆς γῆς. Διασχίζει τὴν Αἴγυπτον εἰς ὅλον τὸ μῆκος τῆς καὶ χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον. Ὁ Νεῖλος πλημμυρίζει κατ' ἔτος ἀπὸ τὸν Ἰούνιον μέχρι τοῦ Αὐγούστου. Ἡ Αἴγυπτος γίνεται τότε μεγάλη λίμνη καὶ, ὅταν ἀποσυρθοῦν τὰ ὕδατα, ἀφήνουν μίαν παχεῖαν λάσπην, ἡ ὁποία κάμνει πολὺ εὐφορον τὸν τόπον. Φθάνει νὰ ρίψῃ κανεὶς τὸν σπóρον καὶ αὐτὸς φυτρώνει μόνος του.

Οἱ Αἰγύπτιοι ἀπὸ τοὺς παλαιότερους χρόνους ἦσαν περίφημοι γεωργοί. Ἐκαλλιέργουν δημητριακὰ καὶ λαχανικά, ἐφύτευον ὀπωροφόρα δένδρα. Ἐτρεφον ἐπίσης ποίμνια, ἀγελάδας, αἴγας, πρόβατα. Σπάνια φυτὰ, ὅπως ὁ φοῖνιξ, ὁ λωτὸς καὶ ὁ πάπυρος, ἐφύοντο μὲ μεγάλην ἀφθονίαν. Εἰς τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ ἔζων πολλὰ ψάρια καὶ εἰς τὰς ὄχθας του ἐτρέφοντο πολλὰ ὑδρόβια πτηνὰ, πρὸ πάντων ἀγριόπαπες.

ΟΙ ΑΙΓΥΠΤΙΟΙ, ΑΙ ΠΟΛΕΙΣ ΤΩΝ, ΟΙ ΦΑΡΑΩ ΤΩΝ

Οἱ Αἰγύπτιοι ἦσαν ἄνθρωποι μελαγχροinoί, ὕψηλοί, μὲ δυνατοὺς ὤμους, μεγάλην κεφαλὴν καὶ μαλλιά μαῦρα, κοντά, σγουρά, ὅπως οἱ σημερινοὶ κάτοικοι τῆς Αἰγύπτου, οἱ Φελλάχοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἀπόγονοί των.

Εἶχον ἔλθει πιθανῶς ἀπὸ τὴν Ἀσίαν, ἐξηπλώθησαν εἰς ὅλην τὴν πεδιάδα, ἔμαθον πολὺ ἐνωρίς νὰ καλλιεργοῦν τὴν γῆν, ἐπολλαπλασιάσθησαν, ἔκτισαν ἀναρίθμητα χωρία καὶ πολλὰς πόλεις. Ἦσαν πρὸ πάντων γεωργοί, ἐπρόκοψαν ὅμως καὶ εἰς ἄλλας τέχνας καὶ ἄφησαν μερικὰ ἔργα, ναοὺς, ἀνάκτορα, τάφους, τὰ ὁποῖα θαυμάζει ὁ κόσμος.

Ἡ γῆ τῆς Αἰγύπτου ἦτο διηρημένη εἰς μεγάλα κτήματα, τὰ

ὅποια ἦσαν ἰδιοκτησίᾳ μερικῶν μεγάλων οἰκογενειῶν. Αἱ μεγά-
λαι αὐταὶ οἰκογένειαι, οἱ γαιοκτῆμονες δηλαδή, ἀπετέλουν ἰδι-
αιτέραν τάξιν, τὴν ἀριστοκρατι-
κὴν τᾶξιν. Αὐτοὶ εἶχον μεγάλην δύ-
ναμιν. Ἐπίσης μεγάλα κτήματα καὶ
δύναμιν εἶχον οἱ ἱερεῖς. Ὁ βασιλεὺς
ἐκυβέρνην τὸ κράτος μαζί μὲ τοὺς γαιο-
κτῆμονας καὶ τοὺς ἱερεῖς.

Τύπος Αἰγυπτίου.

(Ἀρχαῖον ἄγαλμα).

Οἱ Αἰγύπτιοι ἦσαν ὑψηλοί,
εὐκίνητοι καὶ εἶχον πλα-
τεῖς ὤμους. Ἡ κεφαλὴ των
ἦτο μεγάλη ἀναλόγως μὲ
τὸ ἄλλο σῶμα, τὰ μάγου-
λά των ἦσαν ἐξωγκωμέ-
να, τὰ χεῖλη των παχέα.

Μὲ τὸν καιρὸν οἱ βασιλεῖς ἔγιναν
πολὺ δυνατοὶ καὶ ἤγνωσαν ὅλην τὴν Αἴ-
γυπτον ὑπὸ τῇ ἐξουσίᾳ των. Αὐτὸ
ἔγινεν εἰς πολὺ παλαιοὺς χρόνους,
5000 ἔτη π. Χ. Οἱ πλούσιοι καὶ **5000**
δυνατοὶ αὐτοὶ βασιλεῖς τῆς Αἰ-
γύπτου ὠνομάζοντο Φαραῶ. Πρω-
τεύουσά των ἦτο τὸν παλαιότερον
καιρὸν ἡ Μέμφις εἰς τὴν Μέσσην Αἴ-
γυπτον, ἀργότερον αἱ Θήβαι εἰς τὴν
Ἄνω Αἴγυπτον.

Ἡ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΑΙΓΥΠΤΙΩΝ

Οἱ Αἰγύπτιοι ἦσαν εὐσεβέστατοι.
Ἐλάτρευον πολλοὺς θεοὺς.

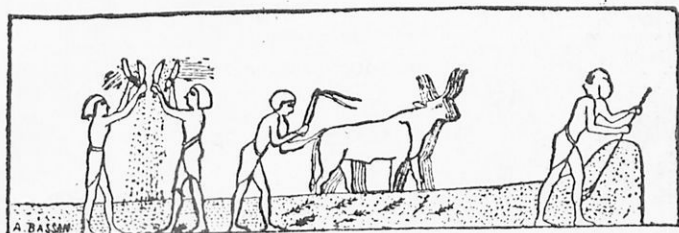
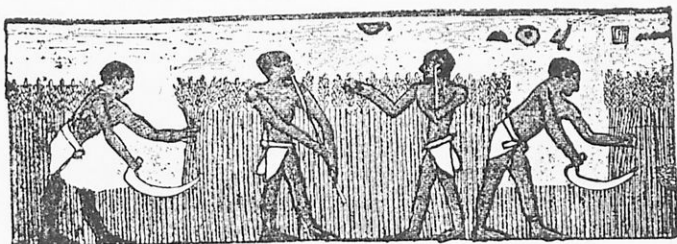
Τὸν παλαιότερον καιρὸν ἐλάτρευον
τὰ ζῶα, τὸν κροκόδειλον, τὴν γάταν,
πρὸ πάντων τὸν ταῦρον, ὁ ὅποῖος ἦτο
τὸ ἱερὸν ζῶον τῆς Αἰγύπτου. Ἀργό-
τερον ἐλάτρευσαν τὰ οὐράνια σώμα-
τα, τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην. Ἐπίσης εἶ-
χον μεγάλην εὐλάβειαν διὰ τοὺς νε-
κρούς.

Διὰ τοῦτο ἐταρίχευον τὰ σώματα
τῶν νεκρῶν καὶ τὰ ἐφύλαττον ἐντὸς
στερεῶν τάφων, διὰ ἵνα τὰ εὖρη ἢ ψυ-
χή, ὅταν ἐπιστρέψῃ. Ἐσώθησαν πολλὰ

σώματα Αιγυπτίων μέχρι σήμερον, ιδίως βασιλέων. Αὐταὶ εἶναι αἱ λεγόμεναι μούμιαι.

ΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

Ἐσώθησαν πολλὰ μνημεῖα τῶν Αἱγυπτίων, τὰ ὅποια κι-

Σκηναὶ γεωργίας. (Αἰγυπτιακὴ τοιχογραφία).

Ἐπάνω καλλιέργεια καὶ θερισμός, κάτω ἀλώνισμα.

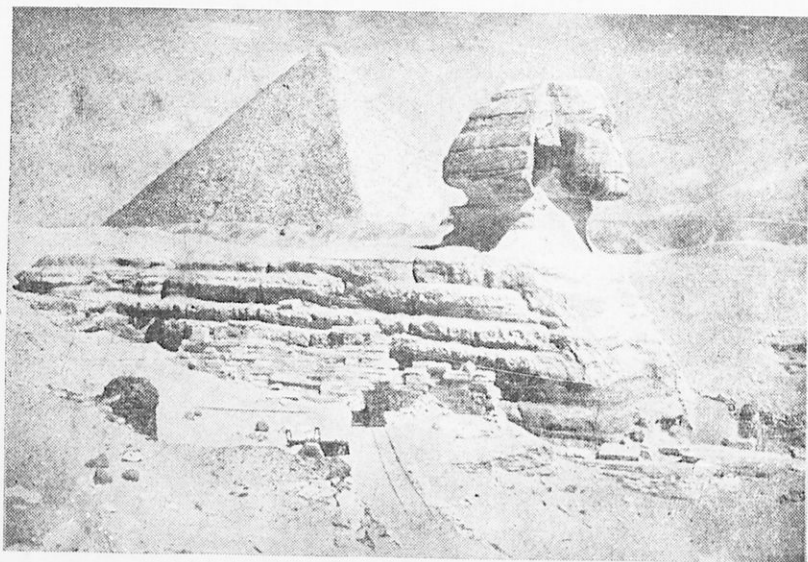
νοὺν τὸν θαυμασμόν μας. Τὰ μνημεῖα αὐτὰ εἶναι κυρίως τάφοι, ἀνάκτορα καὶ ναοί.

Οἱ παλαιότατοι βασιλεῖς, διὰ νὰ ἀσφαλίσουν τὸ σῶμα των, κατεσκεύασαν πελωρίους τάφους, τὰς λεγομένας Πυραμίδας, αἱ ὅποια σῶζονται μέχρι σήμερον καὶ ὑψώνονται ὡς ὄρη εἰς τὸ μέσον ἀμμώδους πεδιάδος βορειοδυτικῶς τοῦ σημερινοῦ Καΐρου.

Ἀπὸ τὰ ἀρχαιότερα μνημεῖα εἶναι ἐπίσης ἡ Μεγάλῃ Σφίγξ, ἄγαλμα λέοντος μὲ κεφαλὴν γυναικός, ἡ ὅποια εὐρίσκεται εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὰς Πυραμίδας. Εἶχεν ὕψος 23 μ., μῆκος 57 μ. καὶ ἦτο σκαλισμένη εἰς βράχον ἐπὶ τόπου. Ὑποθέτουν, ὅτι παριστάνει τὸν ποταμὸν Νεῖλον.

Ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα περίφημον ἦτο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα τὸ ἀνάκτορον τῆς Μέμφιδος. Οἱ Ἕλληνες τὸ ἐθαύμαζον πολὺ καὶ τὸ ὠνόμαζον Λαβύρινθον. Εἶχε 1500 ὑπόγεια καὶ 3000 ἰσόγεια δωμάτια.

Λεῖψανα ναῶν ἐσώθησαν ἰδίως εἰς τὴν θέσιν τῶν Θηβῶν.

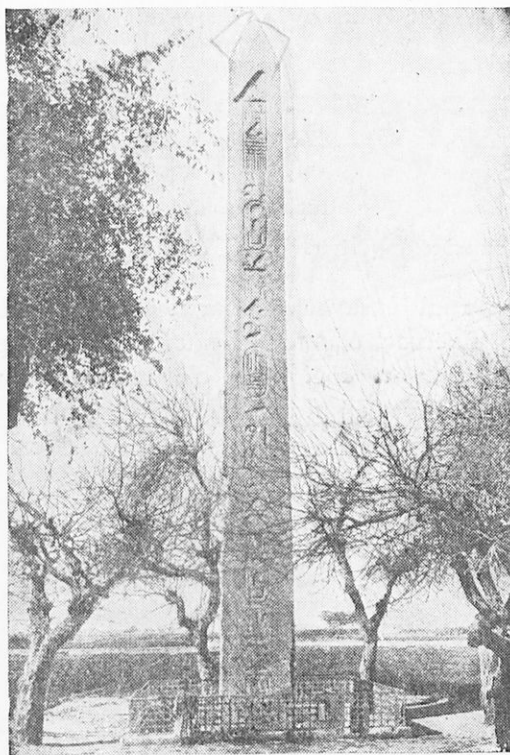

Αἱ Πυραμίδες καὶ ἡ Μεγάλη Σφίγξ.

Αἱ πυραμίδες ἔχουν ζῶν περίπου 5.000 ἐτῶν. Ἡ μεγαλυτέρα, ἡ ὁποία φαίνεται εἰς τὴν εἰκόνα, ἔχει ὕψος 146 μ. καὶ πλάτος 227 μ. Χίλιοι ἄνθρωποι εἰργάσθησαν ἐπὶ τριάκοντα ἔτη, διὰ νὰ τὴν κατασκευάσουν. Τὸ μεγαλεῖον τοῦ τάφου αὐξάνει ἡ Μεγάλη Σφίγξ, ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς ὀλίγην ἀπόστασιν ἀπ' αὐτὸν καὶ φαίνεται ὡς νὰ φυλάττῃ τὴν εἰσοδὸν του. Ἡ κεφαλὴ τῆς ἔχει μέγεθος 5 μ. καὶ μόνον ἡ μύτη τῆς εἶναι 2 μ.

Ἦσαν καὶ αὐτοὶ πελώρια οἰκοδομήματα, μὲ προαύλια, αὐλὰς, σειρὰς κιόνων, στοάς. Ὁ περίβολος τοῦ ναοῦ τῶν Θηβῶν εἶχε μῆκος 1400 μ. καὶ πλάτος 560 μ. Ἡ εἰσοδὸς τῶν ἐστολίζετο μὲ σφίγγας καὶ ὀβελίσκους, οἱ ὅποιοι ἦσαν λίθοι μονοκόμμα-

τοι, στενοί, πολύ ύψηλοί, μέχρι 30 μ., με εικόνες και ἐπιγραφάς.
Οἱ Αἰγύπτιοι πρῶτοι ἀνεκάλυψαν τὴν γραφήν, τὰ ἱερο-

Ὁβελίσκος.

Ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος στέκεται δίπλα, ἡμποροῦμεν
νὰ φαντασθῶμεν τὸ ὕψος.

γλυφικὰ γράμματα, καὶ τὰς πρώτας γνώσεις τῆς ἀριθμη-
τικῆς καὶ τῆς ἰατρικῆς. Ἀπὸ τὸ φυτὸν πάπυρον κατεσκεύαζον
εἶδος χάρτου. Ὁ χάρτης ἀπὸ πάπυρον διεδόθη καὶ εἰς τὰς
ἄλλας χώρας καὶ ἐπάνω εἰς αὐτὸν ἐγράφησαν τὰ βιβλία τῶν
ἀρχαίων.

Οί ναοί καί τὰ ἄλλα μνημεῖα εἶναι στολισμένα μέ εἰκόνας, ἀνάγλυφα καί ἐπιγραφάς (ιερογλυφικά). Αἱ εἰκόνες καί τὰ ἀνάγλυφα παριστάνουν, πῶς ἔζων οἱ Αἰγύπτιοι, πῶς ἐκαλλιέργουν τήν γῆν, πῶς ἐθέριζον ἢ διωχέτευον τὰ ὕδατα τοῦ Νεί-

Ἱερογλυφικά.

Τὰ γράμματα αὐτὰ σημαίνουν Ἀλέξανδρος, Βερενίκη, Κλεοπάτρα.

λου. Αἱ ἐπιγραφαί ἐπαινοῦν τὰ κατορθώματα καί τήν δόξαν τῶν Φαραώ. Ἐκεῖνος, ὁ ὅποῖος ἐπισκέπτεται τὰ μνημεῖα τῆς Αἰγύπτου, νομίζει, ὅτι εὐρίσκεται εἰς τοὺς παναρχαίους ἐκείνους χρόνους καί ὅτι ζῇ μίαν στιγμὴν τὴν ζωὴν τῶν παλαιῶν Αἰγυπτίων.

2. ΟΙ ΦΟΙΝΙΚΕΣ

Η ΦΟΙΝΙΚΗ

Ἐντελῶς διαφορετική ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον εἶναι ἡ χώρα τῶν Φοινίκων, ἡ Φοινίκη, μολονότι εὐρίσκεται εἰς μικρὰν ἀπόστα-

σιν ἀπὸ αὐτὴν. Ἐπίσης διαφορετικοὶ εἶναι καὶ οἱ κάτοικοί της, οἱ Φοίνικες.

Φοινίκην ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι τὴν παραλίαν τῆς Συρίας, ἣ ὁποία εὐρίσκεται μεταξὺ τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ὄρους Λιβάνου. Ἡ παραλία αὕτη εἶναι στενὴ καὶ δὲν παράγει ὅσα χρειάζονται, διὰ νὰ ζήσουν οἱ κάτοικοι. Ἐκτὸς τούτου τὸ ὑψηλὸν ὄρος Λί-

Τύπος Φοίνικος.

(Ἀπὸ τὰρον Αἰγυπτιακόν).

Οἱ Φοίνικες ἦσαν ὑψηλοί, λεπτοί, μὲ μαῦρα μαλλιά. Εἰς τὴν εἰκόνα παριστάνεται εὐκατάστατος ἔμπορος, ὁ ὁποῖος φορεῖ μονοκόμματον μάλλινον ὕφασμα καὶ ἔχει σκεπασμένην τὴν κεφαλὴν του μὲ σκοῦφον, ὁ ὁποῖος δένεται μὲ μικρὰν ταινίαν.

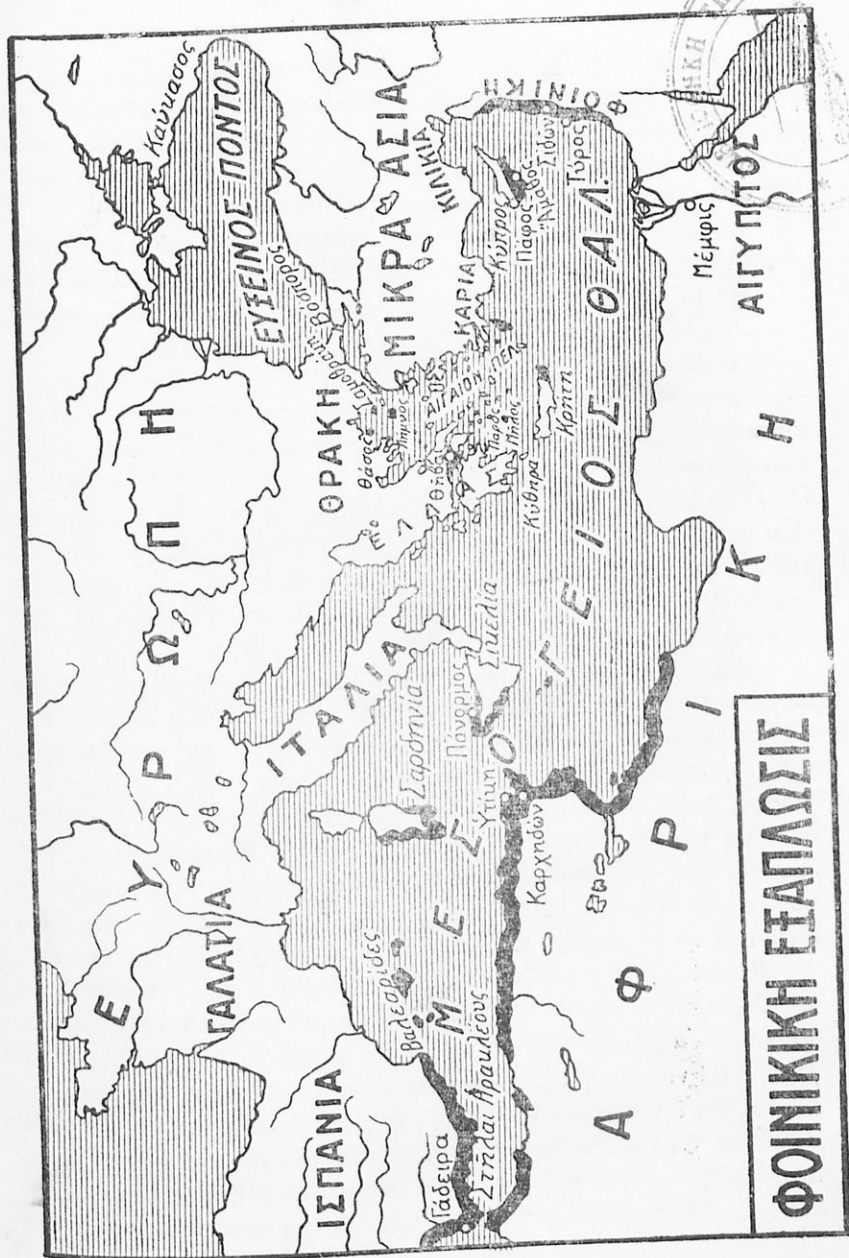
ματα καὶ νὰ θησαυρίσουν, ὅχι διὰ νὰ ἀυξήσουν τὰς γνώσεις των.

ΟΙ ΦΟΙΝΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΘΑΛΑΣΣΑΝ

Οἱ Φοίνικες τὴν ναυτικὴν τέχνην ἔμαθαν ἀπὸ τοὺς Κρήτας,

βανος, τὸ ὅποῖον ἐκτείνεται εἰς ὄλον τὸ μήκος τῆς χώρας, ἐμποδίζει τὴν συγκοινωνίαν μὲ τὸ ἐσωτερικόν. Οἱ κάτοικοι λοιπὸν τῆς Φοινίκης ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ συγκοινωνοῦν διὰ τῆς θαλάσσης μὲ πλοῖα. Αὐτὸ τοὺς ἔκαμε νὰ γίνουν ναυτικοὶ καὶ ἔμποροι. Οἱ Φοίνικες ἐπλούτισαν ἀπὸ τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, προώδευσαν πολὺ, ἐπολλαπλασιάσθησαν καὶ ἔκτισαν μεγάλας πόλεις. Αἱ σημαντικώτεραι ἐξ αὐτῶν ἦσαν ἡ Σιδὼν τὸν παλαιότερον καιρὸν καὶ ἀργότερον ἡ Τύρος.

Οἱ Φοίνικες κατήγοντο ἀπὸ τὴν ἰδίαν φυλὴν μὲ τοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς. Ἀλλ' ἐνῶ ἐκεῖνοι ἦσαν κυρίως γεωργοί, αὐτοὶ ἀπὸ τὴν κατασκευὴν καὶ γεωγραφικὴν θέσιν τῆς χώρας των ἥλλαξαν τρόπον ζωῆς. Ἦγάπησαν τὴν κίνησιν, τὰ μακρινὰ ταξίδια καὶ τὰς ἐπιχειρήσεις. Τὸ πνεῦμα των ἐξύπνησεν. Οἱ Φοίνικες ἦσαν πολὺ εὐφυεῖς, ἀλλὰ πονηροὶ καὶ φιλάργυροι. Ἐταξίδευον, διὰ νὰ κερδίσουν χρή-

ΦΟΙΝΙΚΙΚΗ ΕΞΑΠΛΩΣΙΣ

οί όποιοι ήσαν οί πρώτοι ναυτικοί τής Μεσογείου, όπως είδομεν. Είχον άνταγωνιστάς τούς 'Αχαιούς. Οί 'Αχαιοί κατά τούς χρόνους τής μεγάλης δόξης των ήσαν δυνατώτεροι από τούς Φοίνικας. "Εκαμαν μάλιστα σπουδαίαν άποικίαν είς τά νότια τής Φοινίκης, είς τήν παραλίαν τής Παλαιστίνης.

Οί 'Αχαιοί, οί όποιοι έγκατεστάθησαν εκεί, ώνομάσθησαν Φιλισταίοι, ήσαν πολεμικώτατοι και έκαμαν πολλούς πολέμους μέ τούς 'Εβραίους και τούς ένίκησαν πολλάκις, καθώς γνωρίζομεν από τήν 'Ιεράν 'Ιστορίαν.

"Όταν όμως ή δύναμις τών 'Αχαιών έχάθη μετά τήν δωρικήν μετανάστευσιν, οί Φοίνικες έκυριάρχησαν είς τήν θάλασσαν. 'Από τās κέδρους του Λιβάνου κατεσκεύαζον πλοία, τά όποια μετέφερον τά προϊόντα τής 'Ανατολής είς τήν Δύσιν. Περίπου 1000 έτη π.Χ. έγιναν οί πρώτοι ναυτικοί τής Μεσογείου. 'Εκυρίευσαν τήν Κύπρον, τήν Ρόδον, έφθασαν είς τά παράλια τής 'Ελλάδος, έπέρασαν τόν 'Ελλάσποντον και τόν Βόσπορον και έπήγαν νά έμπορευθοϋν είς τόν Εϋξεινον Πόντον. Οί 'Ελληνες έμαθαν πολλά άπ' αυτούς.Λ

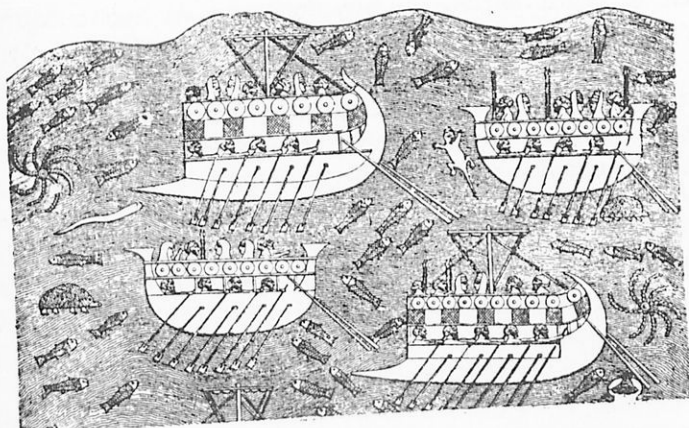
'Αργότερα έστράφησαν πρός τήν Δυτικήν Μεσόγειον. 'Ιδρυσαν άποικίας ή σταθμούς είς τά παράλια τής Σικελίας, τής Γαλατίας, έφθασαν είς τήν 'Ισπανίαν και πλησίον είς τόν πορθμόν του Γιβραλτάρ έκτισαν σημαντικήν πόλιν, τά Γάδειρα. 'Επέρασαν μάλιστα και τόν πορθμόν του Γιβραλτάρ, έταξίδευσαν είς τόν 'Ωκεανόν και έφθασαν είς τήν Μεγάλην Βρετανίαν. Φοίνικες ναυτικοί κατά παραγγελίαν του Φαραώ έκαμαν τόν γϋρον τής 'Αφρικής. Διά νά κάμνουν τά μακρινά αυτά ταξίδια, κατεσκεύαζαν μεγάλα πλοία, είδος υπερωκεανείων τής έποχής.

Περίπου 800 έτη π.Χ. οί Φοίνικες έκτισαν είς τήν παραλίαν τής Βορείου 'Αφρικής, πλησίον τής σημερινής Τύνιδος, τήν σπουδαιότεραν άποικίαν των, τήν Καρχηδόνα, ή όποία έγινε μεγάλη και όνομαστή. Αί πόλεις τής Φοινίκης είχον πολλούς τεχνίτας, οί όποιοι κατεσκεύαζον είς μεγάλας ποσότητας άγγεία, κοσμήματα, άγάλματα και ύφάσματα. 'Η ποιότης και ή τέχνη αυτών δέν ήτο πολύ καλή, διότι ό σκοπός των ήτο νά τά πώλουν είς ξένας χώρας. "Εγιναν όμως περίφημοι οί τεχνίται τής

Φοινίκης, διότι κατεσκεύαζον ύάλους και ἔβαφον ύφάσματα με την πορφύραν. Τὸ ὠραῖον αὐτὸ χρῶμα τὸ δίδει ἓν εἶδος κογχυλίων, τὰ ὁποῖα ἐγνώριζον νὰ ἀλιεύουν οἱ Φοῖνικες.

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΚΑΔΜΟΥ

Ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες εἶχον λησμονήσει τὴν παλαιότεραν ἱστορίαν, πρὸ πάντων τὴν ἱστορίαν τῆς Κρήτης καὶ τῶν Ἀχαιῶν,

Φοινικικὰ πλοῖα. (**Ανάγλυφον ἀπὸ ἀσσυριακὸν ἀνάκτορον*).

Διακρίνομεν δύο τύπους πλοίων. Τὰ μεγαλύτερα (ἐπάνω ἀριστερά, κάτω δεξιὰ) εἶναι ἀνοικτῆς θαλάσσης με πρύμνην ὕψηλὴν καὶ πρῶραν χαμηλὴν, ἐφωδιασμένην με ἔμβολον. Κινοῦνται με πανιὰ καὶ με κουπιὰ. Τὰ μικρότερα εἶναι ποταμόπλοια καὶ κινοῦνται μόνον με κουπιὰ. Ὁ τεχνίτης ἐφρόντισε νὰ παραστήσῃ τὴν θάλασσαν με ψάρια, ὀκταπόδια κτλ.

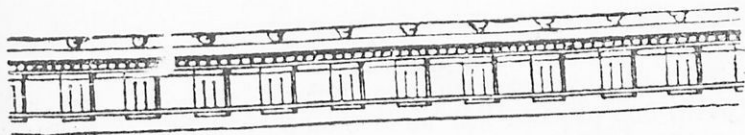
ἐπίστευον, ὅτι οἱ παλαιότεροι πολιτισμένοι ἄνθρωποι ἦσαν οἱ λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς καὶ ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀπὸ αὐτοὺς ἔμαθον τὰς τέχνας, τὰ γράμματα κτλ. Ἐνόμιζον, ὅτι οἱ Φοῖνικες ἦσαν οἱ πρῶτοι καὶ οἱ παλαιότεροι ναυτικοὶ τῆς Μεσογείου καὶ ὅτι αὐτοὶ με τὰ πλοῖα τῶν ἔφερον τὸν πολιτισμὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Αὐτὸ φαίνεται ἀπὸ πολλοὺς μύθους, πρὸ πάντων ἀπὸ τὸν μῦθον τοῦ Κάδμου.

Ὁ Κάδμος ἦτο υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Φοινίκης καὶ ἀδελφὸς τῆς Εὐρώπης, τὴν ὁποίαν ἐνυμφεύθη ὁ Ζεὺς καὶ ἐγέννησε τὸν Μίνωα. Ὁ Ζεὺς ἔλαβε κρυφὰ τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τὸ πατρικόν της ἀνάκτορον καὶ τὴν ἔφερεν εἰς τὴν Κρήτην. Ὁ βασιλεὺς διέταξε τότε τὸν υἱόν του, τὸν Κάδμον, νὰ ἐξέλθῃ νὰ ἀναζητήσῃ τὴν ἀδελφήν του. Ἐκεῖνος ἐγύρισε γῆν καὶ θάλασσαν, χωρὶς νὰ κατορθώσῃ νὰ τὴν ἀνακαλύψῃ. Ἡρώτησε τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν καὶ ἐκεῖνο τὸν συνεβούλευσε νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ἀγελάδα, τὴν ὁποίαν θὰ συναντήσῃ, καί, ὅπου σταθῇ αὐτὴ νὰ ἐγκατασταθῇ, ἐκεῖ καὶ νὰ κτίσῃ πόλιν. Τὸ ζῷον ἐστάθη εἰς μίαν θέσιν τῆς πεδιάδος τῆς Βοιωτίας. Ἐκεῖ ὁ Κάδμος ἔκτισε πόλιν, τὰς Θήβας, κατεσκεύασεν ἀνάκτορον, ναοὺς, ἔθεσε νόμους καὶ ἐκυβέρνησεν ὁ ἴδιος.

Ἀπὸ τὸν Κάδμον οἱ Ἕλληνες ἔμαθαν πολλά. Αὐτὸς εἰσ-
ήγαγε πρῶτος τὰ γράμματα εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὸ φοινικικὸν
ἀλφάβητον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον προήλθεν ἡ ἑλληνικὴ γραφή.

Αἰγυπτιακὴ Σφίγξ.

Ο ΟΜΗΡΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ Μ. ΑΣΙΑΝ

Ἡ ἐπιδρομὴ τῶν Δωριέων, ὅπως εἶπομεν, ἔγινεν αἰτία νὰ φύγουν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους Ἑλλήνας, οἱ ἀπόγονοι τῶν Ἀχαιῶν, οἱ ὅποιοι εἶχον δημιουργήσει τὸν μυκηναϊκὸν πολιτισμόν. Ἐγκατεστάθησαν ἐκεῖ εἰς τόπον πολὺ εὐφορον καὶ κλίμα πολὺ καλὸν καὶ ἐξηκολούθησαν νὰ προσδεύουν. Μετὰ τὴν δωρικὴν μετανάστευσιν ἡ πλέον ἀνεπτυγμένη ἑλληνικὴ χώρα ἦτο ἡ Μ. Ἀσία.

Εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν οἱ Ἕλληνες ἐξηκολούθησαν νὰ ζοῦν ὅπως εἰς τὴν παλαιάν πατρίδα τῶν. Ἦσαν κυρίως γεωργοί, κατεγίνοντο ὅμως εἰς τὴν ναυτιλίαν. Τὴν χώραν ἐξηκολούθουν νὰ κυβερνοῦν οἱ βασιλεῖς μαζί μὲ τοὺς εὐγενεῖς. Ἐκτιζαν ἀνάκτορα ὅπως τὰ μυκηναϊκά, κατεγίνοντο εἰς τὰ πολεμικά, τὴν πολεμικὴν ἀνδρείαν ἐθεώρουν ὡς τὸ μεγαλύτερον προτέρημα, ἦσαν εὐθυμοὶ καὶ γεμάτοι διάθεσιν.

Οἱ ἄποικοι δὲν ἐλησμόνησαν τὴν παλαιάν τῶν πατρίδα. Ἐγνώριζον, ὅτι οἱ πρόγονοὶ τῶν ἔζησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἱ βασιλεῖς τῶν ἦσαν ὑπερήφανοι, διότι κατήγοντο ἀπὸ τὰς βασιλικὰς οἰκογενείας τῶν ἡρωικῶν χρόνων, ἀπὸ τὸν Θησέα, ἀπὸ τὸν Ἀγαμέμνονα, τὸν Ἀχιλλέα καὶ τοὺς ἄλλους ἥρωας τοῦ Τρωικοῦ πολέμου. Διηγοῦντο πολλὰ διὰ τὴν ζωὴν, τοὺς πολέμους καὶ τὰ κατορθώματα τῶν προγόνων τῶν. Εἰς τὰ συμπτώσια καὶ εἰς τὰς πανηγύρεις οἱ ποιηταὶ ἔψαλλον τραγούδια, μετὰ ὅποια ἐξύμνουν τὰς πράξεις τῶν παλαιῶν ἡρώων. Τὰ ποιήματα αὐτὰ ἦσαν πολὺ ἀγαπητὰ καὶ ὅλος ὁ κόσμος τὰ ἐμάνθανεν ἀπ' ἑξω.

Ο ΟΜΗΡΟΣ

Ἀπὸ τοὺς χρόνους αὐτοὺς, δηλαδή 900—700 ἔτη π.Χ., σῶζονται δύο μεγάλα καὶ πολὺ σπουδαῖα ποιήματα, ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια, τὰ ὁποῖα ἔκαμεν ἓνας μεγάλος ποιητής, ὁ **Ὅμηρος**. Δὲν γνωρίζομεν, πότε ἔζησε καὶ τί ἦτο ὁ Ὅμηρος.

Ὁ Ὅμηρος.
(Ἀρχαία προτομή).

Οἱ ἀρχαῖοι ἔπλασαν ὁλόκληρον μῦθον διὰ τὴν γέννησιν καὶ τὴν ζωὴν του. Ἔλεγον ὅτι ἦτο υἱὸς θεοῦ, ἐνὸς ποταμοῦ πλησίον τῆς Σμύρνης, ὅτι τὸ χάρισμα νὰ κάμνη ὥραϊα ποιήματα ἔλαβεν ἀπὸ τὸν θεὸν Ἀπόλλωνα. Πολλοὶ ἐπίστευον, ὅτι ὁ Ὅμηρος ἦτο τυφλός. Τὸ πιθανώτερον εἶναι, ὅτι εἶχε γεννηθῇ εἰς τὴν Σμύρνην ἢ τὴν Χίον. Ἀλλὰ καὶ ἄλλαι πόλεις ἐπέμενον, ὅτι εἰς αὐτάς ἐγεννήθη ὁ μεγάλος ποιητής. Ἐπτά πόλεις, ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, φιλονικοῦν διὰ τὴν γέννησιν τοῦ Ὁμήρου. Τὰ ποιήματά του εἶναι τόσον ὥραϊα, ὥστε ἀποροῦμεν, πῶς

ἡ ποιητικὴ τέχνη εἶχε φθάσει εἰς τὴν τελειότητα κατὰ τοὺς παλαιοὺς ἐκείνους χρόνους.

ΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

Ἡ Ἰλιάς διηγεῖται τὸν Τρωικὸν πόλεμον. Ἀρχίζει ἀπὸ τὸ σημεῖον, ὅπου ὁ Ἀχιλλεὺς ἐφιλονίκησε μὲ τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ ἔπαυσε νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὸν πόλεμον.

Ἡ Ὀδύσσεια περιγράφει τὰς περιπλανήσεις τοῦ Ὀδυσσεύς. Ὁ πονηρὸς βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης, ἀφοῦ μετὰ δέκα ἔτη πόλεμον ἐκυρίευσεν μὲ τὴν πανουργίαν του τὴν πόλιν τοῦ Πριάμου, τὴν Τροίαν, περιεπλανήθη ἄλλα δέκα ἔτη εἰς τὴν θάλασσαν, ἐνῶ προσεπάθει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, ὅπου τὸν ἐπερίμεναν ἡ πιστὴ του σύζυγος Πηνελόπη. Παλαίει μὲ τέρατα καὶ ἀγριανθρώπους, μὲ τρικυμίας καὶ συμφοράς,

κατορθώνει ὅμως νὰ σωθῇ, ἐπειδὴ ἔχει ἀντοχήν, ἐφευρετικότητα καὶ θάρρος.

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ

Τὰ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου μᾶς παρουσιάζουν ὁλόκληρον κόσμον, ὁ ὁποῖος μᾶς ἐλκύει καὶ μᾶς συγκινεῖ. Ὅσα διηγεῖται

Πολεμιστὴς ἀποχαιρετῶν τὴν γυναῖκα του.

(Ἀπὸ εἰκονογραφημένων ἀγγείων. Βιέννη).

Πολεμιστὴς τῶν ὁμηρικῶν χρόνων ἔτοιμος νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὸν πόλεμον. Ἡ σύζυγός του χύνει οἶνον ἀπὸ μικρὸν ἀγγεῖον εἰς τὴν φιάλην, τὴν ὁποίαν κρατεῖ ἐκεῖνος.

διὰ τοὺς ἥρωας καὶ τοὺς πολέμους εἶναι βέβαια ἀνάμεικτα μὲ πολλοὺς μύθους. Ἀπὸ τὰς περιγραφάς του ὅμως μανθάνομεν τὴν ζωὴν καὶ τὰς ἰδέας τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς του.

Εἰς τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα οἱ Ἕλληνες παρουσιάζονται γεμᾶτοι νεότητι καὶ ὁρμῇ. Ἀγαποῦν τὴν ζωὴν, λατρεύουν τὰ ὠραῖα πράγματα καὶ θυσιάζονται διὰ τὴν τιμὴν. Εἶναι ὅμως ἀκόμη ὁρμητικοὶ καὶ δὲν κατορθώνουν νὰ ἐξουσιάσουν τὰ πάθη των. Ὁ Ἀχιλλεὺς π.χ. δένει ἀπὸ τὸ ἄρμα του τὸν νεκρὸν Ἑκτορα, τὸν σύρει εἰς τὸ χῶμα καὶ τὸν ἀφήνει ἄταφον. Ἐν τούτοις συγκινοῦνται εὐκόλως καὶ ἔχουν εὐγενῆ αἰσθήματα. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον γίνονται ἡμερώτεροι καὶ αἱ γνώσεις των αὐξάνονται.

Τὰ μέσα, μὲ τὰ ὅποια ζοῦν, εἶναι κυρίως ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία. Ναυτιλία καὶ ἐμπόριον δὲν ἦσαν ἀκόμη ἀνεπτυγμένα. Ἀγαποῦν πολὺ τὰς διασκεδάσεις, τοὺς ἀγῶνας, τὰ συμπόσια. Οἱ βασιλεῖς προσκαλοῦν τοὺς εὐγενεῖς εἰς δεῖπνα, τρώγουν ἄφθονον κρέας ψημένον ἐπάνω εἰς τὴν φωτιάν, πίνουν τὸν μαῦρον οἶνον, ἀκούουν τοὺς μουσικοὺς νὰ τραγουδοῦν καὶ νὰ ὑμνοῦν τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς παλαίους ἥρωας.

Ὁ Ἀγαμέμνων εἶναι ὁ σεβαστὸς βασιλεὺς, πλούσιος, μὲ πολὺ στρατὸν καὶ πλοῖα. Ὁ Ἀχιλλεὺς εἶναι ὁ τύπος τοῦ νεαροῦ ἥρωος, τὸ παλληκάρι, τὸ ὅποῖον εἶναι πρόθυμον νὰ θυσιάσῃ, ἀλλὰ δὲν ἐννοεῖ νὰ τοῦ πειράξουν τὸ φιλότιμον. Ὁ Αἴας εἶναι ὁ μεγαλόσωμος πολεμιστὴς, στερεὸς ὡς πύργος, ἀγαθὸς ὅμως καὶ καλοπροαίρετος. Ὁ Νέστωρ, ὁ φρόνιμος καὶ πολὺπειρος γέρων, πρόθυμος νὰ συμβουλευέσῃ καὶ νὰ συμβιβάσῃ. Ὁ Ὀδυσσεὺς εἶναι ὁ τύπος τοῦ ἱκανοῦ καὶ ἐφευρετικοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος δὲν χάνει τὴν ψυχραιμίαν του εἰς τὰς δυσκόλους περιστάσεις καὶ εὐρίσκει πάντοτε διέξοδον.

Η ΑΞΙΑ ΤΩΝ ΟΜΗΡΙΚΩΝ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

Τὰ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου εἶναι ἀπὸ τὰ ὠραιότερα πράγματα, τὰ ὅποια ἐδημιούργησε τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα.

Αἱ περιγραφαὶ των εἶναι φυσικώταται, αἱ διηγήσεις γοητευτικαί. Τὰ πρόσωπα καὶ τὰ ἐπεισόδια μένουν ἀλησμόνητα,

ὅταν μίαν φορὰν τὰ μάθωμεν. Ἀπὸ τοὺς παλαιότερους χρό-
 νους μέχρι σήμερον οἱ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν καὶ ἐτίμησαν ὑπερ-
 βολικὰ τὸν Ὅμηρον. Ἀκόμη σήμερον παραδέχονται, ὅτι εἶναι
 ὁ μεγαλύτερος ποιητὴς τοῦ κόσμου. Τὰ ἔργα του εἶναι μεπα-
 φρασμένα εἰς ὅλας τὰς γλώσσας.

Διὰ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας ὑπῆρξεν ὁ μεγαλύτερος διδά-
 σκαλος. Ὅλοι ἔμαθαν κάτι ἀπ' αὐτόν, οἱ ποιηταὶ τὸν εἶχον
 παράδειγμα, οἱ γλύπται καὶ οἱ ζωγράφοι ἐδανείσθησαν εἰκόνας
 ἀπὸ τὰ ποιήματά του. Τὰ παιδιά ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ἀνεγίνω-
 σκον τὸν Ὅμηρον καὶ ἀπεστήθιζον τὰ ποιήματά του. Μερικοὶ
 ἐγνώριζον ἀπ' ἔξω ὁλόκληρον τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσειαν.

Βυθόφης

Βυθόφης

Ἀχιλλεύς καὶ Πάτροκλος.

(Ἀπὸ αἰτιατῶν ἀγγείων).

Ὁ Ἀχιλλεύς δένει τὰ τραύματα τοῦ φίλου του Πατρόκλου.

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ

ΑΙ ΑΠΟΙΚΙΑΙ

Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ὀμήρου, δηλαδή τὸν 9ον καὶ 8ον π. Χ. αἰῶνα, οἱ Ἕλληνες κατῴκουν τὴν κυρίως Ἑλλάδα καὶ τὴν Μ. Ἀσίαν. Ἦσαν γεωργοὶ καὶ ἔζων περιορισμένοι εἰς τὸν τόπον των.

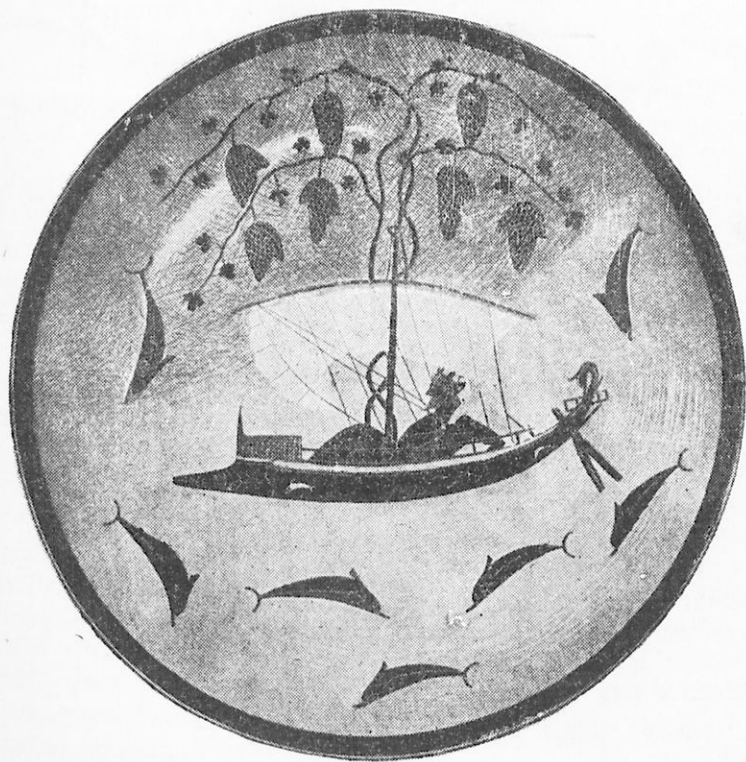
Ἀπὸ τὸν 8ον αἰῶνα ὁμῶς ἀρχίζει μία κίνησις, μία γενικὴ ἀνησυχία. Ὅλοι θέλουν νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν πατρίδα των, νὰ ταξιδεύσουν, νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς ἄλλας χώρας, νὰ κάμουν νέαν πατρίδα. Τί εἶχε συμβῇ;

Ἡ Ἑλλάς, ἀφοῦ τέλος ἡσύχασεν ἀπὸ τὴν ἀναστάτωσιν, τὴν ὁποίαν εἶχε δημιουργήσει ἡ δωρικὴ μετανάστευσις, ἤρχισε νὰ προοδεύῃ πάλιν. Ἐκαλλιέργουν καλύτερα τὴν γῆν, ὁ πλοῦτος καὶ ἡ εὐτυχία ἐπερίσσευσε, μαζὶ ἐπερίσσευσαν καὶ οἱ κάτοικοι. Περί τὸ 700 π. Χ. οἱ Ἕλληνες εἶχον ἀναλάβει καὶ εἶχον μεγάλην διάθεσιν διὰ σημαντικὰ ἔργα καὶ ἐπιχειρήσεις.

Εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ εἶχον γίνεи σπουδαῖοι ναυτικοί. Πολλοὶ πόλεις, ἡ Μίλητος π. χ. εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, ἡ Κόρινθος εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἀπέκτησαν πολλὰ ἐμπορικὰ πλοῖα καὶ πολεμικὸν ναυτικόν. Ἐξηρεύνησαν τὴν Μεσόγειον εἰς ὅλας τὰς διευθύνσεις. Δὲν ἐφοβοῦντο πλέον τοὺς μύθους διὰ τὰ θαλάσσια τέρατα, τὴν Σκυλλαν, τὴν Χάρυβδι, τὰς Ἀρπυίας.

Ἀπὸ τοῦ 700—500 π. Χ. εἶχον μεγάλον πόθον νὰ ταξιδεύσουν, νὰ φύγουν, νὰ γνωρίσουν ξένας χώρας, νὰ πλουτήσουν, νὰ ἴδουν νέα πράγματα. Ἀντιπάλους εἰς τὴν θάλασσαν εἶχον τοὺς Φοίνικας. Ἀλλ' ἐνῶ ἐκεῖνοι ἦσαν πονηροὶ ἔμποροι καὶ ἐταξίδευον διὰ τὸ κέρδος μόνον, οἱ Ἕλληνες ἐκτὸς τοῦ κέρδους εἶ-

χον τὴν περιέργειαν νὰ ἴδουν καὶ νὰ μάθουν. Τὴν ἐποχὴν αὐ-

Ὁ Διόνυσος ταξιδεύει.

(Ἀπὸ εἰκοτογραφημένον ἄγγειον τοῦ βον αἰῶνος. Μόναχον, Παλαιὰ Πινακοθήκη).

Ἡ ἀγάπη διὰ τὰ ταξίδια ἔκαμε τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας νὰ φαντασθοῦν, ὅτι καὶ οἱ θεοὶ τῶν ταξιδεύουν διαρκῶς. Ἡ χαριτωμένη παράστασις δίδει ἰδέαν διὰ τὰ πλοῖα, μὲ τὰ ὅποια οἱ Ἕλληνες διέσχισαν τὴν Μεσόγειον, διὰ νὰ ζητήσουν χώρας πρὸς ἀποικισμόν. Δελφῖνες συνοδεύουν τὸ πλοῖον τοῦ θεοῦ καὶ εἰς τὸν ἰστὸν φυτρώνει κλίμα φορτωμένον ἀπὸ σταφύλια.

τὴν ἔγινε μεγάλη ἐξοδος ἀπὸ τὰς ἑλληνικὰς χώρας. Οἱ Ἕλληνες ἐξηπλώθησαν εἰς τὰ τέσσαρα ἄκρα τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου

καὶ ἔκτισαν χωρία καὶ πόλεις, τὰς λεγομένας ἀποικίας. Ἡ Μεσόγειος ἀπὸ φοινικικῆ ἐγένεν ἑλληνικὴ θάλασσα.

ΔΙΑΤΙ ΕΦΥΓΑΝ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ

Εἶναι πολλὰ τὰ αἷτια, τὰ ὁποῖα ὑπεχρέωσαν τοὺς Ἕλληνας νὰ φύγουν εἰς τὰς ἀποικίας.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος ἐπολλαπλασιάζετο ὁλοὲν καὶ ἡ γῆ, μὲ τὰ μέσα, μὲ τὰ ὁποῖα τὴν ἐκαλλιέργουν τότε, δὲν ἦτο ἀρκετὴ διὰ νὰ τοὺς θρέψῃ. Οἱ Ἕλληνες λοιπὸν ἔφευγον εἰς τὰς ξένας χώρας, διὰ νὰ εὕρουν τόπον εὐφορον, νὰ ἐγκατασταθοῦν ἐκεῖ καὶ νὰ τὸν καλλιεργήσουν. Ἡ νέα χώρα ἐγένετο πραγματικὴ πατρίς των.

Ἄλλοι σπουδαῖοι λόγοι διὰ τὸν ἀποικισμὸν ἦσαν αἱ πολιτικαὶ ταραχαί, τὰ κομματικά, ὅπως λέγομεν σήμερον. Τὸ κόμμα, τὸ ὁποῖον ἔχανεν εἰς τὰς πολιτικὰς ταραχάς, ἦτο ἀναγκασμένον πολλάκις νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν πατρίδα. Ἀργότερα, ὅταν ἀνεπτύχθῃ τὸ ἐμπόριον, πολλοὶ ἔφευγον διὰ νὰ κερδίσουν καὶ νὰ πλουτήσουν. Ἄλλοι τέλος ἐταξίδευσον ἀπὸ περιέργειαν, διὰ νὰ ἴδουν καὶ νὰ μάθουν. Διότι οἱ Ἕλληνες ἦσαν φιλομαθεῖς. Ἐταξίδευσον, ὅπως ἔλεγον, διὰ νὰ κερδίσουν καὶ νὰ διδασθοῦν συγχρόνως.

Η ΤΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ

Ἡ ἀναχώρησις διὰ τὴν ἀποικίαν ἦτο σπουδαία ὑπόθεσις. Ἐγένετο μεγάλη προετοιμασία. Τὸ κράτος ὑπεστήριζε τοὺς ἀποίκους. Ἐδίδε τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἐπιχειρήσεως, τὸν οἰκιστήν, ὅπως ἔλεγον, ὁ ὁποῖος ἦτο συνήθως ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας καὶ ἀρχαιοτέρας οἰκογενείας.

Τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεως ἐγένετο μεγάλη τελετὴ, εἰς τὴν ὁποῖαν ὅλη ἡ πόλις ἐλάμβανε μέρος. Οἱ ἄποικοι ἐπήγαιναν ἐν πομπῇ εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἑστίας, ἐλάμβανον ἀπ' ἐκεῖ τὸ ἱερὸν πῦρ, τὸ ὁποῖον διετήρουν ἄσβεστον εἰς ὅλον τὸ ταξίδιον, καὶ ἅμα ἔφθανον εἰς τὴν νέαν των πατρίδα, ἔκτιζον ναὸν καὶ τὸ ἔθετον ἐντὸς αὐτοῦ. Ἡ νέα πόλις ὠνομάζετο ἀποικία, ἡ δὲ πόλις, ἡ ὁποία τὴν ἔστελλε, μ η τ ρ ο π ο λ ι ς.

Ἡ ἀποικία ἐγίνετο κράτος ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὴν μητρόπολιν. Διετῆρει ὅμως πολλοὺς δεσμοὺς μὲ αὐτὴν. Εἶχε κοινὴν γλῶσσαν, θρησκείαν, ἔθιμα, νόμους. Οἱ ἀποικοὶ ἐσέβοντο τὴν μητρόπολιν, ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς ἑορτάς της, τὴν ἐβοήθουν, ὅταν εὕρισκετο εἰς κίνδυνον, ἐζήτουν τὴν συνδρομὴν της, ὅταν ἐκινδύνευον αὐτοί.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΥΞΕΙΝΟΝ ΠΟΝΤΟΝ

Αἱ πρῶται ἀποικίαι ἔγιναν πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Μεσόγειον, δηλαδὴ εἰς τὰ παράλια τῆς Θράκης, τῆς Μακεδονίας καὶ τοῦ Εὐξεινίου Πόντου.

Εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην ἐπήγαν οἱ Ἕλληνες, διότι τὰ μέρη αὐτὰ εἶχον μεταλλεῖα καὶ κυρίως δάση, τὰ ὅποια ἔδιδον ξύλα διὰ τὴν κατασκευὴν πλοίων. Τὰ παράλια τῶν δύο χωρῶν ἐγέμισαν ἀπὸ ἐλληνικὰς ἀποικίας.

Εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον ἀποικίας ἔστειλε κυρίως ἡ μεγάλη ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις τῆς Μ. Ἀσίας Μίλητος. Τὰ παράλια τῆς θαλάσσης αὐτῆς ἀπὸ τὰ δύο μέρη, τὸ ἀσιατικὸν καὶ τὸ εὐρωπαϊκόν, δηλαδὴ τὰ παράλια τῆς σημερινῆς Τουρκίας καὶ τῆς σημερινῆς Ρωσίας καὶ Ρουμανίας, ἐγέμισαν ἀπὸ ἐλληνικὰς ἀποικίας. Εἰς τὴν ἀσιατικὴν παραλίαν σπουδαῖαι ἦσαν ἡ Τραπεζοῦς καὶ ἡ Σινώπη.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗΝ

Οἱ Φαραῶ ἐπέτρεψαν εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς τὴν ἐκβολὴν τοῦ Νείλου. Ἐκεῖ οἱ Μιλήσιοι ἔκτισαν τὴν Ναύκρατιν. Περίφημος ἐλληνικὴ ἀποικία εἰς τὴν Ἀφρικὴν ἦτο ἡ Κυρήνη, πλησίον εἰς τὴν σημερινήν Τρίπολιν. Τὸ ἔδαφός της ἦτο εὐφορον, ἔδιδεν ἄφθονα σιτηρά, οἱ λόφοι της ἐκαλύπτοντο ἀπὸ ἀμ-

Νόμισμα Κυζίκου
(Προποντίς).

Νόμισμα Κυρήνης.
Κεφαλὴ λέοντος καὶ
τὸ ἱματικὸν φυτὸν
σίλφιον.

πέλους καὶ καρποφόρα δένδρα, τὰ λειβάδια ἔτρεφον μεγάλα ζῶα, πρὸ πάντων ἵππους. Οἱ βασιλεῖς τῆς Κυρήνης ἦσαν ὀνομαστοὶ διὰ τὸν πλοῦτον των, ἔκαμνον οἱ ἴδιοι ἐμπόριον καὶ ἔτρεφον ἵππους, μὲ τοὺς ὁποίους ἐνίκησαν πολλάκις εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑΝ ΚΑΙ ΣΙΚΕΛΙΑΝ

Τὸ ἄλλο ρεῦμα τῶν ἀποικίων ἔλαβε διεύθυνσιν πρὸς τὴν Δυτικὴν Μεσόγειον. Εἰς τὴν διεύθυνσιν αὐτὴν ἐπρωτοστάτησε μία ἄλλη ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις, ἡ Κόρινθος.

Πολὺ ἔνωρίς οἱ Ἕλληνες ἔφθασαν εἰς τὴν Νότιον Ἰταλίαν καὶ ἔκτισαν εἰς τὰ παράλιά της πολυαρίθμους καὶ σημαντικὰς

Νόμισμα Κρότωνος. Νόμισμα Ζάγκλης. Νόμισμα Ἰμέρας.
Παριστάνει τὸν Ποσειδῶνα. (Στενὸν Σικελίας). (Σικελία).

ἀποικίας, ὅπως ἦσαν ἡ Σὺ β α ρ ι ς, ὁ Κ ρ ὀ τ ω ν καὶ ὁ Τ ᾱ ρ α ς. Τόσον πολλαὶ ἦσαν αἱ ἀποικίαι εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, ὥστε ἡ Νότιος Ἰταλία ἔγινε σχεδὸν ἐλληνικὴ καὶ ἐλέγετο διὰ τοῦτο Μ ε γ ᾱ λ ῆ Ἑ λ λ ᾱ ς.

Ἐπίσης εἰς τὴν Σικελίαν ἵδρυσαν σημαντικωτάτας ἀποικίας. Ἡ μεγαλυτέρα καὶ ὀνομαστοτέρα ἦσαν αἱ Συ ρ α κ ο ῦ ς α ι.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΑΛΛΙΑΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑΝ

Οἱ Ἕλληνες ἐπροχώρησαν δυτικώτερον καὶ ἔκτισαν ἀξιολόγους ἀποικίας εἰς τὴν παραλίαν τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἰσπανίας. Ὀνομαστὴ ἀποικία εἰς τὴν Γαλλίαν ἦτο ἡ Μ α σ σ α λ ί α, ἡ ὁποία εἶναι καὶ σήμερον σπουδαία πόλις.

Εἰς τὴν ἀντικρυνὴν παραλίαν τῆς Ἀφρικῆς δὲν κατῴρθω-

σαν νὰ περάσουν, διότι τοὺς ἐμπόδιζεν ἡ μεγάλη καὶ δυνατὴ ἀποικία τῶν Φοινίκων, ἡ Καρχηδών.

Οἱ Ἕλληνες ἔφθασαν εἰς τὸ τέλος τῆς Μεσογείου, εἰς τὸ Γιβραλτάρ, ἢ, ὅπως ἔλεγον ἐκεῖνοι, εἰς τὰς Ἡρακλείους στή-

λας. Ἐξω ἀπὸ τὸν πορθμὸν ἐξετείνετο ὁ ὠκεανός, χωρὶς τέλος, χωρὶς νήσους, μυστηριώδης. Οἱ ναυτικοὶ τῆς Μασσαλίας ἐτόλμησαν νὰ ἐξέλθουν, ἔφθασαν ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος εἰς τὴν Σενεγάλην τῆς Ἀφρικῆς, ἀπὸ τὸ ἄλλο ἕως τὴν Βρεττανίαν, εἰς χώ-

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ρας άγνωστους, αί όποϊαι έχάνοντο εις την όμίχλην τών βο-
ρείων θαλασσών.

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Κατ' αυτόν τον τρόπον ή μικρά άλλοτε 'Ελλάς έξηπλώθη
άπό τò βάθος του Εϋξεινου Πόντου μέχρι του πορθμού του Γι-
βραλτάρ. Σχεδόν όλα τὰ παράλια της Μεσογείου έγέμισαν άπό
έλληνικάς άποικίας. Τοιουτοτρόπως έδημιουργήθη ένας μεγά-
λος έλληνικός κόσμος. 'Ο κόσμος αυτός ήτο γεμάτος ζών και
κίνησιν. 'Ολόκληρος ή Μεσόγειος έγινεν έλληνική θάλασσα.
Τά έλληνικά πλοία διέσχίζον αυτήν εις όλες τας διευθύνσεις.
Εις όλα τὰ μέρη αυτά ώμίλουν την έλληνικήν γλώσσαν, έκυ-
κλοφόρουν τὰ έλληνικά νομίσματα, και οί διάφοροι λαοί, οί
γείτονες τών 'Ελλήνων, έμάνθανον πολλά άπό τούς 'Ελληνας.

Νόμισμα Κύπρου.

Η ΕΛΛΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ Ζ' ΚΑΙ ΣΤ' ΑΙΩΝΑ

ΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

“Όσα γνωρίζομεν διὰ τοὺς Κρήτας, τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ τὴν μετανάστευσιν τῶν Δωριέων, τὰ ἐμάθαμεν ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς μύθους. Πολλὰ διὰ τὴν παλαιοτάτην ἐκείνην ἐποχὴν μᾶς ἐδίδαξαν αἱ ἀνασκαφαί. Οἱ σοφοὶ δηλαδή, οἱ ἀρχαιολόγοι, ἔσκαψαν τὰ μέρη, ὅπου ἦσαν παλαιαὶ πόλεις ἢ οἰκοδομαί, ἀνεκάλυψαν ἐρείπια ἀπὸ ναοὺς καὶ ἀνάκτορα ἢ ἀπὸ κατοικίας, ἀγάλματα, τοιχογραφίας, καὶ ἔμαθαν πολλὰ διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὴν τέχνην τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων. Αὐτὰ ὅμως δὲν εἶναι ἀρκετά, διὰ νὰ γνωρίσωμεν καλὰ τὴν ἱστορίαν των, τὰς σκέψεις καὶ τὰς πράξεις των μὲ τὴν σειράν. Διὰ τοῦτο τὴν παλαιότεραν ἐκείνην ἐποχὴν ὀνομάζουν *μυθικὴν ἢ προϊστορικὴν*, διότι δὲν εἶχεν ἀρχίσει ἀκόμη ἡ Ἱστορία.

Μετὰ τοὺς χρόνους ὅμως τοῦ Ὀμήρου ἔχομεν πληροφορίας περισσότερας. Οἱ Ἕλληνες εἶχον μάθει νὰ γράφουν τότε καὶ μᾶς ἄφησαν πολλὰ γραπτὰ ἐπάνω εἰς λίθους καθὼς καὶ βιβλία ὀλόκληρα, ἀπὸ τὰ ὅποια πληροφοροῦμεθα μὲ ἀκρίβειαν τὴν ζωὴν καὶ τὰς πράξεις των. Μετὰ τὸν Ὀμηρον ἀρχίζει ἡ *Ἱστορία*, ἡ κυρίως ἱστορικὴ ἐποχὴ τῆς Ἑλλάδος.

Αἱ φυλαὶ

Μετὰ τὴν ὁμηρικὴν ἐποχὴν ἡ Ἑλλὰς δὲν παρουσιάζει πλέον μεγάλας μεταβολάς. Αἱ διάφοροι φυλαὶ ἐγκατεστάθησαν μόνιμως, ἰδρύθησαν αἱ σπουδαιότεραι ἀποικίαι καὶ ἐσχηματίσθησαν τὰ κυριώτερα κράτη.

Οἱ Ἕλληνες, ὅπως ὅλοι οἱ λαοί, εἶχον διαφορὰς μεταξύ των εἰς τὴν γλῶσσαν καὶ εἰς τὰς συνηθείας. Ἐχωρίζοντο δηλαδὴ εἰς φυλάς. Αἱ κυριώτεραι ἑλληνικαὶ φυλαὶ ἦσαν δύο, οἱ Ἰωνες καὶ οἱ Δωριεῖς. Ἴωνες ἦσαν οἱ ἀπόγονοι τῶν παλαιότερων κατοίκων τῶν Ἀχαιῶν, Δωριεῖς ὅσοι ἦλθον βραδύτερον καὶ ἔφεραν τὴν ἀναστάτῳσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Οἱ Ἴωνες καὶ οἱ Δωριεῖς εἶχον μεγάλας διαφορὰς. Ὁμίλουν διαφορετικὴν διάλεκτον, ἐφόρουν διαφορετικὰ ἐνδύματα, εἶχον διαφορετικὰς κατοικίας, φαγητά, συνηθείας. Οἱ Δωριεῖς ἦσαν πολεμικοί, δὲν ἐφρόντιζον πολὺ διὰ τρόπους, τέχνας, γράμματα. Οἱ Ἴωνες ἀντιθέτως εἶχον λεπτοὺς τρόπους, ἤθελον νὰ ἔχουν ἄνετον κατοικίαν, ὠραῖα ἔπιπλα, κομψὰ ἐνδύματα, ἐκαλλιέργουν τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας. Οἱ περισσότεροι σοφοὶ καὶ καλλιτέχναι τῆς Ἑλλάδος ἦσαν Ἴωνες.

ΤΑ ΚΡΑΤΗ

Οἱ Ἕλληνες δὲν κατῴρθωσαν νὰ ἐνωθοῦν καὶ νὰ σχηματίσουν ἓν κράτος. Οὔτε αἱ φυλαὶ ἦσαν ἡνωμέναι μεταξύ των. Ἐκάστη πόλις μὲ τὴν περιοχὴν τῆς ἀπετέλει ἰδιαιτέρον κράτος. Εἶχε τοὺς νόμους τῆς, τοὺς ἄρχοντάς τῆς, τὴν ἀστυνομίαν καὶ τὸν στρατόν τῆς. Μεταξὺ τῶν κρατῶν αἱ σχέσεις δὲν ἦσαν πάντοτε φιλικαί. Οἱ γείτονες πρὸ πάντων εἶχον διαφορὰς καὶ ὄχι σπανίως ἔκαμνον πολέμους.

Τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ κράτη ἦσαν μικρὰ καὶ ἀδύνατα. Μερικὰ μόνον ἀπέκτησαν δύναμιν καὶ ἐγίναν ὀνομαστά. Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν, δηλαδὴ τὸν 7ον καὶ τὸν 6ον π.Χ. αἰῶνα, δύναμιν εἶχον κυρίως τὰ κράτη, τὰ ὅποια εὐρίσκοντο ἔξω τῆς κυρίως Ἑλλάδος, ἡ Μίλητος π.χ. καὶ ἄλλαι πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας, αἱ Συρακοῦσαι εἰς τὴν Σικελίαν. Εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα τὰ σημαντικώτερα κράτη ἦσαν ἡ Κόρινθος, ἡ Σπάρτη καὶ αἱ Ἀθηναί. Ἀντιθέτως τὰ κράτη τῆς Βοιωτίας, τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς βορειοτέρας Ἑλλάδος, τῆς Ἠπείρου δηλαδὴ καὶ τῆς Μακεδονίας, δὲν ἦσαν πολὺ ἀνεπτυγμένα κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν.

ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ : ΕΜΠΟΡΙΟΝ, ΝΑΥΤΙΛΙΑ

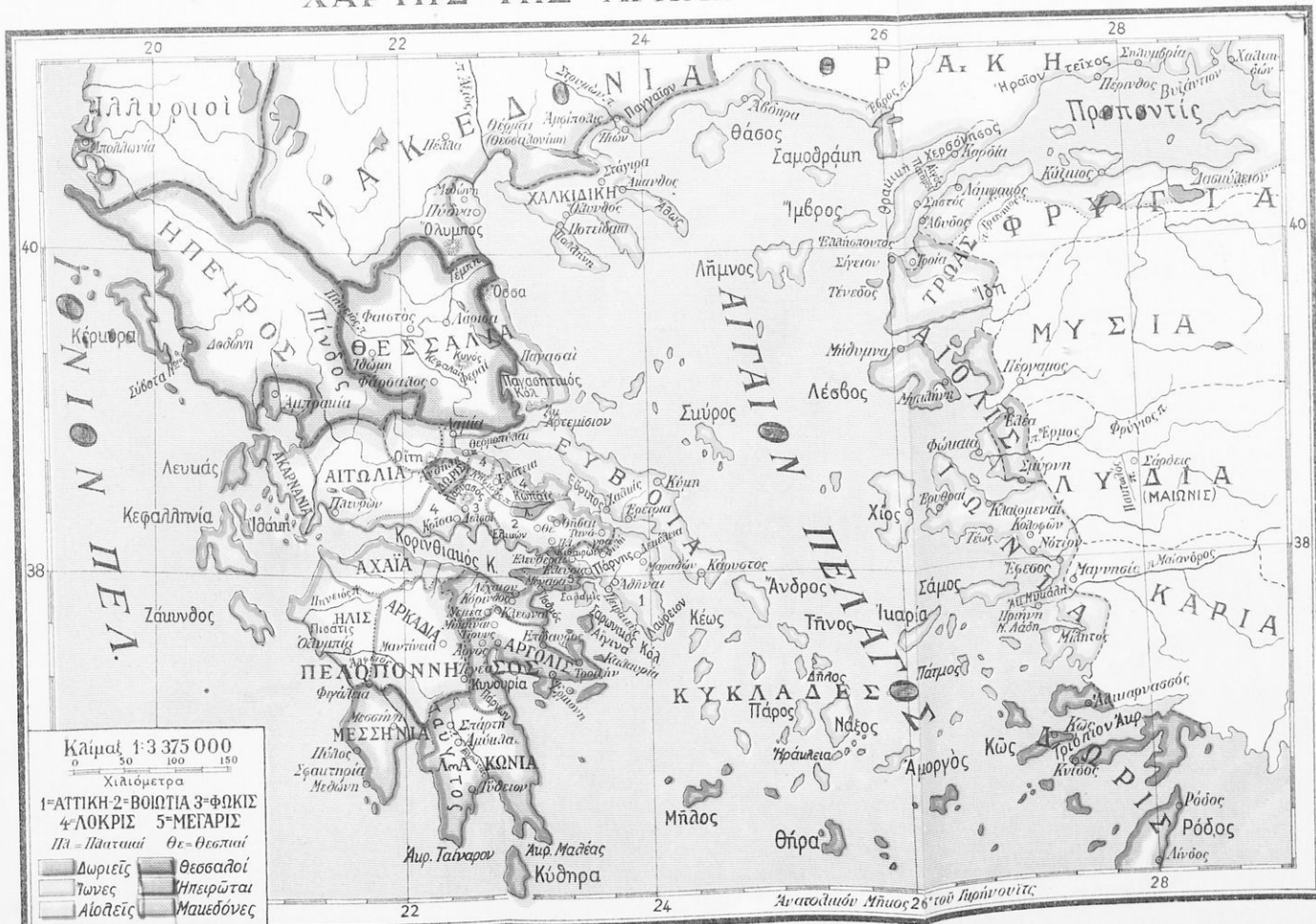
Τὸν παλαιότερον καιρὸν ἡ Ἑλλάς ἦτο γεωργικὴ. Τὸ μόνον μέσον, διὰ τὸ ἐξασφαλίζουν τὴν ζωὴν τῶν οἱ ἄνθρωποι, ἦτο ἡ γεωργία. Μερικοὶ δυνατοί, οἱ εὐγενεῖς, ἦσαν κύριοι τῆς γῆς, οἱ δὲ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ εἰργάζοντο εἰς τὰ κτήματά των, διὰ τὸ ζῆσούν. Τεχνῖται δὲν ὑπῆρχον. "Ὅ,τι ὁ καθεὶς ἐχρειάζετο, κατοικίαν, ἔπιπλα, ἐργαλεῖα, τὰ κατεσκεύαζεν εἰς τὸ κτήμα του.

Εἰς τὴν κατάστασιν αὐτήν, δηλαδὴ εἰς τὴν γεωργικὴν ἐποχὴν, οἱ ἄνθρωποι δὲν προώδευσαν πολὺ, ὁ νοῦς των κινεῖται ἀργά, δὲν βλέπουν καὶ δὲν ἀνακαλύπτουν νέα πράγματα, ἡ ζωὴ των δὲν ἀλλάζει, δὲν ἔχουν μεγάλας πόλεις, ζοῦν τὸ περισσότερον εἰς τὰ χωρία. "Ὅλοι οἱ μεγάλοι λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς, οἱ Αἰγύπτιοι καὶ ἄλλοι, ἔζησαν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅμως μετὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ὀμήρου ἔγινε σημαντικὴ μεταβολή. Οἱ Ἕλληνες ἐπροχώρησαν πολὺ εἰς τὰς τέχνας καὶ ἤρχισαν νὰ κάμνουν ἐμπόριον μὲ τὰς ξένας χώρας. Κατεσκεύαζον διάφορα ἀντικείμενα, ἀγγεῖα, ὅπλα, κοσμήματα, ὑφάσματα, τὰ ὅποια ἐπώλουν εἰς τοὺς ἄλλους λαοὺς μαζί μὲ τὰ προϊόντα τῆς χώρας των, οἶνον, ἔλαιον καὶ μέλι, τὰ ὅποια ἀντήλλασσον μὲ σῖτον, δέρματα, λινάρι καὶ πολὺτιμα μέταλλα. Ἐκαμαν ἐργαστήρια καὶ, διὰ τὸ ἐπαρκέσουν εἰς τὴν ζήτησιν, ὑπεχρεώθησαν νὰ μεταχειρισθοῦν δούλους, δηλαδὴ αἰχμαλώτους πολέμου, τοὺς ὁποίους ἡγόραζον καὶ τοὺς ἠνάγκαζον νὰ ἐργάζονται χωρὶς μισθόν, μὲ μόνον τὴν τροφήν των. Τὰ μικρὰ ἐργαστήρια, εἰς τὰ ὅποια ὁ τεχνίτης εἰργάζετο μὲ ὀλίγους βοηθοὺς, ἔγιναν ἀληθινὰ ἐργοστάσια, καὶ ἡ χειροτεχνία ἔγινε βιομηχανία. Διὰ τὸν κάμουν ἐμπόριον, κατεσκεύασαν πλοῖα καὶ ἔγιναν ναυτικοί. Εἰς τὴν Ἑλλάδα δηλαδὴ ἀνεπτύχθησαν ἐμπόριον, βιομηχανία, ναυτιλία. Αὐτὸ ἔγινε διὰ πρώτην φοράν εἰς τὰς παραλιακὰς πόλεις, ἰδίως εἰς τὰς πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας.

Πολλοὶ ἐπλούτησαν ἀπὸ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ναυτιλίαν. Ἦρχισαν νὰ ζοῦν καλύτερα, ἔκτισαν πολυτελεστέρας κατοικίας, ἔκαμαν καλύτερα ἔπιπλα. Αἱ τέχναι προώδευσαν, οἱ καλοὶ τεχνῖται ἔγιναν περιζήτητοι. Οἱ κάτοικοι ἐπληθύνθησαν, αἱ πόλεις ἐμεγάλωσαν.

ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Ἑλλάς τώρα εἶχε πληθυσμόν, ὁ ὁποῖος ἔζη καὶ ἀπὸ ἄλλα μέσα ἐκτὸς τῆς γεωργίας. Ἐκτὸς δηλαδή ἀπὸ τοὺς εὐγενεῖς καὶ τοὺς γεωργοὺς εἶχεν ἐμπόρους, τεχνίτας, ναυτικούς. Αὐτοὶ ὅλοι ἀπετέλουν τὴν ἀστικὴν τάξιν καὶ ἔζων κυρίως εἰς τὰς πόλεις. Ἡ Ἑλλάς εἶχε τώρα πολλὰς πόλεις καὶ μερικὰς μεγάλας καὶ ὀνομαστάς.

ΤΕΧΝΑΙ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἡ ἀλλαγὴ αὐτὴ τῆς ζωῆς ἐγένεν αἰτία νὰ προοδεύσουν οἱ Ἕλληνες καὶ νὰ περάσουν τοὺς ἄλλους λαοὺς, οἱ ὁποῖοι παλαιότερα ἦσαν περισσότερο ἀνεπτυγμένοι ἀπὸ αὐτοὺς.

Ἀπὸ τὰ ταξίδια καὶ τὸν πλοῦτον ἐξύπνησεν ὁ νοὺς τῶν Ἑλλήνων. Ἀνεκάλυπτον διαρκῶς νέα πράγματα καὶ προώδευσαν εἰς τὰς τέχνας. Ἐμαθον νὰ ἐργάζωνται καλύτερον τὸ μάρμαρον καὶ νὰ χύνουν τὸν ὀρείχαλκον καὶ νὰ κατασκευάζουν ὠραιότερα ἀγάλματα.

Προώδευσαν ἐπίσης εἰς τὰ γράμματα. Ἐξηκολούθησαν νὰ κάμνουν ὠραῖα ποιήματα καὶ νὰ γράφουν σοφὰ βιβλία.

ΟΙ ΝΟΜΟΘΕΤΑΙ: ΟΙ ΕΠΤΑ ΣΟΦΟΙ

Ἀφ' ὅτου πολλοὶ ἄνθρωποι ἤρχισαν νὰ ζοῦν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὰς τέχνας καὶ τὸ ἐμπόριον, ἤλλαξε καὶ ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον ἐκυβέρνην τὸ κράτος, τὸ πολίτευμα δηλαδή.

Τὸν παλαιὸν καιρὸν ἐκυβέρνηα ὁ βασιλεὺς μὲ τοὺς εὐγενεῖς. Οἱ εὐγενεῖς ἀργότερα, οἱ ἀριστοκρατικοί, ὅπως τοὺς ἔλεγον, κατήργησαν τοὺς βασιλεῖς καὶ ἐκυβέρνησαν μόνοι. Ὅταν ὅμως ἐπλήθυναν καὶ ἐπλούτησαν οἱ ἔμποροι, οἱ ναυτικοὶ καὶ οἱ βιομήχανοι, ἤθελον νὰ λάβουν καὶ αὐτοὶ μέρος εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους.

Ἐχωρίσθησαν λοιπὸν τότε εἰς δύο μερίδας καὶ ἐφιλονίκουν διὰ τὴν διοίκησιν τῆς πολιτείας. Ἐγιναν μεγάλαι ταραχαὶ καὶ αἱματηραὶ συμπλοκαὶ μεταξὺ τῶν πολιτῶν, ἐμφύλιοι πόλεμοι, ὅπως λέγουν. Αὐτὸ ἔκαμε κακὸν εἰς τὸν τόπον. Ὅσοι ἔχανον, ἢ κατεστρέφοντο ἢ ἔφευγον ἀπὸ τὴν πόλιν. Ἐγκαθίσταντο εἰς ξένην χώραν καὶ ἐπερίμεναν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπιστρέψουν.

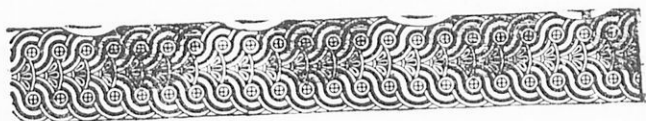
Πολλάκις ἔφεραν ξένους συμμάχους ἐναντίον τῶν συμπολιτῶν των καὶ τῆς πατρίδος των. Συνήθως ὅμως οἱ ἀντίπαλοι κατώρθωνον νὰ συνεννοηθοῦν, ἐδέχοντο μίαν νομοθεσίαν, ἐν σύνταγμα, ὅπως λέγομεν σήμερον, τὸ ὁποῖον συνεβίβαζε τὰ συμφέροντα τῶν ἀντιπάλων καὶ ἔφερε τὴν εἰρήνην. Οἱ πολῖται ἐξέλεγον κάποιον πεπειραμένον ἄνδρα, ὁ ὁποῖος εἶχε δεῖξει καλὴν διαγωγὴν εἰς τὴν ζωὴν του καὶ εἶχεν ἀποκτήσει τὴν ἐκτίμησιν καὶ ἐμπιστοσύνην ὅλων, καὶ τοῦ ἀνέθετον νὰ γράψῃ τὸν νόμον.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς νομοθέτας αὐτοὺς ἦσαν σπουδαῖοι ἄνθρωποι, ἀπέκτησαν μεγάλην φήμην καὶ ἐτιμήθησαν ὑπερβολικὰ. Οἱ Ἕλληνες ἐσέβοντο αὐτοὺς ὡς πατέρας καὶ εὐεργέτας, ἔδιδον εἰς αὐτοὺς μεγαλυτέραν ἀξίαν ἀπὸ τοὺς ποιητὰς καὶ καλλιτέχνας καὶ ἐπίστευον, ὅτι καὶ μετὰ θάνατον εἶχον μεγάλας ἀμοιβὰς ἀπὸ τοὺς θεοὺς.

Ἡ νομοθεσία πολλῶν πόλεων ἦτο πραγματικῶς σοφὴ καὶ πολλοὺς νόμους των θαυμάζομεν ἀκόμη σήμερον. Περίφημοι ἔγιναν οἱ νομοθέται μερικῶν πόλεων. Οἱ Ἕλληνες ἔδωσαν ἐξαιρετικὴν θέσιν εἰς αὐτοὺς, τοὺς ἐτίμησαν καὶ τοὺς ὠνόμασαν Ἑπτὰ Σοφοὺς τῆς Ἑλλάδος. Οἱ σπουδαιότεροι ἐξ αὐτῶν ἦσαν ὁ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, ὁ Πιττακὸς ὁ Μυτιληναῖος, ὁ Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, ὁ Περίανδρος ὁ Κορίνθιος.

Νόμισμα Ἐφέσου.

Η ΑΚΜΗ ΤΗΣ ΙΩΝΙΑΣ — ΜΙΛΗΤΟΣ

ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΤΟΝ Ζ' ΚΑΙ ΣΤ' ΑΙΩΝΑ

Τὸν 7ον καὶ 6ον αἰῶνα, ἰδίως μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ναυτιλίας, ἡ Ἑλλάς ἔχει προοδεύσει ἄρκετὰ καὶ εὐρίσκεται εἰς τὴν παραμονὴν τῆς μεγάλης ἀκμῆς τῆς. Παρουσιάζει σπουδαῖα κέντρα, ἀξιολόγους μεγαλουπόλεις, εἰς τὰ ὅποια οἱ ἄνθρωποι ζοῦν πολὺ καλύτερον ἀπὸ τὴν παλαιότεραν ἐποχὴν, ἔχουν καλυτέρας κατοικίας, εἶναι ἡμερώτεροι, ἐνδιαφέρονται διὰ τὰ γράμματα καὶ διὰ τὰς τέχνας, μὲ ἓνα λόγον ἔχουν προχωρήσει εἰς τὸν πολιτισμόν.

Σχεδὸν ὅλη ἡ Ἑλλάς εἶναι γεμάτη ζωὴν καὶ ὄρεξιν δι' ἐργασίαν καὶ πρόοδον. Διακρίνονται ὅμως μερικὰ κέντρα. Ἡ Ἰωνία πρῶτον εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, ἡ Κόρινθος εἰς τὸν Ἰσθμόν, αἱ ἀποικίαι τῆς Σικελίας, ἰδίως αἱ Συρακοῦσαι. Εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα ἐξέχουν δύο μεγάλα κράτη, ἡ Σπάρτη καὶ αἱ Ἀθῆναι.

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΤΗΣ Μ. ΑΣΙΑΣ

Μετὰ τὴν δωρικὴν μετανάστευσιν ἡ Μ. Ἀσία ἦτο, καθὼς εἶδομεν, ἡ πρώτη χώρα τῆς Ἑλλάδος. Ἐκεῖ κατέφυγον οἱ ἀπόγονοι τῶν Ἀχαιῶν καὶ ἔφεραν μαζὶ τὸν πολιτισμόν των, τὸν μυκηναϊκὸν πολιτισμόν. Αὐτοὶ ὠνομάσθησαν Ἴωνες καὶ ἡ ὠραία χώρα, τὴν ὁποίαν κατώκησαν, Ἰωνία. Ἰωνία ὠνομάζετο ἡ παραλιακὴ χώρα τῆς Μ. Ἀσίας νοτίως τῆς Σμύρνης, ἡ ὁποία περιελάμβανεν ἄρκετὴν ἑκτασιν εἰς τὸ ἐσωτερικόν.

Ποιηταὶ καὶ καλλιτέχναι ὕμνησαν τὸ γλυκὺ κλίμα καὶ τὸν διαυγῆ οὐρανὸν τῆς Ἰωνίας. Ὁ ἱστορικὸς Ἡρόδοτος, ὁ ὁποῖος κατήγετο καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὴν Μ. Ἀσίαν, γράφει: *Οἱ Ἴωνες ἔκτισαν τὰς πόλεις των ὑπὸ τὸν λαμπρότατον οὐρανὸν καὶ τὸ*

ὥραιότερον κλῆμα ἀπὸ ὅσα γνωρίζομεν. Ἡ γῆ ἦτο εὐφορωτάτη, ἐποτίζετο ἀπὸ ἀρκετοὺς ποταμούς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ εἷς πρὸς νότον, ὁ Μαΐανδρος, εἶναι ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους τῆς Μ. Ἀσίας. Ἡ Ἰωνία παρῆγεν ἄφθονα σιτηρά, εἶχε δροσεροὺς κήπους μὲ ὀπωροφόρα δένδρα, ἀπέραντα καὶ πλούσια ἀμπέλια καὶ ἐλαιόδενδρα.

Εἰς τὴν Ἰωνίαν κατέληγον μερικοὶ μεγάλοι δρόμοι, οἱ ὅποιοι ὠδήγουν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Μ. Ἀσίας εἰς τὴν Περσίαν καὶ Βαβυλωνίαν. Οἱ Ἴωνες λοιπὸν ἔγιναν ἐνωρὶς ἔμποροι, τεχνῖται καὶ ναυτικοί. Μετέφερον τὰ προϊόντα τοῦ ἐσωτερικοῦ εἰς τὰς διαφόρους χώρας τῆς Μεσογείου καὶ ἀπ' αὐτὰς ἐλάμβανον ὅσα ἐχρειάζοντο οἱ λαοὶ τῆς Ἀσίας. Οἱ Ἴωνες ἐπλούτησαν. Αἱ πόλεις τῶν ἐμεγάλωσαν καὶ ἐστολίσθησαν μὲ πολυτελῆ κτίρια. Τὸν βον αἰῶνα ἡ Ἰωνία εἶχε δώδεκα μεγάλας πόλεις, ἀπὸ τὰς ὁποίας μερικαὶ ἦσαν ἀληθιναὶ μεγαλουπόλεις, ὅπως ἡ Φώκαια, ἡ Ἐφεσος, ἡ Χίος ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου νήσου καὶ πρὸ πάντων ἡ Μίλητος.

Η ΜΙΛΗΤΟΣ

Ἡ μεγαλυτέρα καὶ πλουσιωτέρα πόλις τῆς Ἰωνίας ἦτο ἡ Μίλητος, πρὸς νότον τῆς ἐκβολῆς τοῦ Μαϊάνδρου ποταμοῦ. Ἡ θέσις τῆς ἦτο πολὺ εὐνοϊκὴ, διὰ τὴν προσδεύσῃ τὸ ἐμπόριον. Ἡ πεδιάς τοῦ Μαϊάνδρου ἦτο εὐφορος. Ὁ ποταμὸς διηκόλυε τὴν συγκοινωνίαν. Τὰ πλοῖα κατάρθωνον τὴν ἀναβαίνουσαν τὸ ρεῦμα τοῦ καὶ τὴν φθάνουσαν εἰς ἀρκετὰ μεγάλην ἀπόστασιν εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Δι' αὐτοῦ κατεβίβαζον εἰς τὰ παράλια ξυλείαν καὶ τὰ προϊόντα τῆς γῆς. Ἀπὸ τὴν κοιλιάδα τοῦ ποταμοῦ ἤρχιζον μερικοὶ μεγάλοι δρόμοι, οἱ ὅποιοι ἔφθανον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀσίας καὶ συνέδεον μεγάλας καὶ πλούσιās χώρας τοῦ ἐσωτερικοῦ μὲ τὴν θάλασσαν. Ἡ πόλις εἶχε τέσσαρας λιμένας, οἱ ὅποιοι παρεῖχον ἀσφαλὲς καταφύγιον εἰς τὰ πλοῖα. Ἐκτὸς αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἡ Μίλητος εἶχε τὴν καλὴν τύχην τὴν ἀποκτήσῃ λαμπρὰν διοίκησιν, ἔγινε πλουσία καὶ δυνατὴ. Εἶχε σημαντικώτατον ἐξαγωγικὸν καὶ εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον. Σπουδαῖον στήριγμα διὰ τὸ ἐμπόριον τῆς Μιλήτου ἦσαν αἱ πολυάριθμοι ἀποί-

κίαι της, αἱ ὁποῖαι ἤρχιζον ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ Εὐξεινίου Πόντου καὶ ἔφθανον ἕως τὴν Αἴγυπτον καὶ τὰς Ἑρακλείους Στήλας. Τὸν θον αἰῶνα ἡ Μίλητος εἶχε περὶ τὰς 80 ἀποικίας. Τὰ πλοῖα τῶν μετέφερον εἰς ὅλον σχεδὸν τὸν τότε γνωστὸν κόσμον τὰ προϊόντα τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀσίας καθὼς καὶ τὰ ἰδικὰ της προϊόντα, τὰ ὁποῖα ἦσαν κυρίως ἀγγεῖα, ὑφάσματα, εἶδη πολυτελείας. Ἡ Μίλητος τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἦτο μεγαλούπολις, εἰς τὴν ὁποῖαν συνηντῶντο ἄνθρωποι ἀπὸ διαφόρους χώρας καὶ οἱ πλούσιοι ἐπεδείκνυν τὴν πολυτέλειάν των.

Ἡ πλουσία ἐμπορικὴ τάξις, ἡ ὁποία ἐκυβέρνην τὴν πόλιν, δὲν περιωρίσθη μόνον νὰ θησαυρίζῃ καὶ νὰ ζῇ καλὰ. Ἐπρόστατευσεν τὰς τέχνας καὶ τὰ γράμματα. Ἡ Μίλητος ἐστολίσθη μὲ πολυτελῆ καὶ κομψὰ οἰκοδομήματα, δημόσια καὶ ἰδιωτικά, διότι οἱ Ἴωνες ἤθελον νὰ ἔχουν ἄνεσιν εἰς τὴν ζωὴν.

Ἡ Ἰωνία εἶχε σπουδαίους τεχνίτας τὴν ἐποχὴν αὐτὴν. Οἱ γλύπται της κατεσκεύαζον ἀγάλματα ἀπὸ μάρμαρον καὶ ὀρείχαλκον.

Εἰς τὴν Ἰωνίαν εἶχον ἀκουσθῇ πρώτην φορὰν τὰ ἀθάνατα ποιήματα τοῦ Ὀμήρου. Τὸν 7ον καὶ θον αἰῶνα ἡ Ἰωνία ἐξηκολούθησε νὰ γεννᾷ σπουδαίους ποιητάς. Αὐτοὶ δὲν ἔγραφον πλέον μακρὰ ποιήματα, διὰ νὰ διηγηθοῦν τὰ κατορθώματα τῶν ἡρώων, ὅπως ὁ Ὀμηρος, ἀλλὰ σύντομα καὶ ζωηρὰ ποιήματα, μὲ τὰ ὁποῖα ἔψαλλον τὴν ἰδικὴν τῶν συγκίνησιν, τὴν χαράν, τὴν λύπην των, ἐπεύραζον τοὺς ἀντιπάλους των. Περισσότερον ὅμως εἶχε συγγραφεῖς, οἱ ὁποῖοι ἔγραφον εἰς πεζὸν ἱστορίας καὶ ἄλλα ἔργα.

Οἱ σοφοὶ τῆς Ἰωνίας ἤθελον νὰ ἐξηγήσουν τὴν ἀρχὴν τοῦ κόσμου, πῶς ἔγιναν ὁ ἥλιος καὶ ἡ γῆ, τὰ ζῷα καὶ ὁ ἄνθρωπος, πῶς κινεῖνται ἡ σελήνη καὶ τὰ ἄστρα, πῶς σχηματίζονται τὰ σύννεφα, οἱ ἄνεμοι, ἡ βροχή, ἡ τρικυμία. Αὐτοὺς ὠνόμασαν φιλοσόφους.

Ο ΘΑΛΗΣ Ο ΜΙΛΗΣΙΟΣ

Ὁ παλαιότερος ἀπὸ τοὺς σοφοὺς αὐτοὺς εἶναι ὁ Θαλῆς ἀπὸ τὴν Μίλητον, **Θαλῆς ὁ Μιλήσιος**, ὅπως ἔλεγον, διότι οἱ

ἀρχαῖοι δὲν εἶχον ἐπίθετα ὅπως ἡμεῖς, ἀλλὰ πλησίον τοῦ κυρίου ὀνόματος ἔθετον τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος.

Ὁ Θαλῆς κατήγετο ἀπὸ μεγάλην οἰκογένειαν, ἔλαβε μέρος εἰς τὰ πολιτικά τῆς πατρίδος του καὶ ἔδωσεν εἰς τοὺς συμπολίτας του καλὰς συμβουλὰς, τὰς ὁποίας ὁμως ἐκεῖνοι δὲν ἠκολούθησαν πάντοτε. Μὲ τὴν μεγάλην εὐφυΐαν καὶ τὴν πολλὴν μελέτην ἀπέκτησεν ὅλας τὰς γνώσεις τῆς ἐποχῆς του, αἱ ὁποῖαι δὲν ἦσαν πολλαί. Ἔκαμε μεγάλα ταξίδια καί, ὅπως ὁ Ὀδυσσεύς, εἶδε πολλὰς χώρας καὶ ἔμαθε πολλὰ. Λέγουν μάλιστα ὅτι ἐπλούτησεν ἀπὸ τὸ ἐμπόριον. Ἐπῆγε κυρίως εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἐθαύμασε τὰς μεγάλας οἰκοδομὰς τῆς, τὰς πυραμίδας καὶ τοὺς ναοὺς, καὶ τὰ παράξενα ἥθη τῆς, ἔμαθε πολλὰ ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς τῆς, οἱ ὅποιοι ἦσαν σοφοί. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι τὸν ἐθαύμασαν διὰ τὰς γνώσεις καὶ τὴν σοβαρότητα του. Ὁ Θαλῆς ἐμέτρησε τὸ ὕψος τῶν πυραμίδων ἀπὸ τὸ μηκος τῆς σκιᾶς των. Ὁ Φαραὼ ἠθέλησε τότε νὰ τὸν γνωρίσῃ καὶ τὸν ἐτίμησε πολὺ. Ἐπίσης ἐτίμα πολὺ τὸν Θαλῆν ὁ βασιλεὺς τῆς Λυδίας, ὁ περίφημος Κροῖσος, ὁ ὁποῖος τὸν ἔλαβε σύμβουλον καὶ μηχανικὸν εἰς μίαν μεγάλην ἐκστρατείαν του.

Ὁ Θαλῆς κατῴρθωσε μὲ ὑπολογισμοὺς νὰ εὕρῃσκη, πότε θὰ γίνῃ ἔκλειψις ἡλίου. Προεῖπε μίαν ὀλικὴν ἔκλειψιν, ἡ ὁποία ἐγένεν ἀκριβῶς τὴν ὥραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔκαμνον μεγάλην μάχην οἱ στρατοὶ δύο βασιλέων τῆς Ἀσίας. Ἐκεῖνοι τρομαγμένοι ἔπαυσαν τὴν μάχην καὶ συνεφιλιώθησαν. Ὁ Θαλῆς ἐτακτοποίησε τὸ ἡμερολόγιον τῆς πατρίδος του, ὥρισεν ἀκριβέστερον τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν διαίρεσιν τοῦ ἔτους. Ἔκαμε προόδους εἰς τὴν ἀριθμητικὴν καὶ τὴν γεωμετρίαν. Ὅταν ἀπέθανεν, οἱ συμπολίται του ἔγραψαν εἰς τὸν τάφον του: *Μικρὸς εἶναι ὁ τάφος του, ἀλλ' ἡ δόξα του φθάνει εἰς τὸν οὐρανόν.*

Ο ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ Ο ΣΑΜΙΟΣ

Ὁ Πυθαγόρας ἐπίσης ἦτο ἀξιολογώτατος σοφός. Ἐγεννήθη εἰς τὴν νῆσον Σάμον καὶ δι' αὐτὸ λέγεται **Πυθαγόρας ὁ Σάμιος**. Κατήγετο ἀπὸ ἀριστοκρατικὴν οἰκογένειαν καὶ ἔμεινεν ἀριστοκρατικὸς εἰς ὅλην τὴν ζωὴν του. Ἀπὸ μικρὸς κατέγινεν

εἰς τὴν ἀριθμητικὴν καὶ τὴν γεωμετρίαν καὶ ἔγινε σπουδαῖος μαθηματικός. Ὄταν μίαν φορὰν κατῴρθωσε νὰ λύσῃ ἓν δύσκολον πρόβλημα, ἔκαμε πλουσιωτάτην θυσίαν εἰς τοὺς θεοὺς. Πρὸ πάντων ἐφρόντισε νὰ εἶναι σοβαρὸς καὶ νὰ κανονίσῃ αὐστηρὰ τὴν ζωὴν τοῦ καθὼς καὶ τῶν φίλων του.

Ὄταν τὴν ἐξουσίαν εἰς τὴν Σάμον ἔλαβε κάποιος τύραννος, ὁ Πυθαγόρας ἐγκατέλειψε τὴν πατρίδα του καὶ ἐπῆγε νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς μίαν πόλιν τῆς Κάτω Ἰταλίας, τὸν Κρότωνα. Ἐκεῖ ἀπέκτησε πολλοὺς μαθητὰς καὶ ἵδρυσεν ἓνα σύλλογον, ὁ ὁποῖος ἔγινε περίφημος. Τὰ μέλη τοῦ συλλόγου αὐτοῦ, οἱ Πυθαγόρειοι, ὅπως τοὺς ἔλεγον, ἔζων διαφορετικὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἐνεδύοντο διαφορετικὰ, ἀπέφευγον πολλὰ φαγητὰ καὶ κατεγίνοντο εἰς μελέτας. Εἰς τὰς συγκεντρώσεις των ἔμενον πολλὰς ὥρας σιωπηλοί, διὰ νὰ συνηθίσουν νὰ σκέπτονται, νὰ ὁμιλοῦν ὀλίγα καὶ νὰ εἶναι σοβαροί. Πρὸ πάντων οἱ νεώτεροι εἶχον μεγάλην σεβασμὸν πρὸς τοὺς μεγαλυτέρους καὶ δὲν ὠμίλουν, ὅταν αὐτοὶ ἦσαν παρόντες.

Οἱ ἄνθρωποι ἐθαύμαζον πολὺ τὸν Πυθαγόραν. Ἐνόμιζον, ὅτι ἦτο ἄνθρωπος ὑπερφυσικός, ὅτι ἔχει τὴν δύναμιν νὰ κάμνῃ θαύματα. Ἐλεγον, ὅτι τὴν ἰδίαν στιγμὴν δύναται νὰ εὑρίσκειται συγχρόνως εἰς δύο πόλεις.

Εἰς ὅλην τὴν Κάτω Ἰταλίαν καὶ τὴν μεγάλην Ἑλλάδα, ὅπως εἴπομεν, ὑπῆρχον Πυθαγόρειοι. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἔγιναν σπουδαῖοι πολιτικοὶ καὶ ἐκυβέρνησαν τὴν πατρίδα των.

Νόμισμα Μαγνησίας.

ΟΙ ΓΕΙΤΟΝΕΣ ΤΩΝ ΙΩΝΩΝ

ΛΥΔΟΙ — ΠΕΡΣΑΙ

ΟΙ ΛΥΔΟΙ

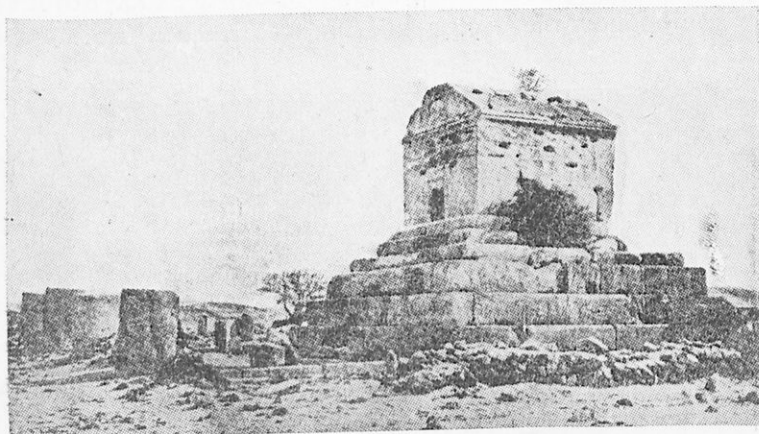
Οἱ Ἕλληνες τῆς Μ. Ἀσίας δὲν ἦσαν ἀσφαλεῖς εἰς τὸν τόπον των. Οἱ ἴδιοι εἶχον στενὴν ἑκτασιν γῆς εἰς τὴν παραλίαν, ἐνῶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἔζων πολυάριθμοι λαοί, οἱ ὅποιοι ἦτο δυνατόν νὰ δυναμώσουν καὶ νὰ γίνουν ἐπικίνδυνοι.

Αὐτὸ ἀκριβῶς ἐγίνε τὸν ὅν αἰῶνα. Εἰς τὰ βορειοανατολικά σύνορα τῆς Ἰωνίας ἦσαν οἱ Λυδοί, λαὸς τῆς Μ. Ἀσίας Ἰνδοευρωπαϊκῆς καταγωγῆς. Τὸ ἔδαφος τῆς Λυδίας ἦτο πλουσιώτατον εἰς γεωργικά προϊόντα καὶ μέταλλα. Ἕνας μικρὸς ποταμὸς τῆς χώρας, ὁ Πακτωλός, εἶχε μικρά τεμάχια χρυσοῦ εἰς τὴν ἄμμον του. Ἡ Λυδία εἶχεν ἐπίσης σπουδαίους τεχνίτας καὶ ἦσαν περιζήτητα τὰ ἐγχρώμα ὑφάσματά της, ἰδίως οἱ τάπητες, διὰ τὰ ζωηρά των χρώματα, τὰ ὅποια δὲν ἔσβηναν μὲ τὸν καιρόν. Καὶ εἰς τὰ γράμματα εἶχον προοδεύσει κάπως οἱ Λυδοί. Ἐγνώριζον νὰ γράφουν καὶ εἶχον ἰδικὴν τους γραφὴν. Ἐμαθον πολλὰ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, ἐμιμήθησαν τὰς συνθηεῖας τῶν Ἑλλήνων, οἱ βασιλεῖς των ἐγνώριζον ἑλληνικά. Εἰς μερικά μέρη μάλιστα ἀνεμίχθησαν Λυδοὶ καὶ Ἕλληνες.

Οἱ βασιλεῖς τῆς Λυδίας ἐγιναν ἰσχυροί, ὑπέταξαν διαφόρους χώρας καὶ ὑπεχρέωσαν καὶ τὰς ἑλληνικὰς πόλεις νὰ πληρώνουν φόρον. Ὁ Θαλῆς συνεβούλευσε τοὺς συμπολίτας του νὰ ἐνωθοῦν εἰς ἓν κράτος. Οἱ Ἴωνες ὅμως ἐπρότιμῃσαν νὰ διατηρήσουν τὴν ἀνεξαρτησίαν των πόλεων, αἱ ὅποια, ὅπως ἦσαν χωρισμένοι, δὲν κατάρθωσαν νὰ ἀντισταθοῦν εἰς τοὺς Λυδοὺς.

Ο ΚΡΟΪΣΟΣ

Κατὰ τὰ μέσα τοῦ 6ου αἰῶνος βασιλεὺς τῆς Λυδίας ἦτο ὁ περίφημος **Κροῖσος** (561—546), πλούσιος καὶ ὑπερήφανος. Ὁ Κροῖσος ὑπέταξε πολλοὺς λαοὺς καὶ ἐξέτεινε τὸ κράτος του ἕως τὸν μεγάλον ποταμὸν τῆς Μ. Ἀσίας Ἄλυν. Μὲ τοὺς φόρους, τοὺς ὁποίους εἰσέπραττεν ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους του, ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα τῶν μεταλλείων καὶ μὲ τὸν χρυσόν, τὸν ὅποιον ἐμάζευνεν ἀπὸ τὴν ἄμμον τοῦ Πακτωλοῦ, συνήθροισεν ἀφάντα-

Ὁ τάφος τοῦ Κύρου.
(Πασσαργάδαι, 530 περίπου π.Χ.).

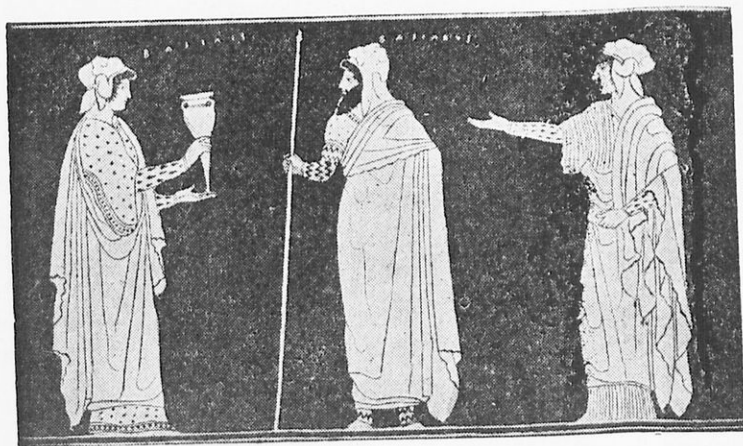
στον πλοῦτον. Ἡ πρωτεύουσά του, αἱ Σάρδεις, ἦτο μεγάλη πόλις, ὠχυρωμένη ἐπὶ ὑψώματος, καὶ δὲν ἀπείχε πολὺ ἀπὸ τὴν Σμύρνην. Αἱ ἑλληνικαὶ πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας ἀνεγνώρισαν τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασιλέως τῆς Λυδίας. Ἄλλ' ὁ Κροῖσος περιωρίζετο νὰ εἰσπράττῃ μόνον φόρον, μετεχειρίζετο καλὰ τοὺς Ἕλληνας, συνεβουλεύετο τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν καὶ περιεποιεῖτο τοὺς Ἕλληνας σοφοὺς καὶ καλλιτέχνας, ἐκ τῶν ὁποίων πολλοὶ ἐφιλοξενήθησαν εἰς τὴν αὐλήν του.

Ὁ Κροῖσος προσεῖλκυσε τὸν Θαλῆν, ἔλαβεν αὐτὸν ὡς σύμβουλον καὶ τὸν ἐτίμησε πολὺ.

ΟΙ ΠΕΡΣΑΙ

Ἄλλὰ ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀσίας παρουσιάσθη ἐπικίνδυνος ἐχθρὸς διὰ τὸν Κροῖσον, ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν Κῦρος.

Οἱ Πέρσαι ἦσαν σημαντικὸς λαὸς τῆς Ἀσίας, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἔλθει ἀπὸ τὴν Εὐρώπην. Ἦσαν συγγενεῖς τῶν Ἑλλήνων καὶ οἱ πρόγονοί των εἶχον ζήσει μὲ τοὺς προγόνους τῶν Ἑλλήνων καὶ τοὺς ἄλλους ὁμοφύλους λαοὺς εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ἐφυγον ἀπὸ τὴν Εὐρώπην τὴν ἰδίαν περίπου ἐποχὴν (2000 π.Χ.) μὲ τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' αὐτοὶ ἔλαβον τὸν δρόμον τῆς Ἀσίας καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὸ Ἰράν.

Πέρσης βασιλεὺς.

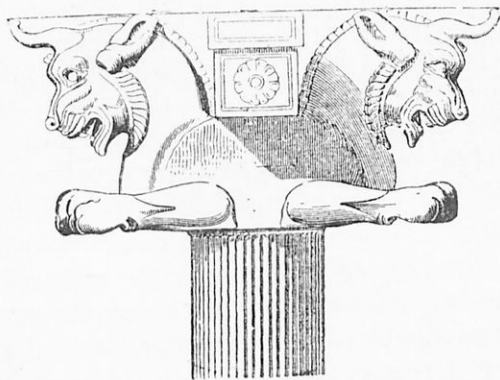
Τὸ Ἰράν εἶναι πλατὺ ὁροπέδιον τῆς Ἀσίας μεταξὺ τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τοῦ Περσικοῦ κόλπου. Οἱ Πέρσαι ἔδειξαν μεγάλην ἱκανότητα. Ἐνίκησαν τοὺς λαοὺς τῆς Ἀσίας τὸν ἓνα κατόπιν τοῦ ἄλλου καὶ ἱδρυσαν κράτος, τὸ ὁποῖον ἀπέκτησε μεγάλην ἔκτασιν.

Κατὰ τὰ μέσα τοῦ 6ου π.Χ. αἰῶνος ἡ Περσία εἶχεν ἓνα σπουδαιότατον βασιλέα, τολμηρὸν καὶ ἱκανώτατον πολεμιστήν, τὸν Κῦρον (550—529). Ὁ Κῦρος ἐκυρίευσε πολλὰς χώρας,

ἀπέκτησε μεγάλην δύναμιν καὶ ἔγινεν ἐπικίνδυνος εἰς τοὺς γείτονάς του.

Ὁ Κροῖσος εἶδε τὸν κίνδυνον καί, διὰ νὰ προλάβῃ, ἔκαμε μεγάλην ἐκστρατείαν ἐναντίον του. Εἰς τὴν ἐκστρατείαν αὐτὴν εἶχεν ὡς σύμβουλον καὶ μηχανικὸν τὸν Θαλῆν. Οἱ Ἕλληνες τῆς Μ. Ἀσίας ἐβοήθησαν τὸν Κροῖσον κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ. Ὁ στρατὸς τοῦ Κροῖσου ἐπροχώρησεν ἕως τὸν Ἄλυν ποταμὸν καὶ ὁ Θαλῆς μὲ ἓνα ἔξυπνον τρόπον κατάρθωσε νὰ τὸν περάσουν. Ἐγύρισε τὸ ρεῦμα του καὶ ὁ στρατὸς εὐρέθη ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ ποταμοῦ.

Ἀλλ' ὁ Κροῖσος ἐνίκηθη, ὁ στρατὸς του διεσκορπίσθη καὶ ὁ ἴδιος κατέφυγεν εἰς τὸ φρούριον τῶν Σάρδεων. Μετ' ὀλίγον ὁ Κῦρος ἐκυρίευσεν τὴν πρωτεύουσάν του, τὰς Σάρδεις, καὶ συνέλαβε τὸν Κροῖσον αἰχμάλωτον. Τὸ κράτος τῶν Λυδῶν ἀπὸ τότε ὑπετάχθη εἰς τοὺς Πέρσας.

Περσικὸν κιονόκρανον.

ΚΟΡΙΝΘΟΣ ΚΑΙ ΣΥΡΑΚΟΥΣΑΙ

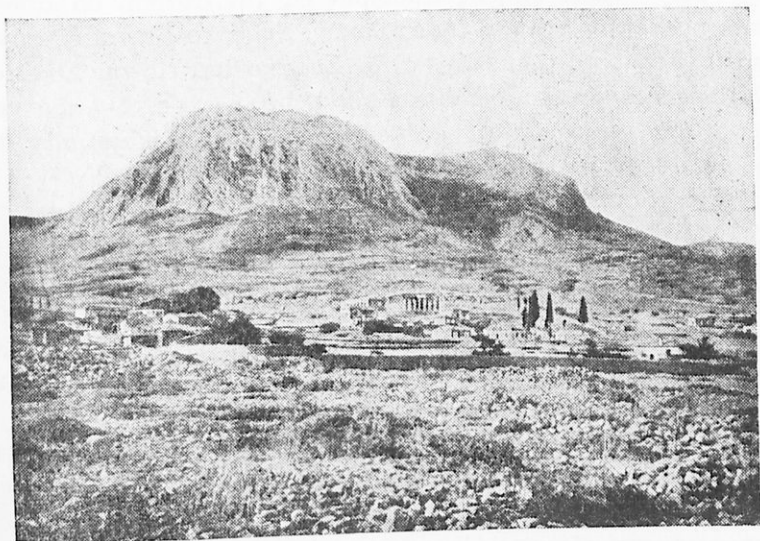
Η ΚΟΡΙΝΘΟΣ

“Ο,τι ἦτο ἡ Μίλητος διὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, τὸ ἴδιον ἦτο ἡ Κόρινθος διὰ τὴν Δυτικὴν, δηλαδή μία πολυάριθμος καὶ πλουσία πόλις, μὲ μεγάλην ἐμπορικὴν κίνησιν, μὲ τὸ ναυτικὸν καὶ τὰς ἀποικίας της, μὲ τοὺς καλλιτέχνας καὶ τὴν κοσμικὴν ζωὴν.

Ἐχρεώσται τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δυνάμιν της εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν θέσιν της. Ἡ Κόρινθος εὐρίσκεται μεταξύ τῆς Στερεᾶς καὶ τῆς Πελοποννήσου καὶ μεταξύ δύο θαλασσῶν, αἱ ὁποῖαι ἐνώνουν τὸ Αἰγαῖον καὶ τὴν Ἀνατολικὴν Μεσόγειον μὲ τὸ Ἴόνιον πέλαγος καὶ τὴν Δυτικὴν Μεσόγειον. Δι’ αὐτῆς διέρχεται ὁ δρόμος μεταξύ Πελοποννήσου καὶ τῆς Στερεᾶς καὶ βορειοτέρας Ἑλλάδος. Εἰς τὴν θάλασσαν οἱ ναυτικοί, διὰ νὰ μὴ κάμουν τὸν γύρον τῆς Πελοποννήσου καὶ διὰ νὰ μὴ περάσουν τὸν ἐπικίνδυνον Μαλέαν, ἐπροτίμων τὸν δρόμον διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ. Ἡ Κόρινθος εἶχε δύο λιμένας, ἓνα εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον καὶ ἓνα εἰς τὸν Σαρωνικόν. Ἡ ἀπόστασις μεταξύ τῶν δύο εἶναι τόσον μικρά, ὥστε οἱ ναυτικοὶ ἐκφορτώνουν τὰ ἐμπορεύματα τῶν εἰς τὸν ἓνα λιμένα, μεταφέρουν αὐτὰ εἰς τὸν ἄλλον διὰ ξηρᾶς καὶ συνεχίζουν τὸ ταξιδιὸν τῶν εἰς τὴν ἄλλην θάλασσαν. Ὁ περίφημος τύραννος τῆς πόλεως Περίανδρος ἐσκέφθη μάλιστα νὰ κατασκευάσῃ διώρυγα, διὰ νὰ ἐνώσῃ τὰς δύο θαλάσσας. Ἀλλ’ αὐτὸ δὲν ἦτο εὐκόλον διὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους. Διὰ τοῦτο κατεσκεύασαν ἓνα ξύλινον δρόμον εἰς τὴν ξηράν, τὴν διόλοκον, ὅπως ἐλέγετο τότε, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον ἔσυραν τὰ πλοῖα ἀπὸ τὴν μίαν εἰς τὴν ἄλλην θάλασσαν.

Ἡ Κόρινθος εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἦτο κτισμένη εἰς μικράν

ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, εἰς τοὺς πρόποδας ἀποκρήμνου λόφου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκτισαν τὴν ἀκρόπολιν, τὸν περίφημον Ἀκροκόρινθον. Ἐκεῖ ἦσαν τὰ ἀνάκτορα τῶν παλαιῶν βασιλέων, ὁ ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ ἄλλων θεῶν, τὸ θησαυροφυλάκιον καὶ ἄλλα. Ἡ πόλις περιεστοιχίζετο ἀπὸ τεῖχος καὶ

Κόρινθος καὶ Ἀκροκόρινθος.

σειρὰ δύο ἄλλων τειχῶν, τὰ Μακρὰ τεῖχη, ἦγωνον τὴν πόλιν μετὸν λιμένα ἐπὶ τοῦ Κορινθιακοῦ. Ἡ συγκοινωνία λοιπὸν τῆς πόλεως μετὴν θάλασσαν ἦτο ἐξησφαλισμένη, ὅπως ἀργότερα ἢ συγκοινωνία τῶν Ἀθηνῶν μετὸν Πειραιᾶ. Ἐπίσης ὁχυρὸν τεῖχος διήρχετο διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἀπὸ θαλάσσης εἰς θάλασσαν καὶ πλησίον αὐτοῦ ἦτο ἡ ὡραία λεωφόρος, ἡ Δίοδος, διὰ πεζοῦς καὶ ὀχήματα καὶ διὰ νᾶ σύρουν τὰ πλοῖα ἀπὸ τὴν μίαν εἰς τὴν ἄλλην θάλασσαν.

Η ΑΚΜΗ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ — Ο ΠΕΡΙΑΝΔΡΟΣ

Ἡ Κόρινθος εἶναι μία ἀπὸ τὰς παλαιότερας πόλεις τῆς

Ἑλλάδος. Ἦτο μεγάλη καὶ πλουσία ἀκόμη ἀπὸ τοὺς χρόνους τοῦ κρητικοῦ καὶ τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ. Κρήτες καὶ Ἀχαιοὶ καὶ βραδύτερον Φοίνικες ἤρχοντο νὰ ἐμπορευθοῦν εἰς τὸν λιμένα της.

Ἀπὸ τὸν 8ον αἰῶνα ἀρχίζει νὰ προσδεύῃ σημαντικῶς ἡ Κόρινθος. Ἰδρύει πλῆθος ἀποικίων εἰς τὴν Δυτικὴν θάλασσαν, ὅπως ἡ Μίλητος εἰς τὴν Ἀνατολικήν. Σημαντικώτεραι ἐξ αὐτῶν ἦσαν ἡ Κέρκυρα, ἡ Λευκάς καὶ αἱ Συρακοῦσαι εἰς τὴν Σικελίαν. Οἱ Κορίνθιοι πρῶτοι κατεσκεύασαν τριήρεις, δηλαδὴ νέου εἴδους πολεμικὰ πλοῖα, καὶ ἐκαθάρισαν τὴν θάλασσαν ἀπὸ τοὺς πειρατάς.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ 7ου καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ 6ου αἰῶνος τὴν Κόρινθον ἐκυβέρνησεν ἐπὶ 44 ἔτη ὁ περίφημος τύραννος **Περίανδρος**. Ἦτο ἡγεμὼν μὲ πολλὰς γνώσεις καὶ μεγάλην πεῖραν. Εἰς πολλὰς περιστάσεις ἐφάνη σκληρὸς καὶ ἐπέβαλε πολὺ βαρεῖς φόρους. Ἀλλ' ἡ Κόρινθος ἐπὶ τῶν χρόνων του εἶδε λαμπράς ἡμέρας. Ἐξουσίαζε τὰ παράλια τοῦ Ἰονίου, τὸ ἐμπόριόν της ἐλάμβανε διαρκῶς μεγαλυτέραν ἑκτασιν.

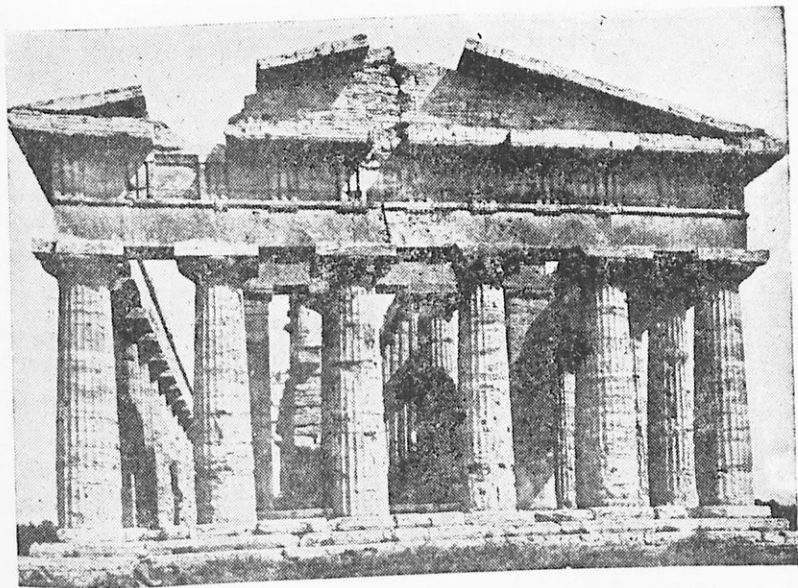
Ἰσχυρὸς μὲ τὸν στόλον καὶ τὸν πλοῦτον ὁ Περίανδρος ἀπέκτησε λαμπρὰν αὐλὴν, ἔγινεν ὀνομαστὸς μὲ τὰς δωρεάς του εἰς ναοὺς καὶ δημόσια ἔργα καὶ ἐπροστάτευσεν τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας. Ἐκαμνε λαμπράς ἑορτάς καὶ ἀγῶνας. Μεγάλην λαμπρότητα ἔλαβον ἐπὶ τὸν ἡμερῶν του οἱ ἀγῶνες, τοὺς ὁποίους ἐτέλουν οἱ Κορίνθιοι εἰς τὸν Ἰσθμόν, πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος, τὰ Ἴσθμια, καὶ οἱ ὁποῖοι ἔγιναν πανελληνιοί. Ὁ Περίανδρος ἀπέκτησε τὴν φήμην μεγάλου πολιτικοῦ καὶ σπουδαίου κυβερνήτου καὶ ἐθεωρήθη εἷς ἐκ τῶν Ἑπτὰ Σοφῶν τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Κόρινθος ἐξηκολούθησεν νὰ προσδεύῃ καὶ μετὰ τὸν Περίανδρον. Τὸν 6ον αἰῶνα ἦτο μία ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας πόλεις τῆς Ἑλλάδος, κέντρον ἐμπορίου καὶ τέχνης. Ἔστολίσθη μὲ ἐξαίρετα οἰκοδομήματα, ἀγοράς, στοάς, γυμναστήριον, ναοὺς, μὲ ἀγάλματα καὶ ὀνομαστάς τοιχογραφίας. Μὲ τὴν λεπτὴν τέχνην της εἶχε κατακτήσει τὰς ἀγοράς. Τὰ ὑφαντά της, τὰ χάλκινα σκεύη, τὰ περίφημα ἀπὸ ὀρείχαλκον κάτοπτρά της, τὰ

κομψά μικρά ἀγγεῖα μὲ τὸ πολὺτιμον περιεχόμενόν των, τὸ ὀνομαστὸν ἄρωμα, καὶ ἄλλα εἶδη πολυτελείας ἦσαν περιζήτητα καὶ ἔφθανον μέχρι τῶν τελευταίων ἄκρων τῆς Μεσογείου. Ἡ Κόρινθος ἦτο μεγάλη κοσμοπόλις, κέντρον πολυτελείας καὶ διασκεδάσεων. Ἡ παροιμία ἔλεγε: *ὁὐκ εἶναι εὐχολὸν εἰς τὸν καθένα νὰ πηγαῖν εἰς τὴν Κόρινθον.*

ΑΙ ΑΠΟΙΚΙΑΙ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΣΙΚΕΛΙΑΣ

Ἡ φύσις τῆς χώρας ἐβοήθησε πολὺ τὰς ἀποικίας τῆς Ἰτα-

Ἐρείπια μεγάλου ναοῦ τῆς Σικελίας.

λίας καὶ Σικελίας νὰ προσδεύσουν καὶ νὰ ἐπιτύχουν. Οἱ Ἕλληνες εὗρον ἐδῶ κλίμα πολὺ ὅμοιον μὲ τῆς πατρίδος των, ἀλλὰ γῆν πολὺ εὐφωρωτέραν.

Αἱ ἀποικίαι κατ' ἀρχὰς ἦσαν ἀποκλειστικῶς γεωργικαί. Οἱ Ἕλληνες ἦλθον ἐδῶ, διὰ νὰ ζητήσουν ἀγρούς, ἐγκατεστάθησαν, ἐκαλλιέργησαν αὐτοὺς μὲ ἐπιμέλειαν καὶ ἔκαμαν τὴν

χώραν πραγματικήν πατρίδα. Ὁ πλοῦτος των κατ' ἀρχάς προήλθεν ἀπὸ τὴν γῆν.

Ἀργότερα προώδευσαν εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν. Ἡ τάξις τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν βιομηχάνων κατέλυσεν εἰς τὰς περισσοτέρας πόλεις τὴν ἀριστοκρατίαν καὶ ἐκυβέρνησεν αὐτή. Αἱ πόλεις ἐπλούτησαν, ὁ πληθυσμὸς των ἐπολλασιάσθη. Ἡ Ἰταλία καὶ Σικελία εἶχον πολυανθρώπους πόλεις, ἄφθονα μέσα, ἐξώδευον πολλὰ καὶ ἔκτιζον μεγάλας οἰκοδομάς. Γενικῶς οἱ Σικελιώται Ἕλληνες ἦσαν ὅμοιοι μὲ τοὺς σημερινοὺς Ἀμερικανούς. Ὅλα τὰ ἔβλεπον μεγάλα, ἡγάπων τὴν πολυτέλειαν, τὴν σπατάλην, τὰς ἐπιδείξεις.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

Εἰς τὰ γράμματα καὶ εἰς τὰς τέχνας οἱ ἄποικοι τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας ἔμαθαν πολλὰ ἀπὸ τοὺς Ἴωνας, ὅπως ὅλοι οἱ Ἕλληνες. Ἴωνες σοφοί, ὅπως ὁ περίφημος Πυθαγόρας, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς ἀποικίας καὶ ἔφερον τὴν ἐπιστήμην των. Ἀργότερα πολλοὶ σοφοί, ποιηταί, καλλιτέχναι ἐπεσκέπτοντο τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν καὶ ἐφιλοξενοῦντο εἰς τὰς αὐλὰς τῶν ἡγεμόνων ἢ εἰς τὰς οἰκίας τῶν πλουσίων.

Οἱ ἄποικοι προώδευσαν εἰς τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας. Εἰς μερικὰ μάλιστα προηγέθησαν ἀπὸ τὴν κυρίως Ἑλλάδα. Ἐκαλλιέργησαν τὰ μαθηματικά καὶ τὴν ρητορικήν. Πολλοὶ σπουδαῖοι λόγιοι, οἱ λεγόμενοι Σοφισταί, κατήγοντο ἀπὸ τὰς ἀποικίας.

Εἰς τὰς θέσεις τῶν μεγάλων πόλεων τῆς Σικελίας σφύζονται ἀκόμη σήμερον ἐπιβλητικὰ λείψανα ναῶν, θεάτρων καὶ ἄλλων δημοσίων οἰκοδομημάτων. Τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν αὐτῶν εἶναι αἱ μεγάλαι διαστάσεις. Ὅλα εἶναι μεγάλα, ὀγκώδη.

ΑΚΜΗ ΤΩΝ ΣΥΡΑΚΟΥΣΩΝ

Ἡ μεγαλυτέρα καὶ πλουσιωτέρα πόλις τῆς Σικελίας ἦσαν αἱ **Συρακοῦσαι**, ἀποικία τῆς Κορίνθου. Αἱ Συρακοῦσαι ἦσαν ἀπὸ τὰς παλαιότερας ἐλληνικὰς ἀποικίας. Ἐκτίσθησαν περὶ τὰ μέσα τοῦ 8ου αἰῶνος (757 π.Χ.), ὅταν ἐκτίζετο εἰς τὴν Ἰτα-

λίαν ἢ Ρώμῃ, ἡ ὁποία ἀργότερα ἐξουσίασεν ὅλα αὐτὰ τὰ μέρη καὶ ἔγινε κυρίαρχος τοῦ κόσμου.

Ἡ πόλις ἔκειτο εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς νήσου, ἀλλὰ πολὺ πρὸς νότον, ὥστε νὰ μὴ ἀπέχη πολὺ ἀπὸ τὴν παραλίαν τῆς Ἀφρικῆς καὶ τὴν μεγάλην φοινικικὴν ἀποικίαν, τὴν Καρχηδόνα.

Οἱ πρῶτοι ἄποικοι ἐγκατεστάθησαν εἰς μικρὰν νήσον πλησίον τῆς παραλίας, ἀλλὰ πολὺ ταχέως ἡ πόλις ἐξηπλώθη εἰς τὴν ἀντικρυνὴν παραλίαν, ἔλαβε σημαντικὴν ἑκτασιν καὶ ἔγινε μία ἀπὸ τὰς μεγάλεις πόλεις τῆς ἀρχαιότητος. Ἡ νήσος συνεδέετο μὲ τὴν παραλίαν διὰ ξυλίνης γεφύρας, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὑπῆρχε μεγάλη κίνησις.

Ἡ ἀνάπτυξις ἦτο τόσον ταχεῖα, ὥστε ἤδη τὸν 7ον αἰῶνα αἱ Συρακοῦσαι ἔστειλαν ἀποικίας εἰς διάφορα σημεῖα τῆς Σικελίας καὶ ἐκτὸς αὐτῆς. Εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἀκμῆς ἡ πόλις περιελάμβανε πέντε εὐρύχωρα διαμερίσματα, εἶχεν ἰσχυρὰν ἀκρόπολιν καὶ εὐρύτατα ὄχυράματα, τὰ ὁποῖα περιέβαλλον τὸ μεγαλύτερον μέρος αὐτῆς, καὶ ἐκοσμεῖτο μὲ λαμπρὰ δημόσια ἰδρύματα, ναοὺς, θέα-

Νόμισμα Συρακοῦσων.

Νόμισμα Ἀκράγαντος.

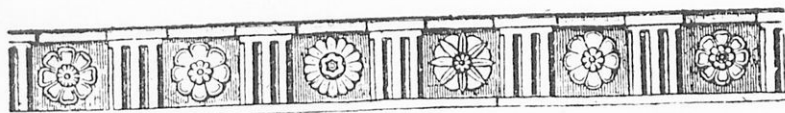
τρα, γυμναστήρια. Περίφημα εἶναι διὰ τὴν λεπτότητα καὶ τὴν χάριν τὰ χρυσᾶ, ἀργυρᾶ καὶ χάλκινα νομίσματα τῶν Συρακοῦσων, τὰ ὁποῖα κατεσκεύασαν περιώνυμοι καλλιτέχναι καὶ εἶναι

πραγματικῶς θαύματα τέχνης. Ἡ ἀξία ἑνὸς τοιούτου ἀργυροῦ νομίσματος φθάνει σήμερον χιλίας χρυσᾶς λίρας ἀγγλικάς.

Οἱ κάτοικοι τῶν Συρακουσῶν ἦσαν τολμηροί, πρόθυμοι νὰ θυσιασθοῦν διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν, τὴν ἰδικήν των καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῆς νήσου. Ἔγιναν ἀρχηγοὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ ἔκαμαν σκληροὺς ἀγῶνας πρὸς τοὺς Καρχηδονίους. Φιλόδοξοι πολὺ, ἐλάμβανον μέρος εἰς τοὺς πανελληνίους ἀγῶνας, ἐκέρδισαν πολλὰς νίκας, ἔκαμαν πολλὰ ἀφιερώματα, ἀνδριάντας καὶ ἄλλα ἀναθήματα, εἰς τοὺς τόπους τοῦ κοινοῦ προσκυνήματος τῶν Ἑλλήνων, εἰς τὴν Ὀλυμπίαν καὶ εἰς τοὺς Δελφούς.

Κορινθιακὸν ἄγγεϊον.

ΣΠΑΡΤΗ — ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ

Η ΛΑΚΩΝΙΚΗ

Τὸν 7ον καὶ 6ον αἰῶνα π. Χ. τὸ ἰσχυρότερον κράτος τῆς κυρίως Ἑλλάδος ἦτο ἡ Σπάρτη, ἡ ὁποία εὑρίσκεται εἰς τὴν Λακωνικὴν.

Ἡ Λακωνικὴ εἶναι μία μακρὰ καὶ στενὴ πεδιάς εἰς τὰ νότια τῆς Πελοποννήσου, περικυκλωμένη ἀπὸ ὄρη. Εἰς τὰ δυτικὰ τῆς ὑψώνεται ὁ Ταῦγετος μὲ τὴν ἀγρίαν καλλονὴν του, εἰς τὰ ἀνατολικά ὁ Πάρνων. Εἰς τὸ μέσον τῆς κοιλάδος τρέχει μὲ τὸ ἀδύνατον ρεῦμα του ὁ ποταμὸς Εὐρώτας.

Ἡ Λακωνικὴ ἦτο ἀρκετὰ εὐφορος. Παρήγε δημητριακά, εἰς τὰ πετρώδη μέρη ἐφύετο ἡ ἐλαία, εἰς τοὺς λόφους ἡ ἄμπελος. Τὰ ὄρη εἶναι κατάλληλα διὰ κτηνοτροφίαν. Δὲν εἶχεν ὅμως ἐξαιρετικὸν πλοῦτον, διὰ νὰ ἀναπτυχθῇ βιομηχανία, οὔτε καλοὺς λιμένας εἰς τὴν παραλίαν, διὰ νὰ ἀναπτυχθῇ ναυτιλία.

Ἡ Λακωνικὴ ἔμεινε πάντοτε γεωργικὴ. Δὲν εἶχε καμμίαν μεγάλην πόλιν. Ἡ πρωτεύουσά της Σπάρτη ἀπετελεῖτο ἀπὸ τέσσαρα χωρία ἡνωμένα.

ΟΙ ΣΠΑΡΤΙΑΤΑΙ

Εἰς τὴν πεδιάδα αὐτὴν ἐζησαν οἱ Σπαρτιάται, ἡ δυνατωτέρα ἀπὸ ὅλας τὰς δωρικὰς φυλάς. Οἱ Σπαρτιάται ἐγίναν περίφημοι καὶ ἔπαιξαν σπουδαῖον μέρος εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν.

Οἱ Σπαρτιάται ἦλθον κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δωρικῆς μεταναστεύσεως, ἐκυρίευσαν τὴν Λακωνικὴν καὶ ὑπέταξαν τοὺς παλαιοὺς κατοίκους, οἱ ὅποιοι ἦσαν Ἀχαιοὶ καὶ ἀρκετὰ προχωρημένοι εἰς τὸν πολιτισμόν. Τοὺς γεωργοὺς ἔκαμαν δούλους, ἐῖλωτας, ὅπως ὠνόμασαν αὐτοὺς. Εἰς τοὺς τεχνίτας καὶ ἐμ-

πόρους ἄφησαν περισσοτέραν ἐλευθερίαν καὶ ὠνόμασαν αὐτοὺς περιοίκους. Οἱ ἴδιοι ὠνομάζοντο Σπαρτιᾶται ἢ Λακεδαιμόνιοι.

Οἱ Σπαρτιᾶται μόνοι ἦσαν κυρίαρχοι, οἱ εἴλωτες καὶ οἱ περίοικοι, ἀπόγονοι τῶν Ἀχαιῶν, δὲν ἐλάμβανον μέρος εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους. Οἱ Σπαρτιᾶται κατεγίνοντο εἰς τὰ πολεμικά καὶ εἰς τὴν διοίκησιν, ἔζων ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα τῶν κτημάτων τῶν καὶ δὲν ἐνόμιζον τιμητικὸν νὰ ἀσχολοῦνται εἰς τὸ ἐμπόριον ἢ ἄλλην χειρωνακτικὴν ἐργασίαν. Οἱ εἴλωτες εἰργάζοντο τὰ κτήματα τῶν Σπαρτιατῶν, οἱ περίοικοι, οἱ ὅποιοι ἔζων κυρίως εἰς τὰς μικρὰς κωμοπόλεις, ἦσαν οἱ τεχνῖται καὶ ἔμποροι τῆς Λακωνικῆς. Οἱ εἴλωτες καὶ οἱ περίοικοι ἐμίσουν τοὺς Σπαρτιάτας.

Ἐπειδὴ οἱ Σπαρτιᾶται ἦσαν πολὺ ὀλιγώτεροι ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους, ἔπρεπε νὰ εἶναι ἔτοιμοι πάντοτε διὰ πᾶν ἀπρόοπτον. Διὰ τοῦτο οἱ Σπαρτιᾶται ἔζησαν διαρκῶς ὡς στρατιῶται. Ἡ Σπάρτη ὡμοίαζε μὲ στρατόπεδον ἐντὸς ἐχθρικῆς χώρας.

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ

Ἡ Σπάρτη ἔγινε πολὺ δυνατὴ καὶ ὁ κόσμος ἐπίστευεν, ὅτι τὴν δύναμίν της ἐχρεώσται εἰς τοὺς αὐστηροὺς νόμους της. Ἔλεγον, ὅτι τοὺς νόμους αὐτοὺς ἔθεσεν ἓνας σοφὸς νομοθέτης, ὁ Λυκοῦργος. Πότε ἔζησε καὶ τί ἦτο ὁ Λυκοῦργος, δὲν ἐγνώριζον καλά. Διηγοῦντο διαφόρους μύθους, οἱ ὅποιοι εἶχον σκοπὸν νὰ δείξουν, ὅτι ἡ Σπάρτη τὸ μεγαλεῖον της χρεώσται εἰς τὸν νομοθέτην της.

Εἰς τὴν Σπάρτην, ἔλεγον, ἐγίνοντο μεγάλαι ταραχαί, αἱ ὁποῖαι ἐβλαπτον πολὺ τὴν πόλιν. Ὅλαι αἱ προσπάθειαι βασιλέως καὶ πολιτῶν διὰ νὰ φέρουν τὴν γαλήνην, ἀπέτυχον. Εἰς τὴν κρίσιμον στιγμὴν (περὶ τὰ 800 π.Χ.) παρουσιάσθη σωτὴρ ὁ Λυκοῦργος.

800 Ὁ Λυκοῦργος ἦτο νεώτερος ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Πολυδέκτου. Ὁ Πολυδέκτης ἐβασίλευσεν ὀλίγους μῆνας καὶ ἀπέθανεν. Οἱ Σπαρτιᾶται ἔδωσαν τότε τὴν βασιλείαν εἰς τὸν Λυκοῦργον.

Μετ' ὀλίγον ὁμως ἡ σύζυγος τοῦ Πολυδέκτου ἐγέννησεν υἱόν. Ὁ Λυκοῦργος, ὅπως ἦτο δίκαιος, ἐσκέφθη, ὅτι ὁ θρόνος ἀνήκει εἰς τὸν μικρόν. Ἔλαβεν αὐτὸν εἰς τὴν ἀγκάλῃν του, τὸν ἔφερεν εἰς τὴν ἀγοράν, εἰς τὸν τόπον δηλαδὴ, ὅπου ἔκαμνε συγκεντρώσεις ὁ λαός, καὶ εἶπε: — Σπαρτιᾶται, αὐτὸς εἶναι ὁ βασιλεὺς σας. Ἐλπίζω ὅτι θὰ φέρῃ τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν χαρὰν εἰς τὸν λαόν. Δι' αὐτὸ τὸν ὀνομάζω Χαρίλαον.

Ὅταν ὁ Χαρίλαος ἔφθασεν εἰς ἡλικίαν, ἔλαβε τὸν θρόνον καὶ ὁ Λυκοῦργος ἔφυγεν ἀπὸ τὴν Σπάρτην, περιηγήθη διαφόρους χώρας, εἶδε καὶ ἔμαθε πολλά, ἐσκέφθη πολὺ καὶ ἔγινε σοφὸς καὶ πολὺ φρόνιμος ἄνθρωπος.

Ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, εὗρηκε τὴν Σπάρτην εἰς μεγάλην ταραχήν. Ὁ Χαρίλαος εἶχε φονευθῇ εἰς μίαν συμπλοκήν. Οἱ συμπολιταὶ του κατέφυγον εἰς αὐτόν, διὰ νὰ σώσῃ τὴν κατάστασιν. Ἐκεῖνος ἐδίσταζεν. Ἐπῆγε μάλιστα εἰς τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, διὰ νὰ ζητήσῃ τὴν γνώμην τοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνος. Ἡ Πυθία τὸν ἐνεθάρρυνε πολὺ.

«Ἦλθες ἐδῶ εἰς τὸν ναόν μου νὰ ζητήσῃς συμβουλὴν. Τί νὰ σὲ ὀνομάσω, θεὸν ἢ ἄνθρωπον;» Καὶ τὸν ἐβεβαίωσεν, ὅτι οἱ νόμοι του θὰ εἶναι οἱ καλύτεροι καὶ θὰ κάμουν μέγα καλὸν εἰς τὸν τόπον, ἂν τοὺς φυλάξουν οἱ Σπαρτιᾶται. Ἔλεγον, ὅτι ὁ ἴδιος ὁ θεὸς Ἀπόλλων ἐφώτισε τὸν Λυκοῦργον νὰ νομοθετήσῃ καὶ ἀκόμη, ὅτι τοὺς νόμους του ἔλαβεν ἀπὸ τὴν Κρήτην, ἡ ὁποία ἀπὸ παλαιοὺς χρόνους εἶχε σοφοὺς νόμους.

Ὁ Λυκοῦργος ὥρκισε τοὺς συμπολίτας του, ὅτι θὰ κρατήσουν τοὺς νόμους του, ἕως ὅτου ἐπιστρέψῃ ἀπὸ μίαν περιόδειαν. Ἐφυγε καὶ δὲν ἐπέστρεψέ, διὰ νὰ εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ τοὺς κρατήσουν διὰ πάντοτε.

ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΟΥ ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ

Εἰς τὴν Σπάρτην ὅλα, οἰκογενειακὴ ζωὴ, ἀνατροφὴ παίδων, νόμοι, ἔθιμα, εἶχον ἓνα σκοπόν, νὰ κάμουν τοὺς Σπαρτιάτας ρωμαλέους καὶ τολμηροὺς στρατιώτας. Ἡ ζωὴ τοῦ Σπαρτιάτου ἀπὸ τὰ παιδικὰ χρόνια μέχρι γηρατειῶν ἦτο ζωὴ στρατιώτου, ἡ δὲ Σπάρτη διαρκὲς στρατόπεδον.

Οἱ κληροῖ. Ἡ γῆ ἐθεωρεῖτο κτῆμα τοῦ κράτους καὶ ὁ Λυκοῦργος ἐμοίρασεν αὐτὴν εἰς τοὺς στρατιώτας. Ἐκάστη οἰκογένεια εἶχε τὸν κληρὸν τῆς, τὸ μερίδιόν τῆς δηλαδή, τὸ ὁποῖον δὲν ἐπετρέπετο νὰ πωλήσῃ. Τὰ κτήματα δὲν ἐκαλλιέργουν οἱ Σπαρτιᾶται. Τὰ ἐκαλλιέργουν οἱ εἰλωτες. Οἱ εἰλωτες ἦσαν κτῆμα τοῦ κράτους, ὅπως ἡ γῆ, καὶ τὸ κράτος εἶχε μοιράσει αὐτοὺς εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, ὅπως καὶ τὰ κτήματα, διὰ νὰ τὰ καλλιεργοῦν. Συνήθως εἰργάζοντο ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν γυναικῶν. Εἰς τὰς τέχνας καὶ τὸ ἐμπόριον κατεγίνοντο οἱ περίοικοι. Οἱ Σπαρτιᾶται εἰσέπραττον τὰ εἰσοδήματα καὶ οἱ ἴδιοι κατεγίνοντο ἀποκλειστικῶς εἰς τὰ πολεμικά καὶ τὴν διοίκησιν. Οἱ Σπαρτιᾶται ἦσαν οἱ κύριοι, ἡ ἀριστοκρατία, οἱ εἰλωτες καὶ περίοικοι ἦσαν ὑποτελεῖς.

Ἡ Κυβέρνησις τοῦ Κράτους. Ἡ διοίκησις τῆς Σπάρτης ἦτο πολὺ ἀπλῆ. Οἱ Σπαρτιᾶται εἶχον δύο βασιλεῖς, οἱ ὁποῖοι ὅμως ἔχασαν ἑνωρὶς τὴν ἐξουσίαν. Διετήρουν μόνον τιμητικὰ ἀξιώματα. Ἐθεωροῦντο ἀπόγονοι τοῦ Ἑρακλέους. Εἶχον μεγαλύτερον κληρὸν, μεγαλυτέραν μερίδα εἰς τὰ συσσίτια καὶ εἰς τὰ λάφυρα τοῦ πολέμου, προήδρευον εἰς τὴν Γερουσίαν, εἰς τὰς τελετάς, ἦσαν οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ στρατοῦ εἰς τὸν πόλεμον.

Ἡ ἐξουσία ἀνῆκε κυρίως εἰς τοὺς εὐγενεῖς. Τὸ κράτος ἐκυβέρνηα τὸ συμβούλιον τῶν εὐγενῶν, ἡ λεγομένη Γερουσία. Ἡ Γερουσία ἀπετελεῖτο ἀπὸ 28 ἰσόβια μέλη, τὰ ὁποῖα ἐξέλεγον οἱ εὐγενεῖς ἀπὸ τοὺς σημαντικωτέρους κτηματίας.

Ἡ Γερουσία διώριζε μίαν ἐκτελεστικὴν ἐπιτροπὴν ἀπὸ πέντε μέλη δι' ἕν ἔτος, τοὺς λεγομένους Ἐφόρους. Οἱ Ἐφοροὶ ἐφρόντιζον νὰ κρατοῦν οἱ πολῖται μὲ ἀκρίβειαν τὰς παλαιὰς συνθηεῖας καὶ τοὺς νόμους καὶ παρηκολούθουν τὴν ἀνατροφὴν τῶν νέων καὶ τὴν ἐργασίαν τῶν ὑπαλλήλων. Μὲ τὸν καιρὸν ἔγιναν ἡ κυριωτάτη ἀρχὴ τῆς Σπάρτης. Ἐπέβλεπον ὅλα καὶ εἶχον δικαίωμα νὰ τιμωροῦν τοὺς πολίτας, τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς βασιλεῖς ἀκόμη.

Οἱ ἄρχοντες ἡρώτων τὴν γνώμην τοῦ λαοῦ. Ἐκάλουν τοὺς στρατευσίμους εἰς συγκέντρωσιν, ἡ ὁποία ὠνομάζετο Ἀπέλλα. Αὕτῃ ἐξέλεγε τοὺς γερουσιαστάς, τοὺς ἐφόρους, τοὺς ὑπαλλή-

λους. Συνήθως όμως ή 'Απέλλα δέν είχε γνώμην καί ένέκρινε χωρίς συζήτησιν τās άποφάσεις τών άρχόντων.

ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Ή άνατροφή τών νέων κύριον σκοπόν είχε νά τούς κάμη καλούς πολεμιστάς. Είς τήν Σπάρτην όλοι έγυμνάζοντο. Οί άνδρες διά νά γίνουν καλοί στρατιώται, αί γυναίκες διά νά γεννήσουν εύρωστα παιδιά.

Όταν έγεννᾶτο τὸ παιδίον, τὸ παρουσίαζον εἰς τοὺς ἄρχοντας. Ἐάν είχε κανέν φυσικόν ἐλάττωμα, δέν ένεγράφετο εἰς τὸν κατάλογον τών Σπαρτιατῶν, ἔχανε δηλαδή τὰ πολιτικά του δικαιώματα. Ἐάν ἦτο εύρωστον, τὸ παρέδιδον εἰς τὴν μητέρα, ἡ ὁποία τὸ ἐμεγάλωνεν, ἕως ὅτου γίνη 7 ἐτῶν. Ἀπὸ τότε ἡ πολιτεία παρελάμβανε τὰ παιδιά καὶ τὰ ἀνέτρεφεν, ὅπως αὐτὴ ἤθελε.

Τὰ παιδιά ἔκαμνον βαρύτατα γυμνάσια καὶ ἐσυνήθιζον εἰς τὴν σκληραγωγίαν. Ἐκοιμῶντο εἰς τὸ ὑπαιθρον ἐπάνω εἰς τὰ καλάμια, τὰ ὁποῖα ἔκοπτον τὰ ἴδια ἀπὸ τὴν ὄχθην τοῦ Εὐρώτα. Εἰς ὠρισμένας ἑορτὰς τὰ ἐμαστίγωνον ἐμπρὸς εἰς τὸν βωμόν τόσον δυνατά, ὥστε νά τρέχη αἶμα. Ὁ νέος ἔπρεπε νά ὑποφέρῃ μὲ θάρρος, χωρὶς νά προφέρῃ λέξιν.

Διά νά τούς συνηθίσουν εἰς τοὺς δόλους τοῦ πολέμου, ἐπέτρεπον νά κλέπτουν, ἰδίως φαγώσιμα. Ἦτο ὅμως μεγάλη ἐντροπὴ νά ἀνακαλυφθοῦν.

Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΣΠΑΡΤΙΑΤΩΝ

Εἰς τὴν Σπάρτην ἡ ζωὴ τών κατοίκων ἦτο ὠρισμένη μὲ ἀκρίβειαν. Όλοι ἔπρεπε νά ζοῦν καὶ νά συμπεριφέρονται μὲ τὸν ἴδιον τρόπον. Οἱ Σπαρτιάται δηλαδή είχον συνηθείας, τās ὁποίας ἔπρεπε νά ἀκολουθοῦν όλοι. Αὐτὰ ἦσαν τὰ ἥθη τών Σπαρτιατῶν, τὰ ὁποῖα διετήρησαν μὲ μεγάλην αὐστηρότητα ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας.

Ὁ Σπαρτιάτης ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἐγίνετο στρατιώτης, ἐπὶ γαίνειν εἰς τὸ κυνήγιον καὶ ἐγυμνάζετο μὲ τοὺς νέους τῆς ἡλικίας του. Ἐνυμφεύετο τριάκοντα ἐτῶν καὶ ἔκαμνεν οἰκογέ-

νειαν. Δὲν ἔτρωγεν ὅμως εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ μὲ τὴν γυναῖκα τοῦ, ἀλλὰ μὲ τοὺς ἄλλους ἄνδρας εἰς κοινὰς τραπέζας, εἰς τὰ λεγόμενα **συσίτια**.

Οἱ Σπαρτιᾶται δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ εἰκοστοῦ μέχρι τοῦ ἑξήκοστοῦ ἔτους ἔτρωγον μαζί καὶ ἐκοιμῶντο ἀνὰ 15 εἰς σκηνὰς ὡς παντοτεινοὶ στρατιῶται. Ὁ καθείς ἔδιδε τὸ ἀνάλογον ἀπὸ τὸ εἰσόδημά του. Ἡ μαγειρική των δὲν ἦτο ἐξαιρετική. Ἐτρωγον πολὺ ἀπλᾶ φαγητά. Τὸ συνηθέστερον φαγητὸν ἦτο σοῦπα ἀπὸ κρέας χοιρινὸν καὶ ξεῖδι, ὁ μ ἔ λ α ς ζ ω μ ό ς, ὅπως ἔλεγον. Ὁ ζωμὸς αὐτὸς ἔγινε περίφημος. Ἐνας βασιλεὺς τῆς Ἀσίας ἠθέλησε νὰ τὸν δοκιμάσῃ, διότι ἐνόμιζεν ὅτι εἶναι κάτι ἐξαιρετικόν. Προσεκάλεσε λοιπὸν ἰδιαίτερον μάγειρον ἀπὸ τὴν Σπάρτην. Ὅταν ὅμως ἐγεύθη, δὲν ἔμεινεν ἐνθουσιασμένος. Ὁ μάγειρος τοῦ εἶπε τότε : « Διὰ νὰ ἀπολαύσῃς τὸν ζωμὸν αὐτόν, πρέπει νὰ γυμνασθῇς, νὰ ἰδρώσῃς καὶ νὰ λουσθῇς προηγουμένως εἰς τὸν Εὐρώταν ».

Ὅλη ἡ ζωὴ τῶν Σπαρτιατῶν ἦτο στρατιωτικὰ γυμνάσια. Ἐτρεχον, ἐπῆδων, ἐμάνθανον στρατιωτικοὺς χοροὺς καὶ πολεμικὰ ὅσματα. Περίφημα ἦσαν τὰ στρατιωτικὰ ὅσματα τῶν Σπαρτιατῶν, *«καλά, διὰ νὰ ἐνθουσιάζουν τοὺς νέους, ὥστε νὰ περιφρονοῦν τὴν ζωὴν των»*, ὅπως ἔλεγον. Εἰς τὰς μεγάλας ἑορτὰς οἱ Σπαρτιᾶται ἐσχημάτιζον τρεῖς χοροὺς, τῶν γερόντων, τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν παιδιῶν. Ὁ χορὸς τῶν γερόντων ἔψαλλε πρῶτος :

— *«Ἡμεῖς ἤμεθα μίαν φορὰν δυνατὰ παλληκάρια»*.

Οἱ ἄνδρες ἀπῆντων :

— *«Ἡμεῖς εἴμεθα τώρα. Ἄν θέλῃς, δοκίμασε»*.

Καὶ τὰ παιδιὰ προσέθετον :

— *«Ἡμεῖς θὰ γίνωμεν πολὺν καλύτεροι»*.

Δὲν ἐπετρέπετο εἰς τοὺς Σπαρτιάτας νὰ κατὰγίνωνται εἰς ὅ,τι δὲν ἔχει σχέσιν μὲ τὰ στρατιωτικά, εἰς τὸ ἐμπόριον π.χ., εἰς τὰς τέχνας, καὶ νὰ ἀσχολοῦνται μὲ πᾶσαν ἄλλην ἐργασίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν κερδίζει κανεὶς χρήματα. Ἐπίσης δὲν ἐπέτρεπον εἰς τοὺς ξένους νὰ μένουν πολὺν καιρὸν εἰς τὴν Σπάρτην, οὔτε εἰς τοὺς Σπαρτιάτας νὰ ταξιδεύουν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, διὰ νὰ μὴ μάθουν οἱ πολῖται τὰς συνηθείας ἄλλων τόπων.

Ὁ Λυκοῦργος ἀπηγόρευσε τὰ χρυσὰ νομίσματα καὶ ἔκοψε σιδηρᾶ, τὰ ὅποια εἶχον πολὺ βάρος καὶ ὀλίγην ἀξίαν. Αὐτὸ ἐδυσκόλευε τὸ ἐμπόριον καὶ περιώριζε πολλὰς κακίας, τὴν κλοπὴν, τὴν φιλαργυρίαν, τὴν σπατάλην καὶ τὴν πολυτέλειαν.

Οἱ Σπαρτιᾶται δὲν ἐμάνθανον πολλὰ γράμματα. Διὰ τοῦτο δὲν εἶχον κανένα μέγαν συγγραφέα ἢ καλλιτέχνην. Ἐσυνήθιζον ὅμως νὰ εἶναι σεμνοί, νὰ ὁμιλοῦν ὀλίγα καὶ νὰ ἐκφράζουν σπουδαίας σκέψεις μὲ ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγωτέρας λέξεις καὶ μὲ κάποιαν εἰρωνίαν. Αὐτὸ ἦτο τὸ λακωνίζειν. Ὅταν κάποτε ἠρώτησαν ἓνα βασιλέα τῆς Σπάρτης, πόσοι εἶναι ὅλοι οἱ Σπαρτιᾶται, μὲ σκοπὸν νὰ τὸν πειράξουν, ἐπειδὴ ἡ Σπάρτη εἶχε πάντοτε ὀλίγους κατοίκους, ἐκεῖνος ἀπήντησεν: *Ἀρκετοί, διὰ νὰ σωφρονίσουν τοὺς κακοὺς.* Ὅταν ἠρώτησαν τὸν Λυκοῦργον, διατί ὥρισε τόσον ἀπλᾶς καὶ εὐθηνᾶς θυσίας, εἶπε: *Διὰ νὰ μὴ βαρυνθῶν οἱ Σπαρτιᾶται νὰ λατρεύουν τοὺς θεοὺς.*

Οἱ Σπαρτιᾶται ἐδείκνυν μεγάλον σεβασμὸν εἰς τοὺς γέροντας. Ὅταν κάποτε εἰς τοὺς Πανελληνίους ἀγῶνας εἰσῆλθεν εἰς τὸ στάδιον ἓνας γέρων καὶ δὲν εὗρισκε θέσιν νὰ καθῆται, οἱ περισσότεροι θεαταὶ ἤρχισαν νὰ γελοῦν καὶ νὰ τὸν πειράζουν. Οἱ Σπαρτιᾶται ὅμως τὸν ἐκάλεσαν καὶ τοῦ ἔδωκαν θέσιν. Οἱ θεαταὶ τότε ἐχειροκρότησαν καὶ ὁ γέρων εἶπεν: *Ὅλοι οἱ Ἕλληνες γνωρίζουν τὸ καλόν, ἀλλὰ τὸ πράττουν μόνον οἱ Σπαρτιᾶται.*

Αἱ γυναῖκες

Εἰς τὴν Σπάρτην αἱ γυναῖκες εἶχον μεγάλην θέσιν. Οἱ ἄνδρες τὰς ἐσέβοντο καὶ ἤκουον τὴν γνώμην των.

Τὰ κορίτσια ἀνετρέφοντο ὅπως καὶ τὰ ἀγόρια. Ἐγυμνάζοντο καὶ αὐτά, ὅπως ἐκεῖνα, καὶ ἐφόρουν κοντὸν χιτῶνα, ὁ ὁποῖος ἐφθανεν ἕως τὰ γόνατα, διὰ νὰ κινεῖνται ἐλεύθερα. Ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς ἐορτὰς καὶ παρευρίσκοντο εἰς τοὺς ἀγῶνας. Αὐτὸ ἔκαμνεν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, οἱ ὅποιοι εἶχον περιωρισμένας τὰς γυναῖκας.

Ἡ ἀνατροφή αὐτὴ ἔκαμνε τὰς Σπαρτιάτιδας δυνατὰς εἰς τὸ σῶμα καὶ γενναίας εἰς τὴν ψυχὴν. Πολλαὶ ἀπ' αὐτὰς ἔγιναν περίφημοι διὰ τὸν ἥρωισμόν των. Ἦσαν ὑπερήφανοι διὰ τὴν

ἐξαιρετικὴν θέσιν των. "Όταν μία ἄλλη ἑλληνὶς εἶπεν εἰς μίαν Σπαρτιάτιδα: *Μόνοι σεῖς αἱ Σπαρτιάτιδες ἐξουσιάζετε τοὺς ἄνδρας σας*, ἐκείνη ἀπήντησε: *Διότι μόνοι ἡμεῖς γεννῶμεν ἄνδρας*.

"Όταν αἱ μητέρες παρέδιδον τὴν ἀσπίδα εἰς τὸν υἱόν, ἔλεγον: *"Ἡ τὰν ἢ ἐπὶ τὰς"* δηλαδή ἢ νὰ φέρῃς τὴν ἀσπίδα ὀπίσω νικητῆς ἢ νὰ σὲ φέρουν ἐπάνω εἰς αὐτὴν ἔνδοξον νεκρόν. "Όταν αἱ φίλαι παρηγόρουν τὴν μητέρα ἑνὸς ἐνδόξου στρατηγοῦ, ὁ ὁποῖος εἶχε φονευθῇ εἰς τὴν μάχην, ἐκείνη εἶπε: *Μὴ ἀνησυχῇτε. Ἡ Σπάρτη ἔχει πολλοὺς ὡσὰν τὸν υἱόν μου*.

Αἱ Σπαρτιάτιδες ἀνέτρεφον μὲ μεγάλην προσοχὴν καὶ φροντίδα τὰ τέκνα των. Εἶχαν τόσην φήμην εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὥστε πολλοὶ πλούσιοι καὶ βασιλεῖς ξένοι ἐλάμβανον γυναῖκας ἀπὸ τὴν Σπάρτην, διὰ νὰ ἀναθρέψουν καλὰ τὰ παιδιὰ των.

Ο ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ

Μὲ τὴν μεγάλην αὐτὴν ἐπιμονὴν οἱ Σπαρτιάται κατάρθωσαν νὰ ἔχουν τὸν καλύτερον πεζικὸν στρατὸν τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ κυριώτερον σῶμα τοῦ σπαρτιατικοῦ στρατοῦ ἦσαν οἱ ὀπλίται. Ὁ ὀπλίτης εἶχε βαρύτερον ὅπλισμόν. Ἐφόρει πρῶτον τὴν περικεφαλαίαν, ἢ ὁποία προφυλάττει τὴν κεφαλὴν, τὸ πρόσωπον καὶ τὸν λαιμόν, ὀρειχάλκινον θώρακα, ὁ ὁποῖος προφυλάττει τὸ στήθος καὶ τὰ νῶτα, κνημίδας ἀπὸ δέρμα, αἱ ὁποῖαι προφυλάττουν τοὺς πόδας. Εἰς τὸ ἀριστερὸν χεῖρ ἐκράτει μεγάλην στρογγύλην ἀσπίδα, ἢ ὁποία ἐπροστάτευεν ὅλον τὸ σῶμα. Αὐτὰ ἦσαν τὰ ἀμυντικὰ ὅπλα του. Τὰ ἐπιθετικὰ ὅπλα του ἦσαν μακρὸν δόρυ καὶ κοντὸν ξίφος.

Οἱ ὀπλίται παρετάσσοντο ὁ εἰς πλησίον τοῦ ἄλλου, ὥστε ἡ δεξιὰ πλευρὰ ἐκάστου νὰ καλύπτεται ἀπὸ τὸ ἀριστερὸν ἄκρον τῆς ἀσπίδος τοῦ παραστάτου. Κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν ἐσχηματίζετο τεῖχος ἀπὸ ἀσπίδας. Παρετάσσοντο 8—10 τοιαῦται σειраί, ἢ μία ὀπίσω ἀπὸ τὴν ἄλλην καὶ ἐσχηματίζετο ἰσχυρὸν σῶμα στρατοῦ, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται φάλαγξ.

Ἡ σπαρτιατικὴ φάλαγξ ἦτο στερεώτατον τάγμα, τὸ ὁποῖον ἦτο δύσκολον νὰ διασπάσῃ ὁ ἐχθρός. Οἱ ὀπλίται ἐβάδιζον εἰς

τὴν μάχην μὲ τὸν ἦχον αὐλοῦ καὶ ἐνθουσιάζοντο ἀπὸ τὸ ἐμβατήριον ᾠσμα, τὸν παιᾶνα.

Ὀπλῖται Σπαρτιᾶται.

Ἐπὶ δύο αἰῶνας ὁ σπαρτιατικὸς στρατὸς δὲν ἐνίκηθη οὐδεμίαν φορὰν καὶ ἐχρησίμευσεν ὡς παράδειγμα εἰς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας.

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ — Ο ΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΣ

Δυνατοὶ μὲ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου οἱ Σπαρτιᾶται προσέβαλον τοὺς γείτονάς των, διὰ νὰ κάμουν ἰδικούς των τοὺς ἀγρούς των, ἐπειδὴ ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας των εἶχεν αὐξηθῇ καὶ ἐχρειάζοντο νέους κλήρους. Ἔστρεψαν πρὸ πάντων τὰ βλέμματά των εἰς τὴν γείτονά των Μεσσηνίαν, ἥ ὁποία εἶχεν εὐφορώτατον ἔδαφος.

Ἐκαμαν σκληροὺς πολέμους μὲ τοὺς Μεσσηνίους, οἱ ὅποιοι διήρκεσαν πολλὰ ἔτη, τὸν 8ον καὶ 7ον αἰῶνα π. Χ., καὶ ὠνομάσθησαν Μεσσηνιακοὶ πόλεμοι.

Διηγοῦνται, ὅτι εἰς τὸν πρῶτον πόλεμον μὲ τοὺς Μεσση-

νίους ἐνίκησαν οἱ Σπαρτιᾶται καὶ ἐκυρίευσαν μίαν σπουδαίαν πόλιν. Οἱ Μεσσήνιοι ὅμως ἐκλείσθησαν εἰς τὸ φρούριον, τὸ ὁποῖον εἶχον εἰς ἓν ἀπόκρημνον ὄρος, τὴν Ἰθώμην. Οἱ Σπαρτιᾶται περιεκύκλωσαν τὸ ὄρος καὶ ἐπερίμενον νὰ παραδοθοῦν οἱ ἐχθροὶ ἀπὸ τὴν πεῖναν.

Ἀρχηγὸς τῶν Μεσσηνίων ἦτο ἓνας ἀπὸ τοὺς σημαντικωτέρους εὐγενεῖς, ὁ **Ἀριστόδημος**, ἀπὸ βασιλικὸν αἷμα. Ὁ Ἀριστόδημος, ὅταν εἶδε τὸν κίνδυνον, ἔστειλε κρυφίως ἀνθρώπους εἰς τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, διὰ νὰ ἐρωτήσῃ, τί ἔπρεπε νὰ κάμῃ, διὰ νὰ σωθῇ ἡ Ἰθώμη.

Ἡ Πυθία ἀπήντησεν, ὅτι πρέπει νὰ θυσιασθῇ μία κόρη ἀπὸ βασιλικὸν αἷμα. Ὁ Ἀριστόδημος, διὰ νὰ σώσῃ τὴν πατρίδα του, ἀπεφάσισε νὰ θυσιάσῃ τὴν θυγατέρα του. Οἱ Μεσσήνιοι ἔλαβον θάρρος, διότι ἐπίστευσαν, ὅτι θὰ ἔχουν τὸν θεὸν μαζί των, ἐξῆλθον ἀπὸ τὸ φρούριον καὶ ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τοὺς Σπαρτιάτας, συνέλαβον τριακοσίους αἰχμαλώτους καὶ τὸν βασιλέα των.

Βραδύτερον ὅμως οἱ Σπαρτιᾶται ἐνίκησαν πάλιν τοὺς Μεσσηνίους. Ὁ Ἀριστόδημος ἀπηλπισμένος, διότι ἀδίκως ἐθυσίασε τὴν κόρην του, ἀπέθανεν ἐπάνω εἰς τὸν τάφον της.

Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ — ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ, ΤΥΡΤΑΙΟΣ

Οἱ Μεσσήνιοι ὑπετάχθησαν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας καὶ ἔζησαν σκληροτάτην ζωὴν. Ἐπερίμενον ὅμως τὴν στιγμὴν νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὸν σπαρτιατικὸν ζυγόν.

Τὴν ἐπανάστασιν προητοίμασεν ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐξέχοντας Μεσσηνίους, ὁ **Ἀριστομένης**, ὁ ὁποῖος καὶ αὐτὸς ἦτο ἀπὸ βασιλικὸν αἷμα. Ἐπέτυχε τὴν εὐκαιρίαν, ὅταν οἱ Σπαρτιᾶται εἶχον φιλονικίας μεταξύ των, καὶ ἐζήτησε τὴν βοήθειαν καὶ ἄλλων γειτόνων, οἱ ὁποῖοι ἐπίσης ἐμίσουν τοὺς Σπαρτιάτας. Ἐγινε μεγάλη ἐπανάστασις. Οἱ Μεσσήνιοι ἐπετέθησαν ἐναντίον τῶν Σπαρτιατῶν, οἱ ὁποῖοι ἦσαν εἰς τὴν Μεσσηνίαν, τοὺς ἐνίκησαν καὶ τοὺς ἐξεδίωξαν.

Μετὰ τὴν πρώτην ἐπιτυχίαν ὁ Ἀριστομένης ἔλαβε θάρρος

καὶ ἔκαμε κατορθώματα, τὰ ὅποια τὸν ἐδόξασαν. Εἰσέβαλεν εἰς τὴν Λακωνικὴν καὶ ἐπροχώρησε μέχρι τῆς Σπάρτης. Κατώρθωσε μάλιστα μίαν νύκτα νὰ εἰσέλθῃ κρυφίως εἰς τὴν πόλιν, νὰ ἀναβῇ εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς καὶ νὰ κρεμάσῃ ἐντὸς αὐτοῦ μίαν ἀσπίδα, τὴν ὁποίαν εἶχε κυριεύσει ἀπὸ τοὺς Σπαρτιάτας. Ἐπάνω εἰς τὴν ἀσπίδα εἶχε γράψῃ: «Ὁ Ἀριστομένης ἀφιερώνει εἰς τὴν θεὰν Ἀθηνᾶν τὴν ἀσπίδα ἀπὸ τὰ λάφυρα, τὰ ὅποια ἔλαβεν ἀπὸ τοὺς Σπαρτιάτας».

Λέγουν, ὅτι οἱ Σπαρτιάται ἠρώτησαν τὸν θεόν, τί ἔπρεπε νὰ κάμουν, καὶ ἐκεῖνος τοὺς συνεβούλευσε νὰ ζητήσουν στρατηγὸν ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους. Οἱ Ἀθηναῖοι, διὰ νὰ τοὺς πειράξουν, ἔστειλαν ὡς στρατηγὸν ἓνα χωλόν, ὁ ὁποῖος ὠνομάζετο **Τυρταῖος**. Ἀλλ' ὁ Τυρταῖος εἶχε σπουδαῖον χάρισμα. Ἐκαμνε πολεμικὰ τραγούδια, μὲ τὰ ὅποια ἠλέκτριζε τοὺς Σπαρτιάτας. Ἐν ἀπ' αὐτὰ ἀρχίζει:

*«Τί τιμὴ σὸ παλληκάρι, διὰν προῶτο σὴ φωτιά
σοζοιωθῇ γιὰ τὴν πατρίδα μὲ τὴ σπάθα σὴ δεξιὰ».*

Οἱ Σπαρτιάται, ἐνθουσιασμένοι ἀπὸ τὰ ἔσματα, ὥρμησαν ἐναντίον τῶν Μεσσηνίων, τοὺς ἐνίκησαν, συνέλαβον τὸν Ἀριστομένην αἰχμάλωτον καὶ τὸν ἐκρήμνισαν εἰς ἓν βάραθρον.

Ὁ Ἀριστομένης ἔπεσεν ἐπάνω εἰς ἄλλα πτώματα καὶ δὲν ἐφονεύθη. Ἐνῶ ὅμως ἐπερίμενε ν' ἀποθάνῃ ἀπὸ τὴν πείναν, παρετήρησε μίαν ἀλώπεκα πλησίον του νὰ γυρίζῃ εἰς τὸ βάραθρον. Τὴν παρηκολούθησε καὶ εἶδε τὴν ὁπὴν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξῆλθεν. Ἐπλάτυνεν αὐτὴν καὶ κατῶρθωσε νὰ διαφύγῃ.

Ἡ παρουσία του εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Μεσσηνίων ἔδωσε νέαν ζωὴν εἰς αὐτούς. Ὁ πόλεμος ἐξηκολούθησεν, ἐπεκράτησαν ὅμως οἱ Σπαρτιάται. Ἀπηλπισμένος τότε ὁ ἥρως τῶν Μεσσηνίων ἔλαβε μαζί πολλοὺς συμπατρίωτας του καὶ ἔφυγε μακρὰν ἀπὸ τὴν πατρίδα του, διὰ νὰ κάμῃ ἀποικίαν εἰς ξένην χώραν.

Οἱ Μεσσήνιοι διεσκορπίσθησαν εἰς διάφορα μέρη. Ἄλλοι ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, ἄλλοι ἔφθασαν εἰς τὴν Σικελίαν καὶ

ἔκτισαν ἐκεῖ μίαν σπουδαίαν πόλιν, τὴν Μεσσήνην, ἣ ὁποία ὑπάρχει ἀκόμη καὶ σήμερον. Ὅσοι ἔμειναν εἰς τὴν πατρίδα τῶν, ἔγιναν εἰλωτες τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ἐκαλλιέργουν τοὺς ἀγρούς, τοὺς ὁποίους ἐξουσίαζον τώρα οἱ κατακτηταί.

Η ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ

Δυνατώτεροι τώρα μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Μεσσηνίας οἱ Σπαρτιάται ὑπεχρέωσαν σχεδὸν ὅλους τοὺς Πελοποννησίους νὰ γίνουν σύμμαχοι τῶν.

Πολλὰ κράτη καὶ λαοὶ τῆς Πελοποννήσου, οἱ Ἀρκάδες, οἱ Ἡλεῖοι, ἡ Κόρινθος καὶ ἄλλα, ἐκτὸς τοῦ Ἰσθμοῦ τὰ Μέγαρα καὶ ἡ Αἴγινα, ἔκαμαν συμμαχίαν μετὰ τὴν Σπάρτην. Συνεφώνησαν κάθε κράτος νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν του, ἀλλὰ νὰ ἀκολουθοῦν τοὺς Σπαρτιάτας εἰς τὸν πόλεμον. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐσχηματίσθη ἡ Π ε λ ο π ο ν ν η σ ι α κ ῆ Σ υ μ μ α χ ί α, τὴν ὁποίαν διηύθυνε συμβούλιον ἀπὸ ἀντιπροσώπους τῶν συμμάχων (6ος αἰών).

Ἡ Συμμαχία ἀπέκτησε μεγάλην δύναμιν καὶ ὠφέλησε πολὺ τὴν Ἑλλάδα. Πρώτην φοράν ἐλληνικὰ κράτη εἶχον ἐνωθῇ καὶ ἀνεγνώρισαν ἓνα ἀρχηγόν. Αἱ φιλονικίαι καὶ οἱ πόλεμοι μεταξὺ τῶν μικρῶν κρατῶν τῆς Πελοποννήσου ἔλειψαν καί, ὅταν ἀργότερον παρουσιάσθῃ φοβερός κίνδυνος διὰ τὴν Ἑλλάδα, οἱ Πέρσαι, ἡ Πελοποννησιακὴ Συμμαχία εἶχε, διὰ νὰ τοὺς πολεμήσῃ, μεγάλας στρατιωτικὰς δυνάμεις.

Νόμισμα Σπάρτης.

Παριστάνει τὴν Χαλκίοικον Ἀθηνᾶν.

ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

ΣΟΛΩΝ — ΠΕΙΣΙΣΤΡΑΤΟΣ

Η ΑΤΤΙΚΗ

Οἱ Σπαρτιᾶται ἐλάτρευσαν περισσότερο τὸν θεὸν τοῦ πολέμου, ἐνῶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐλάτρευσαν ἐκτὸς αὐτοῦ τὴν Ἀθηνᾶν, τὴν θεὰν τῆς σοφίας, δηλαδὴ τὰς τέχνας καὶ τὰ γράμματα.

Αὐτὴν τὴν λατρείαν τῆς Ἀθηνᾶς οἱ Ἀθηναῖοι παρέστησαν μὲ ἓνα ὥραϊον μῦθον. Εἰς πολὺ παλαιούς χρόνους, τὸν καιρὸν τῶν βασιλέων, ὅταν μόλις εἶχε κτισθῇ ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν, δύο δυνατοὶ θεοί, ὁ Ποσειδῶν, ὁ θεὸς τῆς θαλάσσης, καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ θεὰ τῆς σοφίας, ἐφιλονίκησαν, ποῖος θὰ ἐξουσιάζῃ τὴν Ἀττικὴν καὶ θὰ δώσῃ τὸ ὄνομά του εἰς τὴν πόλιν. Ὁ Ποσειδῶν ἐτρύπησε μὲ τὴν τρίαινάν του τὸν βράχον τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἔκαμε νὰ πηδήσῃ μία πλουσία πηγὴ. Ἡ Ἀθηνᾶ ἐκτύπησε μὲ τὸ δόρυ τῆς τὸν ἴδιον βράχον καὶ ἔκαμε νὰ φυτρώσῃ μία ἐλαία. Αὐτὰ θὰ ἦσαν τὰ δῶρα τοῦ καθενὸς διὰ τὴν Ἀττικὴν, ἃν ἐγίνετο ἰδική του. Ἐπειδὴ δὲν ἠδύναντο νὰ λύσουν μόνοι τὴν διαφορὰν τῶν, προσεκάλεσαν κριτὰς τοὺς ἄλλους θεοὺς, οἱ ὅποιοι ἔδωσαν τὸ δίκαιον εἰς τὴν Ἀθηνᾶν, διότι ἐθεώρησαν ὡς πολυτιμότερον δῶρον τὴν ἐλαίαν. Ἀπὸ τότε ἡ Ἀθηνᾶ ἔμεινε κυρία τῆς Ἀττικῆς, ἔδωσε τὸ ὄνομά της εἰς τὴν πόλιν καὶ ἔγινε προστάτις τῶν Ἀθηνῶν.

Αἱ Ἀθῆναι εὐρίσκοντο εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἡ ὁποία εἶναι χερσόνησος καὶ ἐκτείνεται εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον. Τὸ ἥμισυ τῆς ἐπιφανείας τῆς καλύπτεται ἀπὸ ὄρη, μεταξὺ δὲ τῶν ὀρέων ὑπάρχουν πεδιάδες κατάλληλοι διὰ καλλιέργειαν. Ἡ παραλία τῆς ἔχει πολλοὺς κόλπους, ἀκρωτήρια καὶ μερικοὺς πολὺ καλοὺς

λιμένας, ὅπως τὸ Φάληρον καὶ τὸν Πειραιᾶ. Ἡ Ἀττικὴ λοιπὸν παρουσιάζει πολὺ ζωνρὰ τὰ γνωρίσματα τῆς ἑλληνικῆς γῆς. Ἔχει δηλαδὴ τὰ τρία αὐτά, ὄρος, πεδιάδα καὶ θάλασσαν. Διὰ τοῦτο ἔζων πάντοτε εἰς αὐτὴν καὶ βοσκοὶ καὶ γεωργοὶ καὶ ναυτικοί.

Τὰ ὄρη τῆς Ἀττικῆς εἶναι χαμηλά, πολὺ κανονικὰ ὅμως καὶ ἡμερα, καὶ πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἔχουν ἑνδοξα ὀνόματα, ὅπως ἡ

Πάρνης, ὁ Ὑμηττός, τὸ Πεντελικόν, τὸ ὅποιον ἔδωσε τὰ ὠραιότατα μάρμαρά του διὰ τὰ ἀθηναϊκὰ ἀγάλματα. Ἡ γῆ τῆς Ἀττικῆς δὲν ἦτο ποτὲ πολὺ εὐφορος καὶ οἱ Ἀθηναῖοι παρεπονοῦντο διὰ τὸ λεπτὸν τῆς χῶμα. Ἦτο ὅμως εὐφορωτέρα ἀπὸ ὅ,τι εἶναι σήμερον.

Τὰ ὄρη εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἐκαλύπτοντο ἀπὸ δάση. Εἰς

τοὺς λόφους ἐβλάστανεν ἡ ἐλαία, τὸ ἀγαπητὸν δένδρον τῶν Ἀθηναίων, ἡ ἄμπελος καὶ ἡ συκὴ. Περίφημα ἦσαν τὰ σῦκα τῆς Ἀττικῆς. Εἰς τὰς πεδιάδας ἐκαλλιιεργεῖτο ὁ σῖτος καὶ ἡ κριθή. Οἱ δύο ποταμοί, ὁ Ἰλισὸς καὶ ὁ Κηφισὸς, εἶχον περισσότερον ὕδωρ ἀπὸ τώρα. Ἐπότηζον τὴν γῆν καὶ τὴν ἑκαμνον πρᾶσινωτέραν ἀπὸ φυτεῖαν. Ἡ Ἀττικὴ εἶχε δροσεροὺς κήπους, ὅπου ἔψαλλε πλῆθος ἀηδόνων.

Τὸ κλίμα τῆς εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἦτο γλυκύτατον, ὁ ἀήρ τῆς λεπτὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τῆς διαυγέστατος. Ὁ δυτικὸς ἄνεμος, ὁ ὁποῖος ἔπνεεν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, τὴν ἐδρόσιζε τὸ θέρος καὶ τὴν ἐθέρμαινε τὸν χειμῶνα. *Καλότυχοι οἱ Ἀθηναῖοι, ζοῦν εἰς τὸν φωτεινότετον οὐρανόν*, ψάλλει ἕνας ἀρχαῖος ποιητής.

Ἡ τοποθεσία τῆς Ἀττικῆς ἦτο πολὺ εὐνοϊκὴ διὰ τὴν ναυτιλίαν. Εὐρίσκεται ἐπάνω εἰς τὸν δρόμον τῆς συγκοινωνίας μεταξὺ Θράκης, Αἰγύπτου, Κρήτης καὶ φαίνεται προωρισμένη νὰ ἐξουσιάζῃ τὴν θάλασσαν. Ἐχει καὶ ἐξαιρετικὸς λιμένας.

ΟΙ ΑΘΗΝΑΙΟΙ

Οἱ Δωριεῖς δὲν κατάρθωσαν νὰ εἰσδύσουν εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἡ ὁποία διετήρησε τοὺς παλαιούς κατοίκους τῆς καὶ τὸν παλαιὸν πολιτισμὸν τῆς. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀττικῆς ἦσαν ἀπὸ τοὺς παλαιότερους Ἕλληνας, ἀπόγονοι τῶν Ἀχαιῶν καὶ συγγενεῖς τῶν Ἰώνων τῆς Μ. Ἀσίας, Ἴωνες καὶ αὐτοί. Γεωργοὶ εἰς τὴν ἀρχὴν, κατέβησαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἔγιναν ἔμποροι καὶ ναυτικοί. Τὸ κλίμα τοὺς ἔκαμε ζωηροὺς, ἐνεργητικοὺς καὶ ἐλέπτυνε τὴν καλαισθησίαν των εἰς βαθμὸν ἀξιοθαύμαστον. Τὰ ταξίδια τοὺς ἔκαμαν τολμηροὺς καὶ περιέργους νὰ μάθουν καὶ νὰ προοδεύσουν.

Δὲν ἦσαν πάρα πολλοὶ οἱ Ἀθηναῖοι, τὸ πολὺ 150 — 200 χιλιάδες. Οἱ ὀλίγοι ὅμως αὐτοὶ ἄνθρωποι τὸν παλαιότατον ἐκείνον καιρὸν ἔκαμαν θαυμαστὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα κατέστησαν ἀθάνατον τὸ ὄνομά των.

Εἰς τὸ μέσον τῆς μεγαλυτέρας πεδιάδος ὑπῆρχεν εἷς λόφος,

όχυρὸς ἐκ φύσεως, ὁ ὁποῖος ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ φρούριον, ἀπαραίτητον τότε διὰ κάθε κράτος. Εἰς τὴν παραλίαν ἦσαν διάφοροι καλοὶ λιμένες.

Οἱ Ἀθηναῖοι ὠχύρωσαν τὸν λόφον καὶ ἔκαμαν τὸ περίφημον φρούριόν των, τὴν Ἀκρόπολιν. Κάτω ἀπὸ τὸ φρούριον ἐγένινεν ἡ ἀγορά. Ἐκεῖ ἤρχοντο νὰ πωλήσουν καὶ νὰ ἀγοράσουν ἀπὸ ὅλην τὴν Ἀττικὴν. Πέριξ τῆς ἀγορᾶς ἔκτισαν κατοικίας καὶ σιγὰ σιγὰ ἐγένινεν ὁλόκληρος πόλις, αἱ Ἀθῆναι.

Εἰς τὴν παραλίαν ἤρχισαν νὰ ἀναπτύσσωνται σπουδαῖοι λιμένες, πρῶτον τὸ Φάληρον καὶ βραδύτερον ὁ Πειραιεύς, ὁ ὁποῖος ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐγένιε μεγάλη πόλις.

Οἱ Ἀθηναῖοι λοιπὸν εἶχον δύο πρωτεύουσας, μίαν εἰς τὴν ξηράν, τὰς Ἀθήνας, καὶ μίαν εἰς τὴν θάλασσαν, τὸν Πειραιᾶ.

Ο ΘΗΣΕΥΣ

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐπίστευον, ὅτι ἰδρυτὴς τοῦ κράτους των ἦτο ὁ **Θησεύς**, τὸν ὁποῖον ἐλάτρευσαν ὡς ἥρωα καὶ διηγῆθησαν δι' αὐτὸν πολλοὺς μύθους. Ἔλεγον, ὅτι ἦτο υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος, ὅτι ἔκαμε θαυμάσια ἔργα, ἐκαθάρισε τὴν χώραν ἀπὸ τοὺς ληστὰς καὶ ἀπῆλλαξε τὴν πατρίδα του ἀπὸ τὸν φόρον τῶν ἐπτὰ νέων καὶ ἐπτὰ νεανίδων, τὸν ὁποῖον ἐπλήρωνον εἰς τὸν βασιλέα τῆς Κρήτης Μίνωα.

Ὁ Θησεύς εἶναι ἥρως τῆς Ἀττικῆς. Διαφέρει ἀπὸ τὸν ἥρωα τῶν Δωριέων, τὸν Ἡρακλέα, διότι, ἐνῶ ἐκεῖνος ἔκαμνε τὰ κατορθώματά του κυρίως μὲ τὴν σωματικὴν δύναμιν καὶ τὴν τόλμην, ὁ Θησεύς δὲν ἦτο μόνον δυνατός καὶ τολμηρός, ἀλλὰ καὶ ἐξυπνος καὶ ἐφευρετικός.

Ὁ Θησεύς ἐμεγάλωσε τὰς Ἀθήνας. Ὑπεχρέωσε τοὺς εὐγενεῖς νὰ ἀφήσουν τὰ χωρία, ὅπου ἔζων ἕως τότε, πλησίον τῶν κτημάτων των, καὶ νὰ ἐγκατασταθοῦν πέριξ τῆς Ἀκροπόλεως. Τοῦτο ὠνόμασαν **συνοικισμόν**. Ἀπὸ τότε ἤρχισαν νὰ μεγαλώνουν αἱ Ἀθῆναι.

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΟΔΡΟΣ ΣΩΖΕΙ ΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ

Ἄλλ' οἱ Ἀθηναῖοι ἔκαμαν σκληρὸν ἀγῶνα πρὸς τοὺς Δωριεῖς, διὰ νὰ σώσουν τὴν ἀνεξαρτησίαν των. Οἱ Δωριεῖς, ἀφοῦ

ἐκυρίευσαν τὴν Λακωνικὴν, ἐπετέθησαν ἐναντίον τῶν Ἀθηναίων, διὰ νὰ ἀρπάσουν τὴν χώραν των. Βασιλεὺς τῶν Ἀθηναίων τότε ἦτο ὁ **Κόδρος**.

“Ὅταν οἱ Ἀθηναῖοι ἔμαθαν, ὅτι οἱ Δωριεῖς διήλθον τὸν Ἰσθμόν, ἔστειλαν εἰς τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν νὰ ἐρωτήσουν τὸν Ἀπόλλωνα. Ἡ Πυθία ἀπήντησε: «*Θὰ νικήσῃ ὁ στρατός, τοῦ ὁποίου θὰ φονευθῇ ὁ βασιλεὺς*». Ὅταν ἔμαθε αὐτὸ ὁ Κόδρος, ἀπεφάσισε νὰ θυσιασθῇ διὰ τὴν πατρίδα του. Ἐφόρεσεν ἐνδύματα χωρικοῦ, ἐπῆγε πλησίον εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἤρχισε νὰ κόπτῃ ξύλα. Ἐνας στρατιώτης τὸν διέταξε νὰ φύγῃ. Ὁ Κόδρος δὲν ὑπήκουσε καὶ ὁ στρατιώτης τὸν ἐφόνευσεν.

Οἱ Δωριεῖς, ἅμα ἔμαθαν, ὅτι ἐφονεύθη ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀθηναίων, ἐφοβήθησαν καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὸν τόπον των. Αἱ Ἀθῆναι ἐσώθησαν. Ἀπὸ τότε οἱ Ἀθηναῖοι, διὰ νὰ τιμῇσουν τὸν Κόδρον, ἀπεφάσισαν νὰ μὴ κάμουν ἄλλον βασιλέα καὶ τὴν ἐξουσίαν ἔδωσαν εἰς διαφόρους ἄρχοντας:

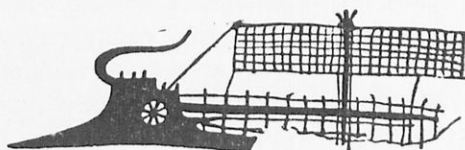
Αἱ ΤΑΡΑΧΑΙ

Αἱ Ἀθῆναι λοιπὸν τὸν παλαιότερον καιρὸν εἶχον βασιλεῖς, οἱ ὅποιοι ἐκυβέρνην τὸ κράτος μαζί μὲ τοὺς εὐγενεῖς. Οἱ βασιλεῖς εἶχον ἓν συμβούλιον εὐγενῶν, τὸ ὅποιον ἐλέγετο Ἄρειος Πάγος. Τὸ πολίτευμα τῶν Ἀθηναίων κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοὺς ὠμοιάζε μὲ τὸ πολίτευμα τῆς Σπάρτης καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος εἰς τὰς Ἀθήνας ἦτο ὅ,τι ἡ Γερουσία εἰς τὴν Σπάρτην.

Βραδύτερον οἱ εὐγενεῖς κατήργησαν τὸν βασιλέα καὶ ἐκυβέρνησαν μόνοι. Ἀντὶ ἐνὸς βασιλέως διώρισαν ἐννέα ἄρχοντας, οἱ ὅποιοι ἐμοιράσθησαν τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασιλέως. Ἐπεκράτησε συνήθεια νὰ ἐκλέγουν κατ' ἔτος νέους ἄρχοντας.

“Ὅταν ὅμως ἐπλούτησαν οἱ ναυτικοὶ καὶ οἱ ἔμποροι, δὲν ἤθελον νὰ ἀφήσουν τοὺς εὐγενεῖς νὰ κυβερνοῦν μόνοι των καὶ ὅπως ἤθελον. Ἀλλὰ καὶ οἱ τεχνῖται καὶ γενικῶς οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως καὶ τοῦ λιμένος, ὁ λαὸς ὅπως λέγομεν, ἤρχισαν νὰ ἀναμειγνύωνται εἰς τὰ πολιτικὰ ζητήματα.

‘Ο λαός εἶχε πολλά παράπονα ἐναντίον τῶν εὐγενῶν, διότι ἦσαν ἐγωισταί, σκληροὶ καὶ φιλοχρήματοι. Οἱ γεωργοὶ τὸν καιρὸν τῆς κακῆς ἐσοδείας, οἱ τεχνῖται τὸν καιρὸν τῆς ἀνεργίας ἐδανείζοντο χρήματα ἀπὸ τοὺς εὐγενεῖς. Οἱ νόμοι ὁμῶς ἦσαν σκληροί. Ἄν δὲν κατάρθωνον νὰ πληρώσουν τὸ χρέος των,

Παλαιότερα ἀθηναϊκὰ πλοῖα.
(Ἀπὸ ἀγγεῖον ἀντικλόν τοῦ 520 π. Χ.).

οἱ δανεισταὶ εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ τοὺς φυλακίσουν ἢ καὶ νὰ τοὺς πωλήσουν ὡς δούλους. Ἦρχισαν λοιπὸν νὰ γίνωνται ταραχαὶ καὶ ἐμφύλιοι πόλεμοι.

Ο ΔΡΑΚΩΝ

‘Ο λαὸς ἐζήτησε γραπτοὺς νόμους, ὅπως καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλά-

δος, διὰ νὰ μὴ δικάζουν οἱ εὐγενεῖς ὅπως ἤθελον καὶ νὰ ἐπιβάλλουν ποινὰς κατὰ τὴν ὀρεξίν των.

Οἱ εὐγενεῖς ἀνέθεσαν εἰς ἓνα ἀπὸ τὴν τάξιν των, τὸν **Δράκοντα**, νὰ γράψῃ νόμους (621 π.Χ.). Ὁ Δράκων ἐφρόντισε νὰ προστατεύσῃ τὰ συμφέροντα τῶν εὐγενῶν. Οἱ νόμοι τοῦ ἦσαν αὐστηρότατοι. Ἐτιμῶρει π.χ. μὲ θάνατον ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἔκλεπτε λαχανικὰ ἢ καρπούς. Ἀργότερα διηγοῦντο, ὅτι εἶχε γράψῃ τοὺς νόμους τοῦ μὲ αἶμα, καὶ οἱ νόμοι τοῦ Δράκοντος, οἱ Δρακόνντειοι νόμοι, ὅπως λέγουν, σημαίνουν ἀκόμη καὶ σήμερον κάτι πολὺ αὐστηρὸν καὶ σκληρὸν.

Τοὺς νόμους τοῦ ἐχάραξεν ἐπάνω εἰς πλάκας ἀπὸ λίθον, τὰς ὁποίας ἐτοποθέτησεν εἰς τὴν ἀγοράν, διὰ νὰ τοὺς γνωρίζουν ὅλοι.

Ἡ νομοθεσία τοῦ Δράκοντος δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εὐχαρι-

στήση τὸν λαόν. Αἱ ταραχαὶ ἐξηκολούθησαν. Ἐγιναν πολλὰ δυσάρεστα εἰς τὴν πόλιν.

Ο ΣΟΛΩΝ

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅμως παρουσιάζοντο πάντοτε σπουδαῖοι ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἔσφζον τὴν πατρίδα ἀπὸ τοὺς κινδύνους. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς ἦτο καὶ ὁ Σόλων.

Ὁ Σόλων ἦτο Ἀθηναῖος ἀπὸ μεγάλην οἰκογένειαν. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ οἰκογένειά του εἶχε χάσει τὴν περιουσίαν της, ἔγινεν ἔμπορος, ἐταξίδευσεν εἰς πολλὰ μέρη, ἀπέκτησε περιουσίαν, εἶδε καὶ ἔμαθε πολλὰ καὶ εἶχε τὴν φήμην μεγάλου σοφοῦ. Ἐκαμνεν ὥραϊα ποιήματα, διὰ νὰ συμβουλευσῇ τοὺς συμπολίτας του. Ἐν σπουδαῖον ἐπεισόδιον τὸν ἔκαμεν ἔνδοξον.

Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον πόλεμον μὲ τοὺς Μεγαρεῖς, οἱ ὅποιοι τοὺς ἀφῆρσαν τὴν νῆσον Σαλαμῖνα. Ἐπαθαν πολλὰ εἰς τὸν πόλεμον καὶ ἔθεσαν νόμον νὰ μὴ ὁμιλήσῃ πλέον κανεὶς τῶν διὰ τὴν Σαλαμῖνα. Ὁ Σόλων ὅμως δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ «τὴν ἐντροπὴν», νὰ βλέπῃ τὴν ὥραϊαν νῆσον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ καὶ νὰ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ σιωπᾷ. Ἐγραψεν ἓν περίφημον ποίημα. Κατόπιν προσεποιήθη τὸν τρελλόν, παρουσιάσθη εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ἀπήγγειλε τὸ ποίημά του. «*Ἦλθον ὁ ἴδιος κήρυξ ἀπὸ τὴν ἀγαπητὴν Σαλαμῖνα. Ἀντὶ νὰ σᾶς ὁμιλήσω, σᾶς ἀπαγγέλλω στίχους*». Καὶ τὸ ποίημα ἐτελείωνε: «*Πᾶμε στὴ Σαλαμῖνα νὰ πολεμήσωμε γιὰ τὸ πορθητὸ νησί, νὰ ξεπλύνωμε τὴ ντροπὴ*».

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐνθουσιάσθησαν, ἔλαβον τὰ ὅπλα καὶ ὥρμησαν εἰς τὴν Σαλαμῖνα. Ἐνίκησαν τοὺς Μεγαρεῖς καὶ ἐπῆραν ὀπίσω τὴν νῆσον.

ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΟΥ ΣΟΛΩΝΟΣ

Ὁλων τὰ βλέμματα ἐστράφησαν εἰς τὸν Σόλωνα, ὁ ὅποιος μὲ τοὺς καλοὺς του τρόπους, τὴν γλυκύτητα, ἀλλὰ καὶ τὸ θάρρος εἶχε κερδίσει τὰς συμπαθείας. Τὸν ἐξέλεξαν ἄρ- 594 χοντα καὶ τοῦ ἀνέθεσαν νὰ θέσῃ νέους νόμους (594 π. Χ.).

Ὁ Σόλων ἀπεφάσισε νὰ κτυπήσῃ τὸ κακὸν ἀπὸ τὴν ρίζαν.

Ἔσβησε πρῶτον ὅλα τὰ παλαιὰ χρέη, ἀπὸ τὰ ὅποια ὑπέφερον τόσον πολὺ οἱ πτωχοί.

Δεύτερον ἀπηγόρευσε νὰ πωλοῦν τοὺς ἀνθρώπους ὡς δούλους διὰ χρέη. Πολλοὶ δυστυχεῖς ἠλευθερώθησαν τότε καὶ ἦλθον ἀπὸ τὰ ξένα μέρη, ὅπου τοὺς εἶχον πωλήσει καὶ ὅπου διήρχοντο τυραννικὴν ζωὴν. Ἐγινε μεγάλη χαρὰ τότε εἰς τὴν πόλιν. *Τώρα ἡ γῆ εἶναι ἐλευθέρη*, γράφει εἰς ἓν ποίημά του ὁ Σόλων. *Πολλοὺς ἔφερα ὀπίσω εἰς τὰς Ἀθήνας, εἰς τὴν εὐλογημένην πατρίδα, καὶ εἰς ὅλους ἔδωσα τὴν ἐλευθερίαν.*

Ἀφοῦ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐκέρδισε τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ καὶ ἀπέκτησε δύναμιν, ἔλαβε ριζικώτερα μέτρα. Ἐχώρισε τοὺς κατοίκους εἰς τέσσαρας τάξεις ἀναλόγως πρὸς τὸ εἰσόδημά των. Εἰς τὴν πρώτην τάξιν ἔβαλε τοὺς πολὺ πλουσίους, εἰς τὴν δευτέραν τοὺς ὀλιγώτερον πλουσίους, εἰς τὴν τρίτην τοὺς ὀπωσδήποτε εὐκαταστάτους, εἰς τὴν τετάρτην ὅσους δὲν εἶχον καμμίαν περιουσίαν.

Ὅσον ἀνωτέρα ἦτο ἡ τάξις, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκε κανεὶς, τόσον μεγαλύτερα ἦσαν τὰ δικαιώματα καὶ αἱ ὑποχρεώσεις του. Οἱ πλουσιώτεροι μόνον ἐγίνοντο ἄρχοντες, ἀλλ' ἐπίσης εἶχον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐξοδεύουν διὰ τὸ κράτος καὶ νὰ πηγαίνουν εἰς τὸν πόλεμον. Οἱ πλούσιοι εἰσοδηματῖαι, ὅσοι δηλαδὴ ἀνήκον εἰς τὰς δύο πρώτας τάξεις, ὑπηρετοῦν εἰς τὸν στρατὸν ὡς ἱππεῖς καὶ ἦσαν ὑποχρεωμένοι αὐτοὶ νὰ ἀγοράζουν καὶ νὰ συντηροῦν τὸν ἵππον. Τῆς τρίτης τάξεως οἱ κάτοικοι ὑπηρετοῦν ὡς ὀπλίται καὶ ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ προμηθεύωνται μόνοι τὸν ὀπλισμὸν των. Οἱ πτωχοί, οἱ ἐργάται, οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν τετάρτην τάξιν, δὲν ἐγίνοντο ἄρχοντες, ἀλλ' οὔτε εἶχον ὑποχρεώσεις ὅσας οἱ πλούσιοι. Δὲν ἐπήγαινον εἰς τὸν πόλεμον, παρὰ μόνον ὡς ἀνάγκη καὶ ὑπηρετοῦν ὡς ἐλαφρῶς ὀπλισμένοι μὲ τόξον καὶ σφενδόνην.

Μὲ τὴν νομοθεσίαν αὐτὴν ἔγινε μεγάλη πρόοδος. Ἀμα ἐκέρδιζε κανεὶς χρήματα, ἦτο δυνατόν νὰ καταταχθῇ εἰς τὴν ἀνωτέραν τάξιν. Αἱ τάξεις δηλαδὴ δὲν ἦσαν κλεισταί, ὅπως τὸν παλαιότερον καιρὸν, ὅποτε διὰ νὰ εἶναι κανεὶς εὐγενής, ἔπρεπε νὰ γεννηθῇ ἀπὸ εὐγενεῖς.

Τέλος ἔδωσε τὸ δικαίωμα εἰς ὅλους τοὺς Ἀθηναίους νὰ συναθροίζωνται εἰς ἓν μέρος καὶ νὰ σκέπτωνται καὶ νὰ συζητοῦν διὰ τὰς ὑποθέσεις τοῦ κράτους. Ἡ συνάθροισις αὐτῇ ὠνομάσθη Ἑκκλησίαι. Ἡ Ἑκκλησία ἐξέλεγε μὲ ψῆφον 400 ἀντιπροσώπους, τὴν Βουλὴν, ὅπως ἔλεγον, διὰ νὰ κυβερνήσουν τὸ κράτος.

ΣΟΛΩΝ ΚΑΙ ΚΡΟΙΣΟΣ

Ὁ Σόλων εἶναι ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους νομοθέτας τοῦ κόσμου. Ἐκαμε καλὸν εἰς τὴν πατρίδα του. Τὰ λαμπρὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἔργου του ἐφάνησαν ἀργότερα. Τὸ ὄνομά του ἔγινεν ἔνδοξον εἰς ὅλον τὸν τότε γνωστὸν κόσμον καὶ ἐθεωρήθη ὁ σπουδαιότερος ἀπὸ τοὺς Ἑπτὰ Σοφούς.

Ἀφοῦ ἔθεσε τοὺς νόμους, ὥρκισε τοὺς Ἀθηναίους νὰ μὴ τοὺς μεταβάλουν ἐπὶ δέκῃ ἔτη καὶ ὁ ἴδιος ἐταξίδευσεν εἰς διαφόρους χώρας. Ὁ δρόμος τὸν ἔφερεν εἰς τὴν Ἰωνίαν καὶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὰς Σάρδεις, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βασιλέως Κροῖσου. Ὁ Κροῖσος ἦτο τότε εἰς τὴν μεγάλην δόξαν του. Ἐδέχθη μὲ πολλὰς τιμὰς τὸν Σόλωνα, τὸν ἐφιλοξένησεν εἰς τὸ ἀνάκτορόν του καὶ τοῦ ἔδειξε τοὺς θησαυροὺς του.

—Ξένε Ἀθηναῖε, τοῦ εἶπεν εἰς τὸν δεῖπνον, πολλὰ ἀκούω διὰ τὴν σοφίαν σου. Ἐταξίδευσες πολὺ, διὰ νὰ ἰδῇς καὶ νὰ μάθης. Θέλω νὰ μοῦ εἴπης, ποῖον νομίζεις εὐτυχέστερον ἄνθρωπον εἰς τὸν κόσμον.

Ὁ Σόλων, χωρὶς νὰ πολυσκεφθῇ, ἀνέφερε μερικοὺς ἀνθρώπους ὀλωσδιόλου ἀγνώστους εἰς τὸν Κροῖσον. Δὲν ἦσαν οὔτε βασιλεῖς οὔτε κἄν πλούσιοι. Ἄλλοι εἶχον ζῆσει καλὰ καὶ εἶχον θυσιασθῇ διὰ τὴν πατρίδα των, ἄλλοι ἔδειξαν μεγάλην εὐλάβειαν εἰς τὴν μητέρα των καὶ ὁ Θεὸς ἐχάρισεν εἰς αὐτοὺς γλυκὺν θάνατον.

Ἀνέφερε πρῶτον τὸν συμπολίτην του Τέλλον. Αὐτὸς ἦτο τίμιος ἄνθρωπος καὶ ἀφῆκε καλοὺς υἱοὺς καὶ περιουσίαν ἀρκετὴν, ὥστε νὰ μὴ στεροῦνται τίποτε. Ἀπέθανεν ἔνδοξον θάνατον, ἀφοῦ ἐπολέμησε γενναίως διὰ τὴν πατρίδα.

Αὐτὰ ἐφάνησαν περιέργα εἰς τὸν Κροῖσον. Ἦρχισε νὰ

σκέπτεται, ὅτι ὁ Σόλων εἶναι ἀπαιδευτος, διότι δὲν γνωρίζει νὰ μετρᾷ τὴν εὐτυχίαν μὲ τὸ ποσὸν τῶν χρημάτων, καὶ ἠρώτησε μᾶλλον εἰρωνικά, ποῖον θεωρεῖ εὐτυχισμένον μετὰ τὸν Τέλλον. Ὁ Σόλων εἶπεν, ὅτι ἐγνώρισε δύο ἀδελφούς, τὸν Κλέοβιν καὶ τὸν Βίτωνα. Αὐτοὶ ἦσαν παιδιὰ τῆς ἱερείας τῆς Ἥρας εἰς τὸ Ἄργος. Εἶχον μεγάλην ἀγάπην μεταξύ των καθὼς καὶ πρὸς τὴν μητέρα των. Εἰς μίαν πανήγυριν τοῦ ναοῦ εἶχε συναθροισθῇ ὁ κόσμος καὶ ἐπερίμενε τὴν ἰέρεϊαν. Ἀλλὰ ἐκείνη δὲν ἐφαίνετο, διότι εἶχον ἀργήσει νὰ φέρουν ἀπὸ τὸν ἀγρὸν τὰ βόδια, τὰ ὁποῖα ἔσυρον τὴν ἄμαξάν της. Οἱ δύο υἱοὶ της ἐξεύχθησαν τότε εἰς τὴν ἄμαξαν καὶ ἔφερον τὴν ἰέρεϊαν εἰς τὸν ναόν. Ὁ λαὸς ἐζητωκραύγαζε καὶ ἐκαλοτύχιζε τὴν μητέρα, διότι εἶχε τόσον καλοὺς υἱούς. Ἡ μητέρα, εὐχαριστημένη, παρεκάλεσε τὴν θεὰν νὰ τοὺς κάμῃ τὸ καλύτερον δῶρον. Οἱ δύο νέοι διεσκέδασαν, ἔφαγαν εἰς τὸ τραπέζι τῆς θυσίας, ἐτραγούδησαν κατόπιν ἐκοιμήθησαν καὶ δὲν ἐξύπνησαν πλέον. Ἡ θεὰ τοὺς ἐχάρισε γλυκὺν θάνατον χωρὶς ἀσθένειαν καὶ πόνους ἐπάνω εἰς τὴν μεγάλην χαράν.

Ὁ Κροῖσος εἶπε τότε μὲ φανεράν ἀγανάκτησιν :

— Τὴν ἰδικήν μου εὐτυχίαν, τὰ πλοῦτή καὶ τὰ καλὰ μου θεωρεῖς ὡς τίποτε :

Ὁ Σόλων ἀπήντησεν :

— Ὅμιλεῖς διὰ τὰ ἀνθρώπινα, τὰ ὁποῖα μεταβάλλονται εἰς πᾶσαν στιγμήν. Μὴ καλοτυχίζης κανένα, προτοῦ ἴδῃς τὸ τέλος του. *Μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακάριζε.*

Οἱ λόγοι αὐτοὶ δὲν ἤρεσαν εἰς τὸν Κροῖσον. Ἦρχισε νὰ ἀμφιβάλλῃ διὰ τὴν σοφίαν τοῦ Ἀθηναίου καὶ ἄφησεν αὐτὸν νὰ φύγῃ χωρὶς νὰ τοῦ δώσῃ δῶρα τῆς φιλοξενίας, ὅπως συνήθιζον τότε.

Δὲν ἤργησαν ὅμως νὰ ἀληθεύσουν οἱ λόγοι τοῦ Σόλωνος. Ὁ Κροῖσος ἐνίκηθῃ εἰς τὸν πόλεμον ἀπὸ τὸν βασιλέα τῆς Περσίας Κῦρον, ὁ ὁποῖος ἐκυρίευσεν τὴν πρωτεύουσάν του, συνέλαβε τὸν ἴδιον αἰχμάλωτον καὶ διέταξε νὰ τὸν καύσουν. Ὁ Κροῖσος ἐπάνω εἰς τὴν πυρὰν ἐνεθυμήθῃ τοὺς λόγους τοῦ Σόλωνος καὶ ἀνεστέναξε :

— Σόλων, Σόλων, Σόλων !

Λέγουν, ὅτι ὁ Κῦρος, ἅμα ἔμαθε τί ἐσήμαινον ἐκεῖνοι οἱ λόγοι, ἐφοβήθη καὶ διὰ τὴν ἰδικήν του τύχην, ἐχάρισε τὴν ζωὴν εἰς τὸν Κροῖσον καὶ τὸν ἔκαμε φίλον.

Ο ΠΕΙΣΙΣΤΡΑΤΟΣ

Οἱ νόμοι τοῦ Σόλωνος εἰς τὴν ἀρχὴν δὲν ἠὺχαρίστησαν ἰκανένα, οὔτε τοὺς εὐγενεῖς οὔτε τὸν λαόν: *«Εἶχε σταθῇ»*, ὅπως ἔλεγεν εἰς ἓν ποίημά του, *«εἰς τὸ μέσον τῶν δύο κοιμμάτων καὶ δὲν εἶχεν ἀφήσει κανένα νὰ κερδίσῃ ἄδικον νίκην»*.

Αἱ ταραχαὶ ἐπανελήφθησαν καὶ ἓνας ἐπιτήδειος καὶ ἰκανὸς ἄνθρωπος ἀπὸ μεγάλην οἰκογένειαν, ὁ Πεισίστρατος, ἐκέρδισε τὴν συμπάθειαν τοῦ λαοῦ. Εἶχε γίνει πολὺ γνωστὸς διὰ τὴν ἀνδρείαν, τὴν ὁποίαν ἔδειξεν εἰς τὸν πόλεμον τῶν Ἀθηναίων ἐναντίον τῶν Μεγάρων. Ἐπροστάτευε τοὺς πτωχοὺς καὶ ὑπεστήριζε τὰ δίκαιά των. Κάθε Ἀθηναῖος εἶχε δικαίωμα νὰ εἰσέρχεται εἰς τοὺς κήπους του, τοὺς ὁποίους ἄφηνεν ἐπίτηδες ἀνοικτούς.

Μίαν ἡμέραν παρουσιάσθη πληγωμένος καὶ εἶπεν, ὅτι τὸν ἑκακοποίησαν οἱ ἐχθροὶ τοῦ λαοῦ, διότι αὐτὸς ἀγωνίζεται διὰ τοὺς ἀδικουμένους. Οἱ Ἀθηναῖοι ἔδωσαν τότε εἰς τὸν Πεισίστρατον 50 ἀνθρώπους νὰ τὸν φρουροῦν. Ὁ Σόλων ἠθέλησε νὰ ἀντισταθῇ. Ἐφόρεσε τὰ ὅπλα του, ἐξῆλθεν εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ἐκάλεσε τὸν λαὸν εἰς ἀντίστασιν. Κανεὶς ὅμως δὲν τὸν ἠκολούθησεν.

Ὁ Πεισίστρατος μὲ τὴν ὑποστήριξιν τῆς φρουρᾶς του κατέλαβε τὴν Ἀκρόπολιν καὶ ἔγινε κύριος τῶν Ἀθηνῶν, δη- 560
λαδὴ τ ὕ ρ α ν ο ς (560 — 527 π.Χ.).

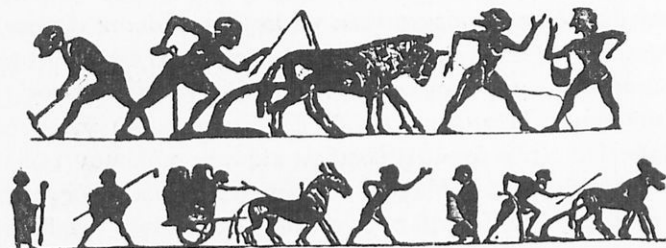
Οἱ εὐγενεῖς τότε καὶ οἱ μορφωμένοι ἀπεγοητεύθησαν, διότι ἔχασαν τὴν ἀνεξαρτησίαν των. Ὁ Σόλων, γέρων πλέον, ὁ ὁποῖος εἶχε προῖδει τοὺς σκοποὺς τοῦ Πεισιστράτου, ἔγραφε μὲ πόνον: *«Ἀπὸ τὴν κακίαν σας ἐπάθατε τὴν συμφορὰν. Μὴ κατηγορεῖτε τοὺς θεοὺς»* καὶ ἀπέθανε μὲ πικρίαν, διότι ἐνόμιζεν, ὅτι ἐχάθη τὸ ἔργον του.

Ἄλλ' οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Πεισιστράτου εἶχον ἄδικον. Ἡ διοίκησις του δὲν ἐσταμάτησε τὴν πρόοδον τῶν Ἀθηνῶν. Εἰς τὰ

κυριώτερα διетήρησε τὴν νομοθεσίαν τοῦ Σόλωνος καὶ ἐκυβέρνησε τὰς Ἀθήνας ἐπὶ 33 ἔτη μὲ φρόνησιν, ὥστε ἐκέρδισε τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἡ πόλις εἶδε λαμπράς ἡμέρας.

ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ ΕΠΙ ΠΕΙΣΙΣΤΡΑΤΟΥ

Ὁ Πεισίστρατος ἐφρόντισε νὰ αὐξήσῃ τὸν πλοῦτον τῆς χώρας καὶ νὰ κάμῃ εὐχάριστον τὴν ζωὴν τῶν πολιτῶν. Ὑπεστή-

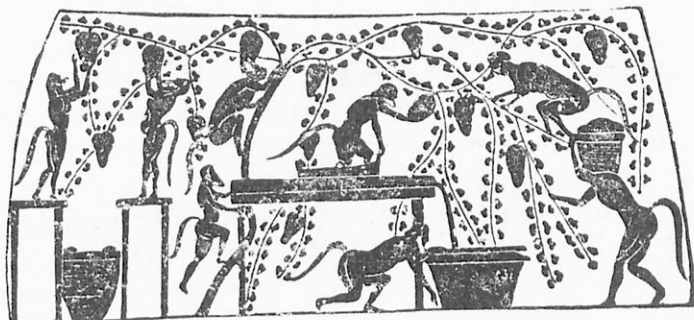
Σκηναὶ ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν γεωργῶν.

(Παράστασεις ἐπὶ ἀγγείων).

Εἰς τὸ μέσον τῆς πρώτης εἰκόνος γεωργὸς ὀργάνει μὲ τὸ ἄροτρον, τὸ ὁποῖον σύρουν δύο ζῶα. Ἀριστερὰ ἄλλος σκάπτει τὴν γῆν μὲ σκαπάνην. Δεξιὰ δύο σπορεῖς. Εἰς τὴν δευτέραν ἀριστερὰ ὁ ἰδιοκτῆτης ἐπιβλέπων τὴν ἐργασίαν, ἅμα μὲ δύο μεγάλα ἀγγεῖα, γεμᾶτα ἔλαιον, τὰ ὁποῖα στέλλουν εἰς τὴν ἀγοράν. Δεξιὰ σπορεῖς μὲ ἄροτρον.

ριξε τοὺς ἀπόρους, τῶν ὁποίων ἦτο ἀρχηγός. Εἰς τοὺς πτωχοὺς γεωργοὺς ἔδωσε κτήματα ἢ σπόρους καὶ κτήνη διὰ τὴν καλλιέργειαν. Κατεσκεύασε δρόμους εἰς τὴν ὑπαιθρον, διὰ νὰ μεταφέρουν εὐκόλως τὰ προϊόντα των, καὶ ἔκαμεν εὐθηνότερα τὰ μεταφορικά. Κατεβίβασε τὴν τιμὴν τοῦ ἄρτου. Εἰς τὰς ἡμέρας του ἀνεπτύχθη μεγάλη κίνησις καὶ δραστηριότης εἰς τὰς Ἀθήνας. Τὰ σιδηρουργεῖα καὶ τὰ μαρμαρογλυφεῖα εἰργάζοντο ἀπὸ τὸ πρωὶ ἕως τὸ βράδυ. Κατεσκεύασεν ὑπόγειον ὕδραγωγεῖον, τὸ ὁποῖον εἶχε μῆκος 11 χιλιομέτρων καὶ ἔφερεν εἰς τὰς κρήνας τῆς πόλεως τὸ δροσερὸν ὕδωρ τῶν βουνῶν. Εἰς τὸν λαὸν τῆς πόλεως ἔδωκεν ἐργασίαν εἰς τὰ διάφορα κτίρια, τὰ ὁποῖα κατεσκεύασε, διὰ νὰ στολίσῃ τὴν πρωτεύουσάν. Ἀρχι-

τέκτονες, γλύπται, χρυσοχόοι, κεραμείς, βυρσοδέψαι, εὔρισκον ἐργασίαν καὶ ἐκέρδιζον. Ἐκόσμησαν τὴν Ἀκρόπολιν καθὼς καὶ τὴν κάτω πόλιν μὲ ναοὺς καὶ ἔργα γλυπτικῆς. Ὁ Πεισίστρατος ἔθεσε τὰ θεμέλια τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διός, τοῦ ὁποίου θαυμάζομεν τὰ ἐρείπια πλησίον εἰς τὸ σημερινὸν Ζάππειον. Ἔδιδε πολλὰς εὐκαιρίας διὰ τὴν διασκέδασιν τοῦ λαοῦ, ὥργωνεν ἑορτὰς καὶ ἀγῶνας. Αὐτὸς ἐτακτοποίησε τὴν μεγάλην

Τρύγος. (Παράστασις ἐπὶ ἀγγεῖον).

Εὐθυμογραφικὴ παράστασις τοῦ τρυγητοῦ. Σειληνοί, οἱ σύντροφοι τοῦ θεοῦ τοῦ οἴνου Διονύσου, κόπτουν τὰ σταφύλια ἀπὸ τὴν κληματαριάν. Εἰς τὸ μέσον ἕνας Σειληνὸς πατεῖ τὰ σταφύλια καὶ ὁ μούστος χύνεται εἰς ἓν βαθύ δοχεῖον.

ἐορτὴν τῶν Ἀθηνῶν, τὰ Παναθηναῖα, τὰ ὁποῖα ἤρχισαν νὰ τελοῦνται κατὰ τριετίαν.

Ἐφάνη ἐπίσης φιλόκαλος καὶ φιλόμουσος. Εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Πεισιστράτου συνηντῶντο ποιηταὶ καὶ λόγιοι τῆς ἐποχῆς. Αὐτὸς διέταξε νὰ συναθροίσουν τὰ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου, νὰ τὰ τακτοποιήσουν καὶ νὰ τὰ ἀντιγράψουν.

Αἱ Ἀθῆναι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἔγινεν ἀπὸ ἀγροτικῆ, πλουσία ἐμπορικῆ πόλιν. Ὁ λιμὴν τοῦ Πειραιῶς ἀπέκτησε μεγάλην κίνησιν μὲ τὰ ἀθηναϊκὰ καὶ ξένα πλοῖα.

Ἐπὶ Πεισιστράτου ηὔξηθη ἡ δύναμις τῶν Ἀθηνῶν καὶ κατὰ θάλασσαν. Ἐνας εὐγενὴς ἀπὸ μεγάλην οἰκογένειαν, ὁ Μιλτιάδης, κατέλαβε τὴν Θρακικὴν χερσόνησον εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν παραλίαν τοῦ Ἑλλησπόντου.

“Όταν μετά 33 ἐτῶν κυβέρνησιν ἀπέθανεν ὁ Πεισίστρατος, οἱ Ἀθηναῖοι ἐλυπήθησαν. Καὶ εἶχον δίκαιον, διότι ὁ Πεισίστρατος ἐφάνη ἐξαίρετος κυβερνήτης. Χωρὶς νὰ καταργήσῃ τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνα, εἰργάσθη μὲ μεγάλον ζῆλον διὰ τὸ καλὸν τῆς πόλεως, ἡ ὁποία ἀπὸ τότε ἤρχισε νὰ γίνεται ἡ πρώτη πόλις εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Πεισίστρατος πρὸ πάντων :

1) Ὑπεστήριξε τοὺς ἀγρότας καὶ χωρικοὺς μὲ κάθε τρόπον.
2) Εἰς τὴν πόλιν ἐπροστάτευσε τοὺς τεχνίτας καὶ τοιοῦτο-τρόπως προώδευσεν ἡ βιομηχανία.

3) Ἐπίσης ἐφρόντισε πολὺ, ὥστε τὰ προϊόντα τῆς ἀθηναϊκῆς βιομηχανίας νὰ πωλοῦνται εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ὑπεστήριξε δηλαδὴ τὸ ἐμπόριον.

4) Ἐκαλλώπισε τὴν πόλιν μὲ πολλὰ χρήσιμα καὶ ὥραῖα ἔργα, ὕδραγωγεῖα, κρήνας, ναοὺς, δρόμους κτλ.

5) Ὑπεστήριξε τὰ γράμματα.

6) Ἐμεγάλωσε τὴν δύναμιν τῶν Ἀθηνῶν κατὰ θάλασσαν.

Μετὰ τὸν θάνατόν του διεδέχθη αὐτὸν ὁ υἱὸς του Ἰππίας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον συνήθως δὲν ἐγένετο μὲ τοὺς τυράννους.

ΟΙ ΠΕΙΣΙΣΤΡΑΤΙΔΑΙ (527—510)

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πεισιστράτου ἐκυβέρνησεν ὁ Ἰππίας, ὁ ὁποῖος εἶχε καὶ ἄλλους ἀδελφούς. Ἀλλὰ τὰ παιδιὰ τοῦ Πεισιστράτου, οἱ **Πεισιστρατίδαι**, δὲν εἶχον τὴν ἱκανότητα τοῦ πατρός των. Δυσηρέστησαν πολλοὺς, πρὸ πάντων τοὺς εὐγενεῖς, οἱ ὁποῖοι ἀνέκαθεν δὲν συνεπάθουν τοὺς τυράννους. Ὁ δεῦτερος υἱὸς του, ὁ **Ἰππαρχος**, προσέβαλεν ἓνα εὐγενὴ νέον, τὸν **Ἀρμόδιον**. Αὐτὸς συνεδέετο διὰ στενῆς φιλίας μὲ τὸν **Ἀριστογείτονα**. Οἱ δύο φίλοι ἀπεφάσισαν νὰ ἀπαλλάξουν τὴν πόλιν ἀπὸ τοὺς τυράννους. Ἐσχεδιάζον νὰ φονεύσουν τὸν Ἰππίαν εἰς τὴν ἐορτὴν τῶν Παναθηναίων. Ἐφόνευσαν ὅμως τὸν ἀδελφόν του Ἰππαρχον, ἐνῶ ἐτοίμαζε τὴν ἐορτὴν εἰς τὸ στάδιον, μὲ τὰ ἐγχειρίδια, τὰ ὁποῖα εἶχον κρύψει ἐντὸς κλάδων μυρσίνης.

Ἀπὸ τότε ὁ Ἰππίας ἐγένε πολὺ κακὸς καὶ ἐκυβέρνησεν ὥς

πραγματικός τύραννος. Ἐχασε τότε καὶ τὴν ὑποστηρίξειν τοῦ λαοῦ καὶ ἐστηρίζετο μόνον εἰς τοὺς ὀπλοφόρους τοῦ. Οἱ ἀριστοκρατικοὶ ἐζήτησαν βοήθειαν ἀπὸ τὴν Σπάρτην καὶ στρα-
τὸς σπαρτιατικὸς εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἠνάγκασε
τοὺς Πεισιστρατίδας νὰ φύγουν (510 π. Χ.). Ὁ Ἰππίας κατέ-
φυγεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας Δαρείου.

Ο ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ ΚΑΙ ΑΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΟΥ

Ἀφοῦ ἔφυγαν οἱ τύραννοι, ἔγιναν νέαι ταραχαί. Τέλος ἐπεκράτησεν ὁ λαὸς καὶ ἥλλαξε τὸ πολίτευμα. Ἐνας σπου-
δαῖος πολιτικός, ὁ **Κλεισθένης**, ἀριστοκρατικῆς καταγωγῆς,
ἀπὸ τὴν μεγάλῃν οἰκογένειαν τῶν Ἀλκμεωνιδῶν, ἡ ὁποία εἶχε
πολεμήσει διαρκῶς τοὺς τυράννους, ἔγινεν ἀρχηγὸς τοῦ λαοῦ
καὶ ἔκαμε σημαντικὰς μεταρρυθμίσεις εἰς τὸ πολίτευμα.

Διήρυσεν ἐκ νέου τοὺς πολίτας, ἀλλ' εἰς τὴν νέαν αὐτὴν
διαίρεσιν δὲν ἐλογάριασε τὴν περιουσίαν των. Τὰ χωρία τῆς
Ἀττικῆς καὶ τὰς συνοικίας τῶν Ἀθηνῶν διήρυσεν εἰς 100 κοι-
νότητας, τοὺς λεγομένους δήμους. Τοὺς δήμους ἐμοίρασεν
εἰς 10 περιφερείας, αἱ ὁποῖαι ἐλέγοντο φυλ αἰ. Φυλὴ λοι-
πὸν ἦτο μία περιφέρεια, ἡ ὁποία περιεῖχε 10 δήμους.

Ἐφρόντισεν ὅμως ἐκάστη φυλὴ νὰ περιλάβῃ ὅσον τὸ δυνατόν
μεγαλυτέραν ποικιλίαν δήμων, δήμους τῶν μεσογείων, τῆς πό-
λεως, τῆς παραλίας. Τοῦτο ἔκαμεν ὁ Κλεισθένης, διὰ νὰ ἀνα-
μείξῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον τοὺς Ἀθηναίους, ὥστε νὰ
παύσουν νὰ ἔχουν ὡς διακριτικὸν των τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν
καταγωγὴν των, ἀλλὰ τὴν φυλὴν.

Ὄρισεν ἐκάστη φυλὴ νὰ ἐκλέγῃ ἀπὸ 50 βουλευτάς. Ἡ ἐκ-
λογή ἐγένετο τῶρα διὰ κλήρου, διὰ νὰ λαμβάνουν μέρος ὅλοι
οἱ πολῖται εἰς τὴν διοίκησιν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν βουλευτῶν ἔγινε
τῶρα 500. Ὁ Κλεισθένης ἔθεσε καὶ ἄλλους νόμους, οἱ ὁποῖοι
ἐπέτρεπαν εἰς τὸν λαὸν νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὴν διοίκησιν.

ΑΡΧΙΖΕΙ Η ΑΚΜΗ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Αὐτὰ ἔγιναν πρὸς τὸ τέλος τοῦ 6ου καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ 5ου
αἰῶνος. Ἀπὸ τότε ἀρχίζει ἡ μεγάλη ἀνάπτυξις τῶν Ἀθηνῶν.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἠγάπησαν τώρα περισσότερο τὴν πατρίδα των, διότι εἶχον ὅλοι ἴσα δικαιώματα μεταξύ των καὶ οἱ ἴδιοι ἐκυβέρνων τὸ κράτος των.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν περίεργοι καὶ ἀνήσυχοι. Δὲν περιωρίζοντο, ὅπως οἱ Σπαρτιᾶται, εἰς τὸν τόπον των καὶ εἰς τὰς συνηθείας των. Προτοῦ γίνουν διδάσκαλοι τῆς Ἑλλάδος, ἔλαβον μαθήματα ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἑλλήνας.

Εἰς τὴν ἀρχὴν ἔμαθον πολλὰ ἀπὸ τοὺς Ἴωνας. Ἀπὸ τὴν Ἰωνίαν ἦλθον τὰ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου καὶ Ἴωνες τεχνῖται ἐδίδαξαν τοὺς Ἀθηναίους νὰ κατεργάζωνται τὸ μάρμαρον ἢ νὰ

Ἀγγεῖον ἀθηναϊκὸν
(στάμνος).

χύνουν τὸν ὀρείχαλκον. Ἐπίσης οἱ ἀγγειοπλάσται τῶν Ἀθηνῶν ἔμαθον πολλὰ ἀπὸ τοὺς Ἴωνας. Ἐπὶ Πεισιστράτου ιδίως αἱ Ἀθηναὶ ὁμοίαζον πολὺ τὰς πόλεις τῆς Ἰωνίας.

Ἀφοῦ ἔφυγαν οἱ τύραννοι μὲ τὴν βοήθειαν τῶν Σπαρτιατῶν, οἱ Ἀθηναῖοι ἤρχισαν νὰ μιμοῦνται τοὺς Δωριεῖς. Καὶ πρῶτον ἐδέχθησαν τὴν ἐνδυμασίαν τῶν Σπαρτιατῶν. Ἐνῷ ἄλλοτε ἐφόρουσαν μακρὸν ἰωνικὸν χιτῶνα, τώρα ἔλαβον τὸν βραχὺν δωρικόν. Οἱ ἄνδρες ἄφησαν τὰ κοσμήματα, ὁ βίος των ἔγινεν αὐστηρότερος καὶ ἔδωσαν προσοχὴν εἰς τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις. Γλύπτει τῆς Αἰγίνης καὶ τῆς Πελοποννήσου ἦλθον καὶ εἰργάσθησαν εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἀπὸ τὸν συνδυασμὸν τοῦ ἰωνικοῦ καὶ δωρικοῦ πολιτισμοῦ ἐγεννήθη ὁ ἀττικὸς πολιτισμός, ὁ ἀνώτερος ἐλληνικὸς πολιτισμός, ὁ ὁποῖος ἤκμασε κυρίως τὸν 5ον καὶ τὸν 4ον αἰῶνα. Οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν λεπτοὶ καὶ φιλόκαλοι, ὅπως οἱ Ἴωνες, καὶ τολμηροὶ καὶ ἀνδρικοί, ὅπως οἱ Δωριεῖς.

ΤΑ ΑΛΛΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΡΑΤΗ

ΒΟΙΩΤΙΑ ΚΑΙ ΦΩΚΙΣ

Ἡ Μίλητος καὶ αἱ ἰωνικαὶ πόλεις, αἱ Συρακοῦσαι καὶ ἄλλαι πόλεις τῆς Σικελίας καὶ Ἰταλίας ἔξω τῆς κυρίως Ἑλλάδος, ἡ Κόρινθος, ἡ Σπάρτη καὶ αἱ Ἀθῆναι εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα, ἦσαν τὰ σημαντικώτερα κράτη τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸν 7ον καὶ 6ον π.Χ. αἰῶνα. Ἀκμαῖον ἐλληνικὸν πληθυσμὸν εἶχον καὶ τὰ ἄλλα κράτη τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' αὐτὸς δὲν εἶχε προφθάσει νὰ ἀναπτυχθῇ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν.

Ἡ Βοιωτία εἶναι μία πεδιάς ἀρκετὰ μεγάλη καὶ εὐφορος, περικλείεται ὅμως ἀπὸ βουνά. Ἐχει ἀπὸ δύο μέρη θάλασσαν, τὸν Κορινθιακὸν καὶ τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον. Ἀλλὰ τὰ παράλια καὶ τῶν δύο δὲν ἔχουν καλοὺς λιμένας. Διὰ τοῦτο οἱ Βοιωτοὶ δὲν ἔγιναν καλοὶ ναυτικοί. Ἡ χώρα τῶν εἶχε πολὺ παλαιὸν πολιτισμὸν ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῶν Αἰγαίων καὶ τῶν Ἀχαιῶν. Ἀργότερα τὴν κατέκτησαν οἱ Δωριεῖς καὶ ἵδρυσαν διάφορα κράτη. Οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν ἐξηκολούθησαν νὰ εἶναι ρωμαλέοι καὶ καλοὶ πολεμισταί. Ἀλλ' ἡ Βοιωτία ἔμεινε γεωργικὴ, δὲν ἀνέπτυξε ναυτικὸν καὶ ἐμπόριον, καὶ προώδευσε πολὺ ἀργά. Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν εἶχε μικρὰς μόνον πόλεις. Ἀργότερον ἡ Βοιωτία προώδευσε, ἔπαιξε σημαντικὸν μέρος εἰς τὴν ἐλληνικὴν ἱστορίαν καὶ ἀνέδειξε μερικοὺς ἄνδρας ἀξιολόγους εἰς τὰ γράμματα, εἰς τὰς τέχνας καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν.

Ἡ Φωκίς, ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς τὰ βορειοδυτικὰ τῆς Βοιωτίας, εἶναι μία χώρα μὲ ἀπόκρημνα βουνά, μεταξὺ τῶν ὁποίων σχηματίζονται βαθεῖαι καὶ στρογγυλαὶ κοιλάδες. Αἱ κοιλάδες αὗται εἶναι ἀρκετὰ εὐφοροὶ καὶ εἰς αὐτάς κυρίως ἔζησεν ὁ φωκικὸς λαός. Οἱ Φωκεῖς ἔμειναν γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι καὶ ἔλαβον μικρὸν μέρος εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἔθνους.

Εἰς τὴν Φωκίδα ὅμως ἦτο ἐν ἀπὸ τὰ μεγάλα προσκυνήματα τῶν Ἑλλήνων, τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, ὅπως θὰ ἴδωμεν, καὶ αὐτὸ ἔδιδε μεγάλην φήμην εἰς τὴν χώραν.

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Ἡ Θεσσαλία εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἀπὸ τὰς ἐλληνικὰς πεδιάδας. Περικλείεται ἀπὸ ὕψηλὰ βουνὰ καὶ εἶναι ψυχρὰ τὸν χειμῶνα καὶ πολὺ θερμὴ τὸ θέρος. Ἔχει ἀπὸ τὸ ἐν μόνον μέρος θάλασσαν, τὸν Παγασητικὸν κόλπον, καὶ ἐκεῖ εἶναι οἱ μοναδικοὶ λιμένες τῆς Θεσσαλίας.

Ἡ χώρα ἦτο διηρημένη εἰς μεγάλα κτήματα καὶ τὴν ἐκυβέρνησιν οἱ μεγάλοι κτηματῖαι. Ἔμεινε πάντοτε γεωργικὴ, δὲν εἶχε μεγάλας πόλεις οὔτε κατώρθωσε νὰ ἐνωθῇ εἰς ἓν κράτος. Παρήγεν ὅμως ἄφθονα σιτηρὰ καὶ ἔτρεφε λαμπροὺς ἵππους. Οἱ Θεσσαλοὶ εἶχον περίφημον ἵππικὸν καὶ ἐκέρδιζον κατὰ τοὺς Πανελληνίους ἀγῶνας εἰς τὰς ἵπποδρομίας. Δὲν προώδευσαν ὅμως εἰς τὰ γράμματα καὶ δὲν ἀνέδειξαν κανένα ἀξιόλογον καλλιτέχνην ἢ συγγραφέα.

ΑΙΤΩΛΙΑ — ΑΚΑΡΝΑΝΙΑ — ΗΠΕΙΡΟΣ

Αἱ δυτικώτεραι χώραι, ἡ Αἰτωλία, ἡ Ἀκαρνανία καὶ ἡ Ἡπειρος, ἔλαβον ἀκόμη μικρότερον μέρος εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἔθνους κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοὺς. Ἦσαν ὀρειναί, δύσβατοι, σκεπασμένοι ἀπὸ δάση, δὲν εἶχον καταλλήλους λιμένας διὰ τὴν ναυτιλίαν καὶ ἔμειναν γεωργικαὶ καὶ κτηνοτροφικαί. Πολὺ ἀργότερα αἱ δύο χώραι, ἡ Ἡπειρος καὶ ἡ Αἰτωλία, προώδευσαν καὶ ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ἐλληνικὴν ἱστορίαν.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Ἡ Μακεδονία εἶναι ἡ βορειοτέρα ἐλληνικὴ χώρα. Εὐρίσκεται πέραν τῆς Θεσσαλίας καὶ τοῦ Ὀλύμπου, ἔχει ὕψηλὰ βουνὰ, τὰ ὅποια ἦσαν καταπράσινα κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, καὶ εὐρυχώρους πεδιάδας, τὰς ὁποίας διατρέχουν μεγάλοι ποταμοί. Αἱ πεδιάδες τῆς ἦσαν ὀνομασται διὰ τὴν εὐφορίαν των. Τὸ κλίμα καθὼς καὶ ἡ ζωὴ τῶν κατοίκων τῆς Μακεδονίας

διέφερον ἀπὸ τὴν νοτιωτέραν Ἑλλάδα. Πολὺν καιρὸν ἔμεινε γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ. Ὁ βασιλεὺς ἐκυβέρνησε τὴν χώραν μαζὶ μὲ τοὺς μεγάλους κτηματίας. Αἱ πόλεις τῆς Μακεδονίας ἦσαν μικραὶ καὶ ἡ πνευματικὴ τῆς ἀνάπτυξις ὄχι πολὺ σημαντικὴ. Ἀλλ' οἱ Μακεδόνες ἦσαν σπουδαῖοι πολεμισταὶ καὶ κατάρθωσαν νὰ διοργανώσουν καλὰ τὸ κράτος των. Ἀργότερα, ὅπως θὰ ἴδωμεν, προώδευσε πολὺ ἡ Μακεδονία καὶ ἔγινε τὸ ἰσχυρότερον κράτος τῆς Ἑλλάδος.

Ἀθηναϊκὸν ἀγγεῖον.
(Ἀμφορεύς).

Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΟΙ ΘΕΟΙ

“Όλην τὴν ὠραιότητα τῆς ψυχῆς τῶν Ἑλλήνων βλέπομεν εἰς τὴν θρησκείαν των. Οἱ θεοὶ των ἦσαν ὠραῖοι καὶ ἀξιαγάπητοι. Ὅμοιάζουν μὲ ἀνθρώπους καὶ ζοῦν ὅπως οἱ ἄνθρωποι.

Ὁ Ζεὺς.

Ἡ κεφαλὴ τοῦ Διός, ὅπως ἦτο εἰς τὸ ἄγαλμα, τὸ ὁποῖον κατεσκεύασεν ἓνας μεγάλος γλύπτης τοῦ 5ου αἰῶνος, ὁ Φειδίας, διὰ τὸν ναὸν τῆς Ὀλυμπίας.

Εἶναι ὅμως μεγαλύτεροι καὶ δυνατότεροι καὶ ὠραιότεροι. Δὲν ἀσθενοῦν, δὲν λυποῦνται, δὲν γηράσκουν. Ζοῦν μακάριοι. Τρώγουν τὴν ἀμβροσίαν καὶ πίνουν τὸ νέκταρ. Εἶναι κατάλευκοι καὶ γεμάτοι χάριν, εὐχαριστοῦνται ἀπὸ τὰ ὠραῖα πράγματα καὶ πρὸ πάντων μαγεύονται ἀπὸ τὴν μουσικὴν. Οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἐφαντάσθησαν κανένα θεὸν μαῦρον ἢ μὲ κακὴν ψυχὴν. Οἱ θεοὶ δυσαρεστοῦνται καὶ ἡμποροῦν νὰ κάμουν κακόν. Ἄλλ' εὐκόλως ἀλλάζουν γνώμην καὶ ἡμπορεῖ νὰ τοὺς μάλ' ἐξη κανεὶς μὲ θυσίας καὶ προσευχάς.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες διηγέθησαν πολλοὺς μύθους διὰ τὴν γέννησιν, τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὴν ζωὴν τῶν θεῶν. Ἡ ἑλληνικὴ μυθολογία εἶναι ἀπὸ τὰς λαμπροτέρας διηγήσεις, τὰς ὁποίας ἐφαντάσθησαν οἱ ἄνθρωποι. Οἱ ποιηταί, οἱ ζωγράφοι, οἱ γλύπται ἔλαβον θέματα ἀπὸ τὴν μυθολογίαν.

ΟΙ ΘΕΟΙ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ

Οἱ σπουδαιότεροι θεοὶ τῶν Ἑλλήνων κατῴκουν εἰς τὸν Ὀλυμπόν, τὸ ὑψηλότερον καὶ θαυμασιώτερον ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ ὄρη.

Ἀνώτερος ὅλων εἶναι ὁ **Ζεὺς**, πατὴρ καὶ βασιλεὺς τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων. Ἐξουσιάζει τὸν οὐρανόν, συναθροίζει τὰ σύννεφα, ἀστράπτει, βροντᾷ καὶ στέλλει τὴν βροχὴν. Ὁ ἀδελφός του **Ποσειδῶν** ἐξουσιάζει τὴν θάλασσαν. Εἶναι μεγαλοπρεπὴς ὅπως ὁ Ζεὺς, ἀλλ' ἔχει ἔκφρασιν αὐστηροτέραν. Κρατεῖ τὴν τρίαιναν, μὲ τὴν ὁποῖαν τασσέει τὴν θάλασσαν καὶ προκαλεῖ τὴν τρικυμίαν καὶ τοὺς σεισμούς. Ἡ **Ἥρα** εἶναι σύζυγος τοῦ Διὸς καὶ προστατεύει τὸν γάμον. Ἡ **Ἑστία**, σοβαρὰ καὶ αὐστηρὰ θεά, εἶναι προστάτις τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς.

Εἰς τὸν Ὀλυμπόν ζῇ ὁ ὡραιότερος ἀπὸ ὅλους τοὺς θεούς, ὁ **Ἀπόλλων**. Εἶναι νέος ὑψηλός, δυνατός, κατάλευκος. Γλυκὺ φῶς τὸν περιλούει εἰς τὴν ὡραίαν κεφαλὴν του. Στεφανωμένος μὲ κλάδον δάφνης παίζει τὴν κιθάραν του καὶ εἰς τὸν ἦχον αὐτῆς τραγουδοῦν αἱ ἑννέα κόραι τοῦ οὐρανοῦ, αἱ **Μοῦσαι**. Ἡ μουσικὴ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τὸ ἄσμα τῶν Μουσῶν χύνει φαιδρότητα καὶ λεπτὴν χάριν εἰς τὸν Ὀλυμπόν, φθάνει ἕως τὴν γῆν καὶ ἡσυχάζει τὸν πόνον καὶ τὴν θλίψιν τῶν ἀνθρώπων. Ἡ **Ἄρτεμις**, ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἀπόλλωνος, εἶναι σεμνὴ καὶ λεπτὴ κόρη, ζωηρὰ καὶ εὐκίνητος, ἀγαπᾷ τὰ δάση καὶ τὸ κυνήγιον.

Ὁ Ὀλυμπος ἔχει καὶ τὸν ταχυδρόμον του. Αὐτὸς εἶναι ὁ

Ἀπόλλων κιθαρωδός.
(*Ρώμη, Βατικανόν*).

Ἡ Ἀθηνᾶ.

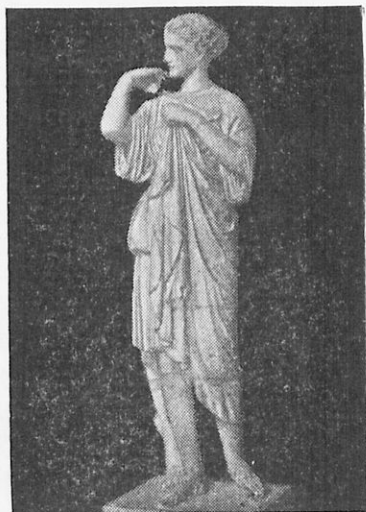
(Μαρμάρινον ἄγαλμα. Νεάπολις).

καὶ δραστηρίους, τὰς γυναῖκας τῶν ἱκανὰς εἰς τὰ κεντήματα καὶ τὴν χειροτεχνίαν.

Εἰς τὸν Ὀλύμπου ἐπίσης ζῇ ὁ θεὸς τοῦ πολέμου, ὁ Ἄρης, νέος μὲ γιγάντειον σῶμα, μὲ περικεφαλαίαν εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ ἀγριωπὸς τὴν ὄψιν. Οἱ θεοὶ τὸν ἀποστρέφονται, διότι τοῦ ἀρέσουν αἱ ἔριδες καὶ οἱ πόλεμοι. Ἡ Ἀφροδίτη εἶναι ἡ θεὰ τῆς ὡραιότητος. Ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν ἄφρον τῆς θαλάσσης. Εἶναι ἐξαιρετον τὸ κάλλος καὶ τὰ μάτια τῆς σπινθηροβολοῦν. Ὁ Ἥφαιστος εἶναι ὁ ἀρχιτεχνίτης τοῦ Ὀλύμπου. Αὐ-

Ἑρμῆς, εὐκίνητος καὶ ἔξυπνος, φορεῖ πτερωτὰ πέδιλα, μὲ τὰ ὅποια πετᾷ ἐπάνω ἀπὸ ὄρη καὶ θαλάσσης. Ἐκτελεῖ διαταγὰς τοῦ Διός. Εἶναι καὶ αὐτός, ὅπως ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἄρτεμις, υἱὸς τοῦ Διός, ἀλλὰ ἀπὸ ἄλλην μητέρα. Ἀναμειγνύεται εἰς τὸ ἐμπόριον, ἀλλὰ εἶναι καὶ λόγιος. Ἐπίσης ἔχει σχέσιν μὲ τοὺς νεκρούς. Αὐτὸς συνοδεύει τὰς ψυχὰς εἰς τὸν ἄλλον κόσμον.

Ἡ Ἀθηνᾶ εἶναι ἡ θεὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς σοφίας. Αὐτὴ προστατεύει τὰς Ἀθῆνας, κάμνει τοὺς Ἀθηναίους εὐφρεῖς

Ἡ Ἄρτεμις.

(Μαρμάρινον ἄγαλμα. Νεάπολις).

τὸς κατεσκεύασε δι' ὅλους τοὺς θεοὺς ὥραϊα ἀνάκτορα εἰς τὸν Ὀλυμπον. Εἶναι χωλὸς καὶ ἐργάζεται σκονισμένος καὶ καπνισμένος εἰς τὰ ἐργαστήριά του, ὅπου κατασκευάζει τοὺς κεραυνοὺς τοῦ Διὸς. Εἰς τὸν Ὀλυμπον ἔθετον οἱ ἀρχαῖοι ἐπίσης τὴν **Δήμητραν**, τὴν θεὰν τῆς γεωργίας.

Αὐτοὶ εἶναι οἱ δώδεκα Ὀλύμπιοι Θεοί, τοὺς ὁποίους ἰδιαιτέρως ἐλάτρευον οἱ Ἕλληνες.

ΟΙ ΘΕΟΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

Ἐκτὸς τῶν Ὀλυμπίων ὑπῆρχε πλῆθος θεῶν εἰς τὴν γῆν, εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εἰς τὸν κάτω κόσμον. Ἡ μεγαλύτερα καὶ ἀρχαιότερα ἀπὸ τὰς θεότητας τῆς γῆς ἦτο ἡ **Δημήτηρ**, ἡ θεὰ τῆς γεωργίας, καὶ ἡ κόρη τῆς **Περσεφόνη**, ἡ θεὰ τὴν ἀνθήσεως, ἡ ὁποία ὠνομάζετο καὶ **Κόρη**. Ἡ Δημήτηρ εἶναι ἀπαρηγόρητος, διότι ὁ θεὸς τοῦ Ἄδου Πλούτων ἤρπασε τὴν θυγατέρα τῆς καὶ τὴν εἶχε σύζυγον εἰς τὰ ὑπόγεια βασίλειά του. Ἐμεσολάβησεν ὁ Ζεὺς καὶ

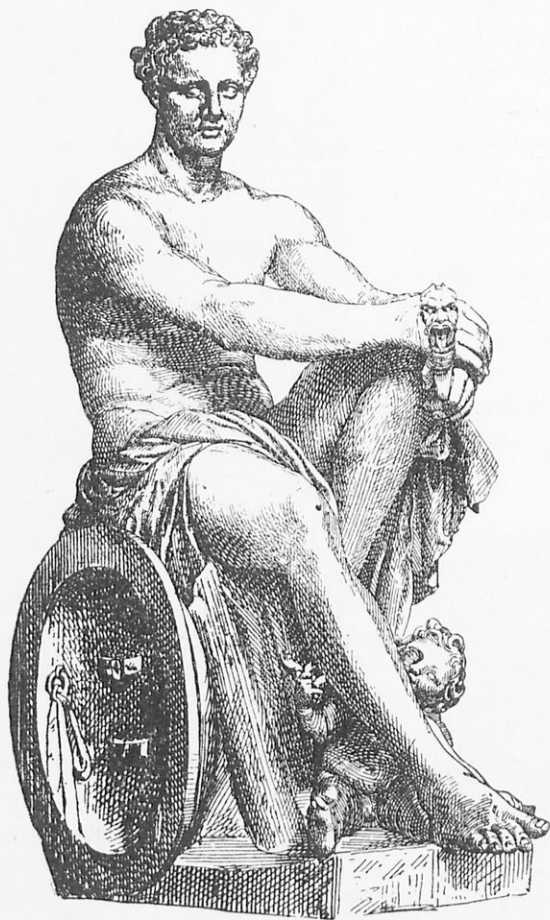

Ἡ Ἀφροδίτη.
(Μαρμαρίνον ἀγαλμα.
Παρίσιοι, Λουβρον).

ἔγινε συμφωνία νὰ ἀναβαίνη τὴν ἀνοιξιν εἰς τὴν γῆν, νὰ μένη ἕξ μῆνας καὶ τὸν χειμῶνα νὰ ἐπιστρέφῃ εἰς τὰ σκοτεινὰ ἀνάκτορα τοῦ Πλούτωνος.

Ἄλλ' ὁ πλέον ἀγαπητὸς ἀπὸ τοὺς θεοὺς τῆς γῆς ἦτο ὁ **Διόνυσος**, ὁ θεὸς τῶν ἀμπέλων καὶ τοῦ τρυγητοῦ, τὸν ὁποῖον συνοδεύουν οἱ Σάτυροι καὶ οἱ Σεληνοί.

Εἰς τὴν γῆν ἔζων πλῆθος μικρότεροι θεοὶ καὶ θεαί. Εἰς τὰ δάση, εἰς τὰ σπήλαια κατῴκουν αἱ **Νύμφαι**, εἰς τὴν θάλασσαν αἱ **Νηρηίδες**. Κάθε δένδρον, κάθε πηγὴ, κάθε ρεῦμα εἶχε τὸν θεὸν του. Ὁ ἀρχαῖος Ἕλλην ἐφαντάζετο ὅλα ἔμψυχα γύρω του,

Ὁ Ἄρης.

ὅλα γεμᾶτα ὀφθαλμοὺς καὶ αὐτιά. Τὸ γλυκοφύσημα τοῦ Ζεφύρου, τὸ θρόϊσμα τῶν δένδρων, οἱ μακρινοὶ ἦχοι, τοὺς ὁποῖους ἀκούομεν κατὰ τὰς εἰρηνικὰς ἡμέρας τῆς ἀνοιξεως, εἶναι ἀντίλαλοι ἀπὸ τὸν χορὸν καὶ τὸ ᾄσμα τῶν Νυμφῶν. Αἱ

καλαί Νηρηίδες ἡμερεύουν τὰ ἀγριεμένα κύματα, τὰ ὅποια ἐξεγείρει ὁ Ποσειδῶν μὲ τὴν τρίαινάν του, καὶ φέρουν πάλιν τὴν γαλήνην.

ΟΙ ΘΕΟΙ ΤΟΥ ΑΔΟΥ

Ἡ ζωὴ αὐτὴ εἶναι ὠραία. Σκοτεινὴ μόνον καὶ θλιβερά εἶναι ἡ ζωὴ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον. Οἱ ἄνθρωποι, ὅταν ἀποθάνουν, πηγαίνουν εἰς ἓν βαθὺ σπήλαιον κάτω ἀπὸ τὴν γῆν, εἰς τὸν Ἄδην. Ἐκεῖ κατέβαινε κανεὶς ἀπὸ τὸ ἀκρωτήριον Ταίναρον. Τὴν εἴσοδον ἐφύλαττε τρομερὸς κύων, ὁ **Κέρβερος**. Εἰς τὸν Ἄδην βασιλεύει ὁ **Πλούτων**, ἀδελφὸς τοῦ Διὸς καὶ τοῦ Ποσειδῶνος, σκοτεινὸς καὶ δύστροπος.

ΟΙ ΗΜΙΘΕΟΙ

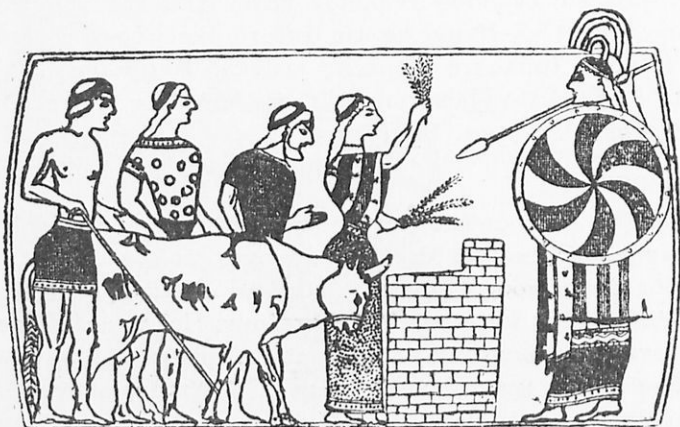
Ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν γῆν εἶναι τόσον ὠραία, ὥστε τὴν ἐξήλευον οἱ θεοὶ καὶ ἤρχοντο πολλάκις νὰ ζήσουν μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Εὐνοοῦν πολλοὺς εὐσεβεῖς καὶ ἐργατικούς ἀνθρώπους καὶ τοὺς προστατεύουν. Πολλάκις νυμφεύονται εἰς τὴν γῆν γυναῖκας καὶ ἀπὸ τὸν γάμον αὐτὸν γεννῶνται παιδιὰ δυνατὰ καὶ τολμηρὰ ἢ σοφοί, οἱ ἥρωες, οἱ νομοθέται, οἱ ποιηταί, ὅπως ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Θησεύς, ὁ Μίνως καὶ ἄλλοι, οἱ ὅποιοι κάμνουν μεγάλα καλὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Αὐτοὶ εἶναι οἱ Ἡμίθεοι, διότι ὁ εἷς ἀπὸ τοὺς γονεῖς των ἦτο θεός.

Η ΛΑΤΡΕΙΑ

Οἱ Ἕλληνες ἐφαντάζοντο τοὺς θεοὺς των πολὺ δυνατοὺς καὶ ἱκανοὺς νὰ κάμουν μεγάλα καλὰ καὶ μεγάλα κακὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Οἱ θεοί, ὅπως οἱ ἄνθρωποι, εὐχαριστοῦνται, ὅταν φροντίζῃ κανεὶς δι' αὐτοὺς καὶ τοὺς περιποιεῖται, δυσαρεστοῦνται δέ, ὅταν τοὺς λησμονοῦν καὶ τοὺς παραμελοῦν. Οἱ Ἕλληνες λοιπὸν ἔκαμνον ὅ,τι ἐνόμιζον, ὅτι τοὺς εὐχαριστεῖ καὶ ἀπέφευγον ὅ,τι ἦτο δυνατόν νὰ τοὺς δυσαρεστήσῃ. Τὸ συνηθέστερον μέσον νὰ εἶναι εὐχάριστοι εἰς τοὺς θεοὺς των ἦτο νὰ τοὺς προσφέρουν δῶρα. Ἐδίδον λοιπὸν εἰς τοὺς θεοὺς ὅ,τι συνήθιζον νὰ δίδουν καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, φαγητὰ, ἐνδύματα, κοσμήματα, ἀγγεῖα κ. ἄ.

Τὸ προχειρότερον δῶρον ἦσαν τὰ φαγητά. Εἰς τὸ τραπέζι καὶ εἰς τὰ συμπόσια, προτοῦ πίνουν, ἔχουνον ἀπὸ τὸ ποτήριόν των ὀλίγον οἶνον εἰς τὴν γῆν ὡς δῶρον εἰς τοὺς θεοὺς. Ἐπίσης ἔχουνον γάλα ἢ καὶ μέλι. Αὐτὸ τὸ ὠνόμαζον σπονδὴν.

Προσέφερον εἰς τοὺς θεοὺς ἐπίσης καρποὺς καὶ λαχανικὰ καὶ τὰ πρῶτα προϊόντα κάθε ἐσοδείας, καθὼς καὶ ἄρτους, γλυκύσματα κτλ.

Θυσία.

Εἰς τὸ μέσον ὁ βωμός, ὅπου ἔκαμνον θυσίαν. Πλησίον αὐτοῦ ἡ ἱέρεια, ἡ ὁποία τὸν ραντίζει μὲ ὕδωρ. Ὅπισω τὸ ζῷον, τὸ ὁποῖον θὰ θυσιάσουν καὶ τὸ ὁποῖον ὁ ὑπηρέτης κρατεῖ δεμένον μὲ σχοινίον ἀπὸ τὸν πόδα. Οἱ ἄλλοι δύο εἶναι ἀνὴρ καὶ γυνή, οἱ ὁποῖοι προσφέρουν τὴν θυσίαν εἰς τὴν Ἀθηνᾶν. Δεξιά στέκεται ἡ Ἀθηνᾶ ὠπλισμένη.

Ἄλλ' ἡ περισσότερον εὐχάριστος προσφορὰ διὰ τοὺς θεοὺς ἦτο, ὅπως καὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους, τὸ κρέας. Εἰς ἑξαιρετικὰς λοιπὸν περιστάσεις, διὰ νὰ εὐχαριστήσουν τοὺς θεοὺς ἢ διὰ νὰ ἀποφύγουν τὸν θυμὸν των, ἔσφαζον πρὸς τιμὴν των ζῷα. Αὕτη ἦτο ἡ θυσία. Ἐθυσίαζον ἀναλόγως τῶν περιστάσεων, ἀπὸ τὰ μικρότερα ἕως τὰ μεγαλύτερα ζῷα, πετεινοὺς, περιστέρια, πρόβατα, χοίρους καὶ βόδια. Μὲ τὴν θυσίαν εἶχον σκοπὸν ἢ νὰ εὐχαριστήσουν τὸν θεὸν ἢ νὰ τοῦ ζητήσουν κάποιαν χάριν. Τὴν

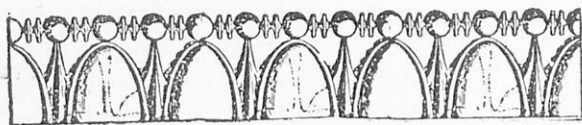
παράκλησιν αὐτὴν ἔλεγον προσευχήν. Ἡ θυσία λοιπὸν καὶ ἡ προσευχή ἦτο ἡ λατρεία τῶν Ἑλλήνων.

Τόπος τῆς λατρείας ἦτο ἡ ἡ οἰκία ἐκάστου ἢ μέρος, ὅπου ἐνόμιζον, ὅτι εὐχαριστοῦνται νὰ μένουν οἱ θεοί, κορυφαὶ τῶν βουνῶν, δάση, κῆποι κτλ. Ὑπῆρχον δενδροφυτευμένα μέρη, τὰ ὁποῖα ἐτριγύριζον μὲ τοῖχον ἢ φράκτην καὶ τὰ εἶχον ἀφιερωμένα εἰς τοὺς θεοὺς. Αὐτὰ τὰ ἔλεγον ἱερά ἅλση ἢ καὶ μόνον ἱερά.

Ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ ἦτο ὁ βωμός, λιθίνη τράπεζα μὲ ἐστίαν εἰς τὸ μέσον. Βωμοὶ ὑπῆρχον καὶ ἐμπρὸς εἰς τοὺς ναοὺς. Ἀλλὰ καὶ κάθε οἰκία εἶχε τὸν μικρὸν βωμόν της καὶ τὴν ἐστίαν. Ἐκεῖ ἔκαμνεν ἡ οἰκογένεια τὰς προσευχάς της καὶ τὴν προσφοράν. Ἐκεῖ ἐλάτρευον κυρίως τοὺς νεκροὺς προγόνους. Οἱ ἀρχαῖοι ἤθελον νὰ ἔχουν παιδιὰ καὶ ἀπογόνους, διὰ νὰ τοὺς τιμοῦν μετὰ τὸν θάνατον. Ἐθεωροῦντο δυστυχεῖς, ὅσοι δὲν εἶχον τέκνα.

Εἰς σπουδαιότερας περιστάσεις ἔκαμνον τελετὴν εἰς τὰ ἱερά καὶ εἰς τοὺς δημοσίους ναοὺς καὶ τὸ κυριώτερον μέρος τῆς τελετῆς ἦτο ἡ θυσία. Ὁ ἱερεὺς ἔσφαζε τὸ ζῶον, τὸ ἔγδερνεν ἐπάνω εἰς τὴν τράπεζαν, ὠρισμένα μέρη ἔρριπτεν εἰς τὴν φωτιάν, ἡ ὁποία ἔκαιεν εἰς τὴν ἐστίαν τοῦ βωμοῦ, καὶ τὸ ὑπολοιπὸν μέρος τοῦ ζῴου ἔψηνον καὶ ἔτρωγον μαζὶ μὲ τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους, τοὺς ὁποίους εἶχον προσκαλέσει εἰς τὴν θυσίαν.

Πολυτελέστεραι καὶ λαμπρότεραι ἦσαν αἱ θυσίαι, τὰς ὁποίας προσέφερεν ἡ πολιτεία εἰς τὰς ἐπισημοὺς ἑορτάς. Ὁλος ὁ λαὸς ἐλάμβανε μέρος εἰς τὰς τελετάς αὐτάς, συνηθροίζετο εἰς τὸν χῶρον πρὸ τοῦ ναοῦ, ἤκουε τὰς εὐχάς τῶν ἱερέων καὶ παρηκολούθει τὰς θυσίας.

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΕΝ ΕΘΝΟΣ

Η ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες δὲν κατῴρθωσαν νὰ ἐνωθοῦν εἰς ἓν κράτος. Πᾶσα ὁπωσδήποτε σημαντικὴ πόλις ἔμενεν ἀνεξάρτητος καὶ ἐσχημάτιζε μὲ τὰ περίχωρά της ἰδιαίτερον κράτος. Εἶχε τὴν διοίκησιν, τοὺς ἄρχοντας, τὸν στρατόν, τὴν ἀστυνομίαν της. Ἐὰν εἷς Κορίνθιος ἤρχετο εἰς τὰς Ἀθήνας, ἔθεωρεῖτο ἐκεῖ ὡς ὑπήκοος ξένου κράτους. Δὲν εἶχε δικαίωμα νὰ ψηφίζῃ, νὰ γίνῃ δημόσιος ὑπάλληλος, ἄρχων, νὰ ἀγοράσῃ κτῆμα, οὔτε νὰ νυμφευθῇ γυναῖκα Ἀθηναίαν.

Οἱ ἀρχαῖοι ἔδιδον μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν πόλεων. Ἦσαν πρόθυμοι νὰ πολεμήσουν καὶ νὰ χύσουν τὸ αἷμα των, διὰ νὰ προστατεύσουν τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς πόλεώς των, ὅπως ἡμεῖς τοῦ κράτους μας. Αὐτὸ ἔκαμε τοὺς Ἕλληνας νὰ μὴ κατορθώσουν νὰ ἐνωθοῦν εἰς ἓν κράτος.

ΟΙ ΔΕΣΜΟΙ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Διεσκορπισμένοι εἰς τὰ τέσσαρα ἄκρα τῆς Μεσογείου, διηρημένοι εἰς ἀναρίθμητα κράτη, οἱ Ἕλληνες δὲν ἔπαυον νὰ αἰσθάνωνται, ὅτι ἀνήκουν εἰς μίαν οἰκογένειαν, ὅτι ἀποτελοῦν ἓνα λαόν. Εἶχον μεγάλην ἰδέαν διὰ τὸ ἔθνος των. Αὐτοὶ ἀπετέλουν ἐξαιρετικὴν φυλὴν ἀπέναντι τῶν ἄλλων λαῶν, τοὺς ὁποίους ὠνόμαζον ὅλους ἀδιακρίτως βαρβάρους. Ὑπῆρχον ἰσχυροὶ δεσμοί, οἱ ὅποιοι τοὺς ἐκράτουν ἡνωμένους, εἰς ὅποιονδήποτε σημεῖον τῆς γῆς καὶ ἂν εὕρισκοντο. Τοὺς ἐκράτουν δηλαδὴ ἡνωμένους τὰ ἑξῆς πράγματα: ὅτι ὠμίλουν τὴν ἰδίαν γλῶσσαν, εἶχον τὰ ἴδια ἔθιμα, ἐλάτρευον τοὺς ἰδίους θεοὺς, διωργάνωνον κοινοὺς ἀγῶνας, εἶχον κοινούς τόπους προσκυνήματος, ναοὺς καὶ μαντεῖα.

Ἐνῶ εἰς παλαιότερους χρόνους αἱ ἑλληνικαὶ φυλαὶ εἶχον διάφορα ὀνόματα, ἐλέγοντο Ἀχαιοί, Ἴωνες, Δωριεῖς κτλ., τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἔλαβον καὶ κοινὸν ὄνομα, ὠνομάσθησαν δηλαδὴ ὅλοι μαζί Ἑλληνες.

Ἀργότερα, διὰ τὴν ἐξηγήσουν τὴν ἐνότητα αὐτὴν, διηγήθησαν ἓνα μῦθον. Κάποτε ἐγίνε φοβερὸς κατακλυσμὸς εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὰ νερὰ ἐπνίξαν ὅλους τοὺς κατοίκους. Ἐσώθη μόνον ἓνας βασιλεὺς, ὁ Δευκαλίων, μετὰ τὴν σύζυγόν του τὴν Πύρρην μέσα εἰς ἓν πλοιάριον, τὸ ὁποῖον ἦλθε καὶ ἐστάθη εἰς τὸ ὄρος Παρνασσόν. Ὁ Δευκαλίων καὶ ἡ Πύρρα κατὰ συμβουλήν τοῦ Διὸς ἔρριπτον πέτρας ὀπισθέν των, αἱ ὁποῖαι ἐγίνοντο ἄνθρωποι. Ἐγιναν λοιπὸν νέοι ἄνθρωποι εἰς τὴν Ἑλλάδα, οἱ ὁποῖοι ὠμίλουν ὅλοι τὴν ἰδίαν γλῶσσαν καὶ εἶχον τὰς ἰδίας συνηθείας. Ὁ Δευκαλίων εἶχεν ἓνα υἱόν, ὁ ὁποῖος ὠνομάζετο Ἕλλην. Ἀπὸ αὐτὸν ὠνομάσθησαν οἱ νέοι ἄνθρωποι Ἕλληνες.

ΕΘΙΜΑ — ΘΡΗΣΚΕΙΑ — ΓΛΩΣΣΑ

Οἱ Ἕλληνες ὠμίλουν ὅλοι τὴν ἰδίαν γλῶσσαν, τὴν ἑλληνικὴν. Ἡ γλῶσσα των εἶχε διαφορὰς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ὅπως ὅλαι αἱ γλῶσσαι τοῦ κόσμου, δηλαδὴ διαλέκτους, ὅπως λέγουν. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν τοὺς ἡμπόδιζε νὰ συνεννοοῦνται. Τὰ ἄσματα, τὰ ποιήματα, αἱ γνώσεις, διεδίδοντο εὐκόλως ἀπὸ τὸ ἓν ἄκρον τοῦ ἑλληνισμοῦ ἕως τὸ ἄλλο, τὰ βιβλία, εἰς ὁποιαδήποτε διάλεκτον καὶ ἂν ἦσαν γραμμένα, ἐδιαβάζοντο ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἕλληνας.

Ἐπίσης εἶχον κοινὰ ἔθιμα. Συμπεριεφέροντο, ἐνεδύοντο, ἔτρωγον καὶ ἐκοιμῶντο, ἀνέτρεφον τὰ τέκνα των κατὰ τὸν ἴδιον ἢ ὅμοιον τρόπον. Ἦσαν ἡμερώτεροι καὶ περισσότερον πολιτισμένοι ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους λαούς.

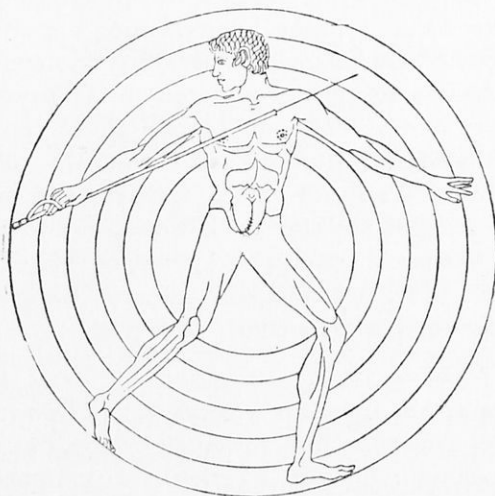
Οἱ Ἕλληνες εἶχον τὴν ἰδίαν θρησκείαν. Ἐλάτρευον τοὺς ἰδίους μεγάλους θεοὺς, εἶχον τὰς ἰδίας παραδόσεις, τοὺς ἰδίους μύθους διὰ τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς ἥρώας των, τοὺς ἐλάτρευον κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον.

ΟΙ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

Διὰ τὴν τιμήσουν τοὺς θεοὺς ἢ τοὺς ἥρώας των οἱ Ἕλληνες,

ἔκαμνον μεγαλοπρεπεῖς ἑορτάς. Ἐγίνοντο τότε πολλαὶ θυσίαι καὶ τελεταί, ἔψαλλον, ἐχόρευον καὶ ἔκαμνον ἀγῶνας.

Ἐκάστη πόλις εἶχε τὰς ἑορτάς καὶ τοὺς ἀγῶνας τῆς. Μερικοὶ ἀγῶνες ὅμως ἔγιναν ὀνομαστοὶ καὶ κατήντησαν Πανελλή-

Ἀκοντιστής.

τη των. Εἰς τοὺς μεγάλους ἀγῶνας ἔτρεχον ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη, ἢ διὰ νὰ ἐπιδείξουν τὸ σῶμα καὶ τὰς ἱκανότητάς των, ἢ νὰ ἰδοῦν τοὺς νέους νὰ ἀγωνίζονται.

Εἰς τοὺς ἀγῶνας οἱ Ἕλληνες ἐδείκνυον ἐπίσης τὰς πνευματικὰς των ἱκανότητας. Οἱ ποιηταὶ ἀπήγγελλον ἐκεῖ τὰ ποιήματά των, οἱ μουσικοὶ ἔπαιζον τὰς νέας συνθέσεις των, οἱ σοφοὶ ἀνεγίνωσκον τὰ βιβλία των.

Εἰς τοὺς ἀγῶνας ἔβλεπε κανεὶς τὴν ὡραιότητα, τὴν δύναμιν καὶ τὴν εὐφυΐαν τῶν Ἑλλήνων. Αἱ συναθροίσεις εἰς τοὺς τόπους τῶν κοινῶν ἀγῶνων ἔδιδον ζωηρὰν εἰκόνα τῆς ἐνότητος τοῦ ἔθνους καὶ τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ μεγαλείου τοῦ ἑλληνισμοῦ.

Οἱ Πανελλήνιοι ἀγῶνες ἦσαν τέσσαρες: 1) τὰ Ὀλύμπια ἢ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες, οἱ ὅποιοι ἐτελοῦντο εἰς τὴν Ὀλυμπίαν τῆς Ἡλείας πρὸς τιμὴν τοῦ Διός. 2) Τὰ Πύθια, τὰ ὅποια ἐτε-

νιοι. Ἀπὸ ὅλα δηλαδὴ τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τὰς μακρινωτέρας ἀκόμη ἀποικίας, ἤρχοντο οἱ Ἕλληνες, διὰ νὰ λάβουν μέρος εἰς αὐτούς.

Οἱ Ἕλληνες εἶχον ἐξαιρετικὴν ἀγάπην εἰς τοὺς ἀγῶνας, οἱ ὅποιοι ἔδιδον τὴν εὐκαιρίαν νὰ δεῖξουν τὴν δύναμιν καὶ τὴν ὡραιότητα τοῦ σώματός των καθὼς καὶ τὰ πλού-

λοῦντο εἰς τοὺς Δελφοὺς πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος. 3) Τὰ Ἴσθμια, τὰ ὅποια ἐτελοῦντο εἰς τὸν Ἴσθμὸν τῆς Κορίνθου πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος καὶ 4) τὰ Νέμεα, τὰ ὅποια ἐτελοῦντο εἰς τὴν Νεμέαν πρὸς τιμὴν τοῦ Διός.

ΤΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Οἱ ὀνομαστότεροι ἐξ ὅλων ἦσαν οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες, οἱ ὅποιοι ἐτελοῦντο κατὰ τριετίαν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν τῆς Ἡλίδος πρὸς τιμὴν τοῦ Διός. Ἦσαν μεγάλη ἐθνικὴ πανήγυρις. Κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῶν αἱ ἔριδες καὶ οἱ πόλεμοι μεταξὺ τῶν πόλεων ἔπαυον. Ὁ ἱερός χώρος, τοῦ ὁποίου τὸ μέσον κατεῖχεν ὁ ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διός, ἐπλημμύριζεν ἀπὸ πλήθη καὶ ζωηρότητα καὶ οἱ Ἕλληνες, ὅταν ἔβλεπον τοὺς ὁμογενεῖς τῶν συνηθροισμένους ἀπὸ τὰ τέσσαρα ἄκρα τοῦ κόσμου καὶ συναδελφωμένους ἐκεῖ, ἡσθάνοντο ἑαυτοὺς πολὺ δυνατούς. Ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας τιμὰς ἦτο νὰ νικήσῃ κανεὶς εἰς τὴν Ὀλυμπίαν.

Οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες διήρκουν πέντε ἡμέρας, ἀλλὰ αἱ ἐτοιμασίαι δι' αὐτοὺς ἤρχιζον πολὺ ἐνωρίτερα, πρὸ ἐνὸς μηνός. Τὴν πρώτην ἡμέραν ἐγίνοντο μεγάλαι θυσίαι εἰς τοὺς θεοὺς. Κατόπιν ἔδιδον ὄρκον οἱ Ἑλληνοδίκαί, οἱ κριταὶ δηλαδὴ τῶν ἀγώνων, ὅτι θὰ κρίνουν μὲ δικαιοσύνην καὶ χωρὶς πάθος τοὺς ἀγωνιστάς. Ἐπειτα μὲ τὴν σειρὰν τῶν ὥρκιζοντο καὶ οἱ ἀγωνισταί, ὅτι ἐγυμνάσθησαν, ὅπως ἀπῆται ὁ νόμος, ἐπὶ δέκα μῆνας εἰς τὰς πατρίδας τῶν, καὶ ὅτι θὰ ἀγωνισθοῦν τιμίως καὶ χωρὶς δόλον.

Τὴν δευτέραν, τρίτην καὶ τετάρτην ἡμέραν ἐγίνοντο οἱ ἀγῶνες. Ἐκαμνον ὅλων τῶν εἰδῶν τὰ ἀγωνίσματα. Ἐτρεχον, ἐπάλαιον, ἔρριπτον τὸν δίσκον καὶ τὸ ἀκόντιον, ἐδοκίμαζον

Πυγμάχος.

τὴν δύναμιν τῆς πυγμῆς. Ἦρχοντο ἔπειτα τὰ μεγάλα ἀγωνίσματα, ἡ ἵπποδρομία καὶ ἡ ἄρματοδρομία μὲ τέσσαρας ἵππους,

Παλαισταί.

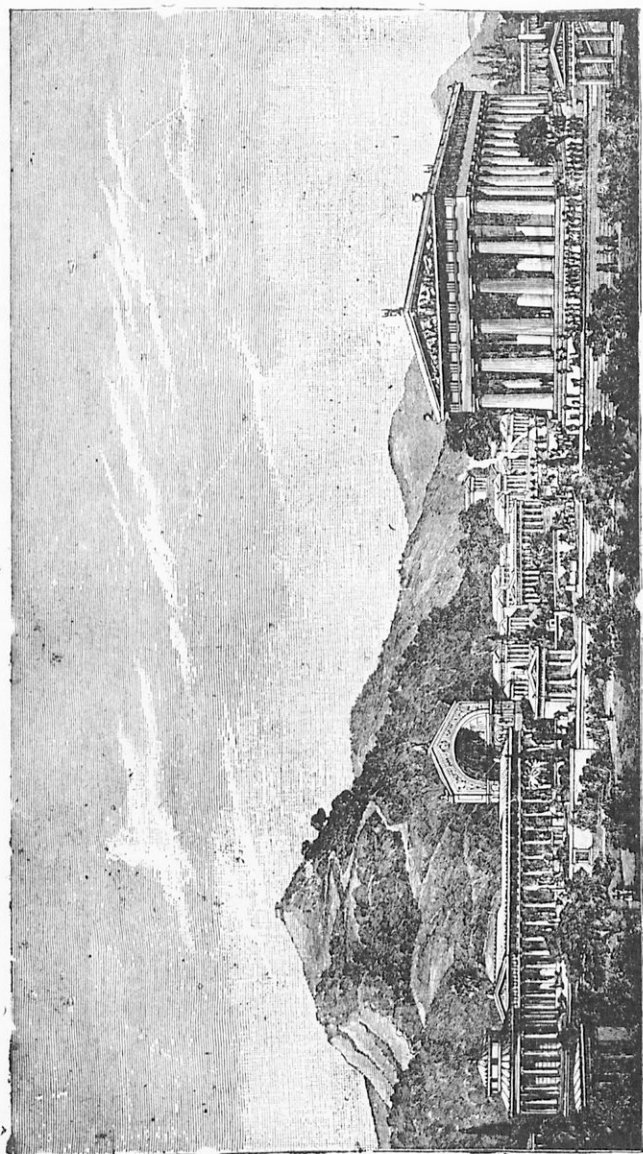
τὸ τε θρίππον. Ἡ τιμητικωτέρα νίκη ἦτο εἰς τὸν δρόμον, ἀλλ' ἡ λαμπροτέρα ἦτο τοῦ τε θρίππου.

Ἡ πέμπτη ἦτο ἡ τελευταία καὶ ἡ λαμπροτέρα ἡμέρα τῶν ἀγώνων. Ὅπισθεν τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς ὑπῆρχε παλαιολογία ἐλαία, ὁ κότεῖνος, ὅπως τὴν ἐλεγον, ἀπὸ τὴν ὁποίαν

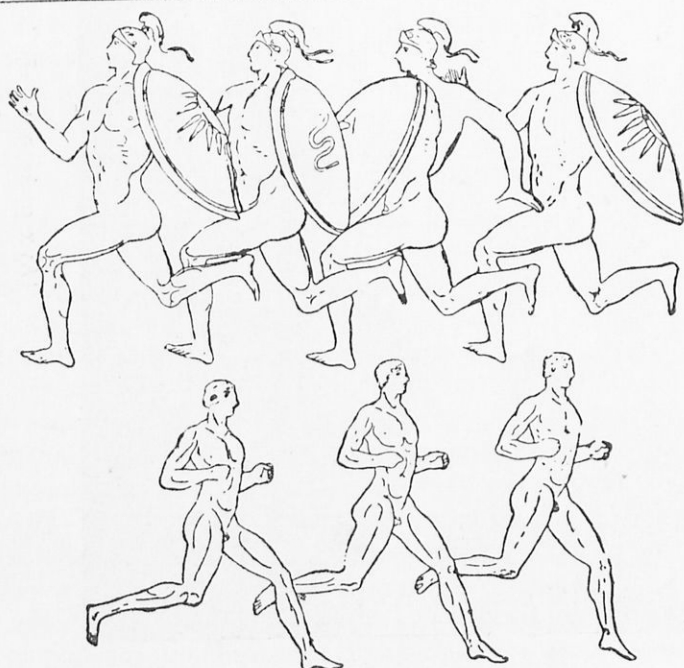
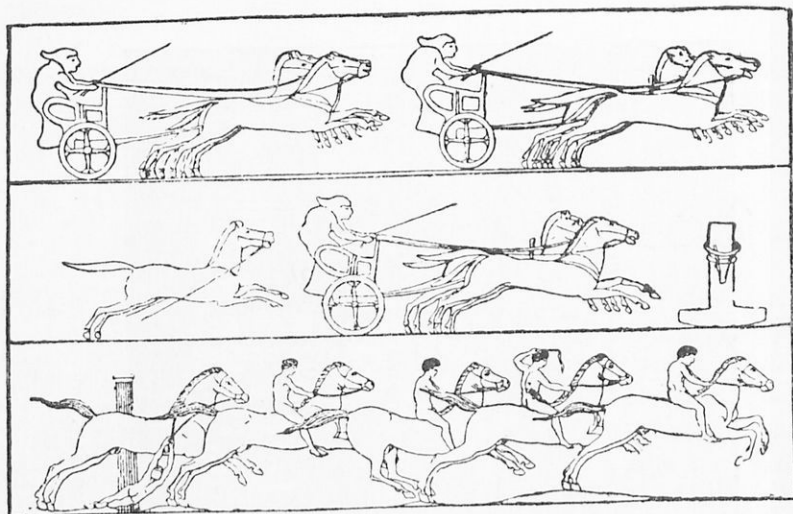
παῖς ἀμφιθαλῆς, τοῦ ὁποίου δηλαδὴ ἔζων καὶ οἱ δύο γονεῖς, ἔκοπτε μὲ χρυσοῦν δρέπανον 17 κλάδους. Ἀπ' αὐτοὺς κατεσκεύαζον 17 στεφάνους δεμένους μὲ ταινίας, διότι 17 ἦσαν καὶ τὰ ἀγωνίσματα, διὰ τὰ ὁποῖα ἐδίδοντο βραβεῖα.

Ὁ κόσμος ἐτίμα πολὺ τοὺς νικητάς. Ὅταν οἱ Ἑλλανοδίκαὶ ἔθετον εἰς τὴν κεφαλὴν των τὸν στέφανον, τὰ πλήθη ἐξέσπων εἰς φωνὰς ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἔρριπτον εἰς τοὺς νικητάς ἄνθη. Τὴν ἡμέραν αὐτὴν οἱ νικηταὶ ἐκάλουν εἰς γεῦμα τοὺς φίλους καὶ συμπατριώτας των, ἔψαλλον, διεσκέδαζον καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν ἀνεχώρουν διὰ τὰς πατρίδας των.

Οἱ συμπολιταὶ τοῦ νικητοῦ ἦσαν ὑπερήφανοι καὶ τοῦ ἔκαμνον λαμπρὰν ὑποδοχὴν, ὅταν ἐπέστρεφεν εἰς τὴν πατρίδα. Εἰσῆρχετο εἰς τὴν πόλιν στολισμένος μὲ πορφύραν ἐπάνω εἰς ἄρμα, τὸ ὁποῖον ἔσυρον τέσσαρες λευκοὶ ἵπποι, καὶ ἐπήγαγε νὰ ἀφιερῶσιν τὸν στέφανον τῆς νίκης εἰς τὸν ναόν. Κάποτε ἐκρήμνιζον ἐν μέρος τοῦ τείχους τῆς πόλεως, διὰ νὰ περάσῃ ὁ νικητής. Μὲ αὐτὸ ἠθέλον νὰ δείξουν, ὅτι πόλις, ἡ ὁποία ἔχει τοιοῦτους ἄνδρας, δὲν χρειάζεται τείχη. Εἰς ὅλην τὴν ζωὴν των τοὺς ἐθεώρουν ὡς πρόσωπα ἱερά, τοὺς ἔτρεφε τὸ δημόσιον, τοὺς ἀπήλλασσεν ἀπὸ τοὺς φόρους καὶ εἰς τὸ θέατρον καὶ τὰς ἄλλας ἐορτάς εἶχον

Ἀναπαράστασις τῆς Ὀλυμπίας.

Οἱ ἀγῶνες. Ἄρματοδρομίαι, ἵπποδρομίαι, δρόμος.
(Παραστάσεις ἀπὸ ἀγγεία).

τιμητικὴν θέσιν. Εἰς τὴν Σπάρτην ὁ νικητὴς εἶχε θέσιν πλησίον τοῦ βασιλέως κατὰ τὴν μάχην, ἦτο δηλαδή ὑπασπιστὴς του.

Ἔνδοξοι ποιηταὶ καὶ μουσικοὶ ὕμνησαν τοὺς νικητὰς τῶν μεγάλων ἀγώνων.

ΤΟ ΜΑΝΤΕΙΟΝ ΤΩΝ ΔΕΛΦΩΝ

Μερικοὶ ναοὶ τῆς Ἑλλάδος ἦσαν πολὺ ὀνομαστοὶ καὶ ἀπὸ πολλὰ μέρη ἐπήγαινον νὰ τοὺς προσκυνήσουν. Περιφημότεροι ἀπὸ ὅλους ἦσαν ἐκεῖνοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἐπήγαινον οἱ Ἕλλη- νες νὰ ζητήσουν τὴν συμβουλὴν τοῦ θεοῦ εἰς τὰ δύσκολα ζητή- ματά των. Τοὺς ναοὺς αὐτοὺς ὠνόμαζον μαντεῖα καὶ τὴν συμβουλὴν, τὴν ὁποίαν ἔδιδον οἱ ἱερεῖς ἀπὸ μέρους τοῦ θεοῦ, χρῆσιμόν.

Περίφημον ἔγινεν εἰς τοὺς καλοὺς χρόνους τῆς Ἑλλάδος τὸ μαντεῖον τοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνος εἰς τοὺς Δελφούς, οἱ ὅποιοι εὐ- ρίσκονται εἰς τὴν Φωκίδα πλησίον τοῦ ὄρους Παρνασσοῦ. Ἡ τοποθεσία τοῦ μαντείου ἦτο ἐξαιρετικὴ. Εἰς ὑψηλὴν θέσιν, περι- κυκλωμένον ἀπὸ δάση καὶ ἀποκρήμινους βράχους, ἔδιδε τὴν ἐντύπωσιν τοῦ μεγαλείου καὶ ἐφαίνετο κατάλληλον, διὰ νὰ κατοικήσῃ ἐκεῖ ὁ θεός.

Εἰς τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν ἤρχοντο ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ξένοι βασιλεῖς ἀκόμη ἐζήτουν τὴν συμβουλὴν τοῦ Ἀπόλλωνος. Εἰς τὸ βάθος τοῦ ναοῦ ὑπῆρχεν ἄνοιγμα τῆς γῆς, ἐν βάραθρον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξήρχοντο ψυχροὶ ἀτμοί. Οἱ ἀτμοὶ ἐξάλιζον ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος τοὺς ἀνέπνεεν. Ἐπάνω εἰς τὸ ἄνοιγμα αὐτὸ εἶχον τοποθετήσῃ ἓνα τρίποδα καὶ ἐπάνω εἰς αὐτὸν κάθισμα.

Ἡ ἱέρεια τοῦ Ἀπόλλωνος, ἡ **Πυθία**, ἀφοῦ εἰσῆρχετο εἰς τὸν ναόν, ἔπινεν ὕδωρ ἀπὸ μίαν πηγὴν, ἡ ὁποία ἦτο ἐκεῖ πλησίον, ἐμάσα φύλλα δάφνης καὶ ἐκάθητο εἰς τὸν τρίποδα. Ζαλισμένη ἀπὸ τοὺς ἀτμοὺς ἐπρόφερε φράσεις ἀσυναρτήτους, τὰς ὁποίας οἱ ἱερεῖς μετέτρεπον εἰς ἐμμέτρους ἀπαντήσεις. Αἱ ἀπαντήσεις αὐταί, αἱ ὁποῖαι ἐλέγοντο χρησμοί, ἦσαν σκοτειναὶ καὶ ἦτο δυ- νάτὸν νὰ ἔχουν διαφόρους ἐξηγήσεις, πολλάκις ἀντιθέτους. Ὁ Κροῖσος π.χ., ὁ ὁποῖος εἶχε πόλεμον μὲ τὸν βασιλέα τῆς Περ-

σίας, ἔλαβε τὸν χρησμόν, ὅτι, ἂν περάσῃ τὸν ποταμὸν ᾿Αλυν, θὰ καταστρέψῃ ἓνα μεγάλον κράτος. ᾿Επέρασε τὸν ποταμὸν καὶ κατέστρεψε τὸ ἰδικόν του μεγάλον κράτος, διότι ἐνίκηθη.

Οἱ προσκυνηταὶ ἔδιδον τόσον πολλὰ δῶρα, ὥστε ἐκάστη πόλις ἔκτισεν ἐκεῖ πλησίον ἰδιαίτερον θησαυροφυλάκιον, διὰ νὰ τοποθετηθοῦν τὰ δῶρα τῶν κατοίκων της. Οἱ ἱερεῖς τῶν Δελφῶν ἦσαν σοφοὶ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἔδωσαν ὠφελίμους συμβουλὰς εἰς τοὺς ᾿Ελληνας.

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΡΧΗΝ ΤΟΥ Ε΄ ΑΙΩΝΟΣ

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 6ου καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ 5ου αἰῶνος οἱ ᾿Ελληνες ἀπετέλουν ὀλόκληρον κόσμον, ὁ ὅποιος ἐξετείνετο ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ Εὐξείνου Πόντου μέχρι τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ. Ὁ κόσμος αὐτὸς ἦτο διηρημένος εἰς πολλὰ μικρὰ κράτη. Ἀλλὰ συνεδέετο μὲ ἰσχυροὺς δεσμούς, μὲ τὴν γλῶσσαν, τὴν θρησκείαν, τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα, τοὺς κοινούς ἀγῶνας καὶ τὰ κοινὰ προσκυνήματα. Εἰς ὅποιον σημεῖον τῆς γῆς καὶ ἂν ἦσαν οἱ ᾿Ελληνες, εἶχον πάντοτε τὴν συνείδησιν, ὅτι ἀποτελοῦν ἓν ἔθνος καὶ ἦσαν ὑπερήφανοι, διότι ἀνῆκον εἰς τὸ ἀνώτερον ἔθνος τῆς γῆς.

Ὁ ἑλληνικὸς κόσμος τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἦτο γεμᾶτος ἀπὸ νεότητα καὶ δύναμιν, ἔτοιμος νὰ ἐκτελέσῃ μεγάλα καὶ ἀξιοθαύμαστα ἔργα.

Ἑλλανοδίκης
στεφανῶνει νικητὴν ἔφηβον.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΑΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

2400—1400	π. Χ.	περίπου.	Κρητικός πολιτισμός.
2000—1700	»	»	Οί'Αχαιοί ἔρχονται εἰς τὴν Ἑλλάδα.
1500	»	»	Ἀκμάζουν αἱ Μυκῆναι.
1100	»	»	Ἐπιδρομὴ τῶν Δωριέων.
900	»	»	Ὁργανώνεται τὸ Σπαρτιατικὸν κράτος.

ΣΤ' ΑΙΩΝ

594	»	»	Σόλων καὶ νομοθεσία του.
560—527	»	»	Διοικήσεις Πεισιστράτου.
510	»	»	Κατάλυσις τῆς τυραννίας.
507	»	»	Κλεισθένης καὶ μεταρρυθμίσεις του.

ΠΙΝΑΞ ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΧΑΡΤΩΝ

1. Χάρτης τῆς Ἑλλάδος.	σελ.	7
2. Ἀρχαῖον νόμισμα τῶν Ἀθηνῶν.	»	8
3. Ἐργαλεῖα τῆς ἐποχῆς τοῦ λίθου.	»	10
4. Τύπος Κρητῶν.	»	11
5. Ἀνάκτορον τῆς Κνωσσοῦ.	»	12
6. Ἡ αἴθουσα τοῦ θρόνου.	»	13
7. Ὁ Πρῖγκιψ μὲ τὰ κρῖνα.	»	14
8. Κρητικὸν ἀγγεῖον.	»	15
9. Κρητικὸν ἀγγεῖον.	»	16
10. Σφραγιδόλιθος κρητικός.	»	19

11. Ὁ τύπος τῶν Ἀχαιῶν.	σελ. 21
12. Κυνήγιον ἀγριοχοίρου (τοιχογραφία Τίρυνθος).	» 24
13. Μυκηναϊκά ἀγγεῖα.	» 25
14. Ἡ Πύλη τῶν Λεόντων εἰς τὰς Μυκήνας.	» 26
15. Μυκηναϊκά ἐγχειρίδια.	» 27
16. Ἡ Κυρία μὲ τὴν πυξίδα (τοιχογραφία Τίρυνθος).	» 29
17. Μυκηναϊκαὶ ἀσπίδες (τοιχογραφία).	» 30
18. Ὁ Ἡρακλῆς καὶ οἱ ἵπποι τοῦ Διομήδους (μαρμα- ρινον σύμπλεγμα).	» 33
19. Γεωμετρικὸν ἀγγεῖον.	» 34
20. <i>Χάρτης τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου.</i>	» 36
21. Τύπος Αἰγυπτίου.	» 38
22. Σκηναὶ γεωργίας (τοιχογραφία).	» 39
23. Αἱ Πυραμίδες καὶ ἡ Μεγάλῃ Σφίγξ.	» 40
24. Ὁβελίσκος.	» 41
25. Ἱερογλυφικά.	» 42
26. <i>Χάρτης Παλαιστίνης καὶ Φοινίκης.</i>	» 43
27. Τύπος Φοίνικος.	» 44
28. <i>Χάρτης φοινικικῆς ἐξαπλώσεως.</i>	» 45
29. Φοινικικὰ πλοῖα.	» 47
30. Αἰγυπτιακὴ Σφίγξ.	» 48
31. Ὁ Ὅμηρος.	» 50
32. Πολεμιστὴς ἀποχαιρετῶν τὴν γυναῖκα του (ἀπὸ ἀγγεῖον).	» 51
33. Ἀχιλλεὺς καὶ Πάτροκλος (ἀπὸ ἀγγεῖον).	» 53
34. Ὁ Διόνυσος ταξιδεύει (ἀπὸ ἀγγεῖον).	» 55
35. Νόμισμα Κυζίκου.	» 57
36. Νόμισμα Κυρήνης.	» 57
37. Νόμισμα Κρότωνος.	» 58
38. Νόμισμα Ζάγκλης.	» 58
39. Νόμισμα Ἰμέρας.	» 58
40. <i>Χάρτης Μεγάλῃς Ἑλλάδος.</i>	» 59
41. <i>Χάρτης τοῦ ἐλληνικοῦ κόσμου.</i>	» 60
42. Νόμισμα Κύπρου.	» 61
43. Νόμισμα Ἐφέσου.	» 66

44. Νόμισμα Μαγνησίας.	σελ. 71
45. Ὁ τάφος τοῦ Κύρου.	» 73
46. Πέρσης βασιλεὺς.	» 74
47. Περσικὸν κιονόκρανον.	» 75
48. Κόρινθος καὶ Ἀκροκόρινθος.	» 77
49. Ἐρείπια μεγάλου ναοῦ τῆς Σικελίας.	» 79
50. Νόμισμα Συρακουσῶν.	» 81
51. Νόμισμα Ἀκράγαντος.	» 81
52. Κορινθιακὸν ἀγγεῖον.	» 82
53. Ὀπλῖται Σπαρτιᾶται.	» 91
54. Νόμισμα Σπάρτης.	» 94
55. <i>Χάρτης τῆς ἀρχαίας Ἀπικῆς.</i>	» 96
56. Παλαιότερα ἀθηναϊκὰ πλοῖα (ἀπὸ ἀγγεῖον).	» 100
57. Σκηναὶ ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν γεωργῶν (ἀπὸ ἀγγεῖον).	» 106
58. Τρύγος (ἀπὸ ἀγγεῖον).	» 107
59. Ἀθηναϊκὸν ἀγγεῖον (στάμνος).	» 110
60. Ἀθηναϊκὸν ἀγγεῖον (ἀμφορεύς).	» 113
61. Ὁ Ζεὺς.	» 114
62. Ἀπόλλων κιθαρωδός.	» 115
63. Ἡ Ἀθηνᾶ.	» 116
64. Ἡ Ἄρτεμις.	» 116
65. Ἡ Ἀφροδίτη.	» 117
66. Ὁ Ἄρης.	» 118
67. Θυσία.	» 120
68. Ἀκοντιστής.	» 124
69. Πυγμάχος.	» 125
70. Παλαισταί.	» 126
71. Ἀναπαράστασις Ὀλυμπίας.	» 127
72. Οἱ ἄγῶνες.	» 128
73. Ἑλλανοδίκης στεφανώνει νικητὴν ἔφηβον.	» 130

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

Η ΧΩΡΑ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ σελ. 5—8

Αί έλληνικαί χώραι.—Τὰ φυσικά χαρίσματα τῆς χώρας.—
Ἡ έλληνική ιστορία.

2. ΠΑΛΑΙΟΤΑΤΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΟΙ ΑΙΓΑΙΟΙ ΚΑΙ Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ σελ. 9—19

Οί Αίγαῖοι.—Ἡ πρόσδος τῆς Κρήτης.—Οί Κρήτες κυριαρχοῦν εἰς τὴν θάλασσαν.—Ἡ ζωὴ τῶν Κρητῶν.—Ὁ μῦθος τοῦ Μίνως.—Ὁ μῦθος τοῦ Δαιδάλου.

3. ΟΙ ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

ΟΙ ΑΧΑΙΟΙ ΚΑΙ Η ΑΚΜΗ ΤΩΝ ΜΥΚΗΝΩΝ σελ. 20—30

Οί πρῶτοι Ἕλληνες ἔρχονται εἰς τὴν Ἑλλάδα.—Οί Ἀχαιοὶ κυριεύουν τὴν Ἑλλάδα.—Οί Ἀχαιοὶ κυριαρχοῦν εἰς τὴν θάλασσαν.—Αἱ Μυκῆναι καὶ ὁ μυκηναϊκὸς πολιτισμὸς.—Αἱ μυκηναϊκαὶ ἀκροπόλεις.—Τὸ ἀνάκτορον.—Οί τάφοι.—Οί μῦθοι διὰ τοὺς Ἀχαιοὺς.

4. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΔΩΡΙΕΩΝ σελ. 31—34

Ἡ ἐπιδρομή.—Οί Ἀχαιοὶ φεύγουν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν.—Ὁ μῦθος περὶ τῆς καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν.—Ὁ Ἡρακλῆς.

5. ΟΙ ΓΕΙΤΟΝΕΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΑΙΓΥΠΤΙΟΙ—ΦΟΙΝΙΚΕΣ σελ. 35—48

Οί λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς.—Ἡ Αἴγυπτος καὶ ὁ Νεῖλος ποταμός.—Οί Αἰγύπτιοι, αἱ πόλεις των, οἱ Φαραῶ των.—Ἡ θρη-

σκεία τῶν Αἰγυπτίων. — Τὰ μνημεῖα. — Ἡ Φοινίκη. — Οἱ Φοίνικες ἐξουσιάζουν τὴν θάλασσαν. — Ὁ μῦθος τοῦ Κάδμου.

6. Ο ΟΜΗΡΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ σελ. 49—53

Οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν. — Ὁ Ὅμηρος. — Ἰλιάς καὶ Ὀδύσσεια. — Οἱ ἄνθρωποι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ὁμήρου. — Ἡ ἀξία τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων.

7. ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ σελ. 54—61

Αἱ ἀποικίαι. — Διατί ἔφυγαν οἱ Ἕλληνες εἰς τὰς ἀποικίας. — Ἡ τελετὴ τῆς ἀποικίας. — Εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ τὸν Εὐξεινον Πόντον. — Εἰς τὴν Ἀφρικὴν. — Εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν. — Εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ Ἰσπανίαν. — Ὁ ἑλληνικὸς κόσμος.

8. Η ΕΛΛΑΣ ΤΟΝ Ζ' ΚΑΙ ΣΤ' ΑΙΩΝΑ σελ. 62—66

Οἱ ἱστορικοὶ χρόνοι. — Αἱ φυλαί. — Τὰ κράτη. — Μεταβολὴ τῆς ζωῆς: ἐμπόριον, ναυτιλία. — Τέχναι καὶ γράμματα. — Οἱ νομοθέται, οἱ ἑπτὰ Σοφοί.

9. Η ΑΚΜΗ ΤΗΣ ΙΩΝΙΑΣ — ΜΙΛΗΤΟΣ σελ. 67—71

Τὰ μεγάλα κέντρα τοῦ ἑλληνισμοῦ τὸν Ζ' καὶ ΣΤ' αἰῶνα. Οἱ Ἕλληνες τῆς Μ. Ἀσίας. — Ἡ Μίλητος. — Ὁ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος. — Ὁ Πυθαγόρας ὁ Σάμιος.

10. ΟΙ ΓΕΙΤΟΝΕΣ ΤΩΝ ΙΩΝΩΝ

ΛΥΔΟΙ—ΠΕΡΣΑΙ σελ. 72—75

Οἱ Λυδοί. — Ὁ Κροῖσος. — Οἱ Πέρσαι.

11. ΚΟΡΙΝΘΟΣ ΚΑΙ ΣΥΡΑΚΟΥΣΑΙ σελ. 76—82

Ἡ Κόρινθος. — Ἡ ἀκμὴ τῆς Κορίνθου, ὁ Περίανδρος. — Αἱ ἀποικίαι τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας. — Γράμματα καὶ τέχναι. — Ἀκμὴ τῶν Συρακουσῶν.

12. ΣΠΑΡΤΗ — ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ σελ. 83 — 94

Ἡ Λακωνική.—Οἱ Σπαρτιάται.—Ὁ Λυκοῦργος.—Οἱ νόμοι τοῦ Λυκοῦργου.—Ἀνατροφή τῶν νέων.—Ἡ ζωὴ τῶν Σπαρτιατῶν.—Αἱ γυναῖκες.—Ὁ σπαρτιατικὸς στρατός.—Ὁ πρῶτος Μεσσηνιακὸς πόλεμος· ὁ Ἀριστόδημος.—Ὁ δεύτερος Μεσσηνιακὸς πόλεμος· Ἀριστομένης, Τυρταῖος.—Ἡ πελοποννησιακὴ συμμαχία.

13. ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

ΣΟΛΩΝ — ΠΕΙΣΙΣΤΡΑΤΟΣ σελ. 95 — 110

Ἡ Ἀττική.—Οἱ Ἀθηναῖοι.—Ὁ Θησεύς.—Ὁ βασιλεὺς Κόδρος σώζει τὰς Ἀθήνας.—Αἱ ταραχαί.—Ὁ Δράκων.—Ὁ Σόλων.—Οἱ νόμοι τοῦ Σόλωνος.—Σόλων καὶ Κροῖσος.—Ὁ Πεισίστρατος.—Αἱ Ἀθῆναι ἐπὶ Πεισιστράτου.—Οἱ Πεισιστρατίδαι.—Ὁ Κλεισθένης καὶ αἱ μεταρρυθμίσεις του.—Ἀρχίζει ἡ ἀκμὴ τῶν Ἀθηνῶν.

14. ΤΑ ΑΛΛΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΡΑΤΗ σελ. 111 — 113

Βοιωτία καὶ Φωκίς.—Θεσσαλία.—Αἰτωλία, Ἀκαρνανία, Ἡπειρος.—Μακεδονία.

15. Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ σελ. 114 — 121

Οἱ θεοί.—Οἱ θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου.—Οἱ θεοὶ τῆς Γῆς.—Οἱ θεοὶ τοῦ Ἄδου.—Οἱ ἡμίθεοι.—Ἡ λατρεία.

16. ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΕΝ ΕΘΝΟΣ σελ. 122 — 130

Ἡ ἀνεξαρτησία τῶν πόλεων.—Οἱ δεσμοὶ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων.—Ἔθιμα, θρησκεία, γλῶσσα.—Οἱ Πανελλήνιοι ἀγῶνες.—Τὰ Ὀλύμπια.—Τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν.—Ὁ ἑλληνικὸς κόσμος εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Ε΄ αἰῶνος.

0020557051

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

